

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

**Eesti Televisiooni kultuurisaade "OP!" ja sõnateatri kajastamine "OP!"-is
aastatel 1999-2011**

Magistritöö (30 EAP)

Maarja Aeltermann
Juhendaja: Aune Unt MA

Tartu 2011

Sisukord

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS	4
1. TÖÖ TEOREETILISED JA EMPIIRILISED LÄHTEKOHAD	6
1.1 TEOORIA.....	6
1.1.1. Kultuur	6
1.1.2. Kultuuriajakirjandus ja konsumerism.....	8
1.1.3. Kultuur televisioonis.....	11
1.1.3.1. Kultuuriteemade valiku põhimõtted.....	13
1.1.3.2. Saate formaat.....	14
1.2 KULTUURISAATED EESTI TELEVISIOONIS	19
1.2.1. Muusikasaated	25
1.2.2. Teatriteemalised saated Eesti Televisioonis	26
1.2.2.1. Lennud.....	28
2. UURIMISMEETOD JA VALIM.....	31
2.1 UURIMISMATERJAL	31
2.1.1. Uurimisküsimused.....	31
2.2 MEETODI VALIK JA KIRJELDUS	32
2.2.1. Kodeerimisjuhend	32
2.3 VALIM.....	33
2.4 UURIMUSE KÄIK.....	39
3. TULEMUSED.....	40
3.1. „OP!“-I ÜLDISELOOMUSTUS	40
3.1.1. Teater.....	40
3.1.2. Muusika.....	41
3.1.3. Kunst.....	42
3.1.4. Kirjandus	43
3.1.5. Film	44
3.1.6. Arhitektuur	44
3.1.7. Meedia	45
3.1.8. Kultuur	45
3.2 SAATEJUHT VS TOIMETAJA	45
3.3 „OP!“-I FORMAAT	47
3.4. „OP!“ LÄBI HOOAEGADE	49
3.5. TEATER OP!-IS.....	52
3.5.1. Sõnateater „OP!“-is.....	53
3.5.1.1. Kõneisikud.....	53
3.5.1.2. Andrus Kivirähk	55
3.5.1.3. Elmo Nüganen	56
3.5.1.4. Mati Unt.....	57
3.5.1.5. Teater NO99.....	58
3.5.1.6. Lavakunstikool.....	61
3.5.1.7. Kultuuriloo edastamine.....	62
4. JÄRELDUSED JA DISKUSSIOON	65
KOKKUVÕTE.....	76

SUMMARY	78
KASUTATUD ALLIKAD.....	80
LISA 1 – “OP!”-I SAADETE NIMISTU	84

Kultuur pole lihtsalt vajalik, vaid hädavajalik, et inimkond peast päris lolliks ei läheks.
Elmo Nüganen „OP!“ 237 (28.03.2006)

Sissejuhatus

Käesoleva magistritöö eesmärgiks on analüüsida kultuuriloo kajastamist Eesti Televisioonis. Töö uuringuobjektiks on telesaade „OP!“-i, kitsamalt selle eetris olevad teatrilood. Keskse saate valik piiritleb analüüsitava materjali ka ajaliselt – kultuuriloo, kitsamalt teatriloo kajastamist vaaten ma vahemikus 1999-2011, mil „OP!“ on eetris olnud.

ETV on ainuke Eesti teleorganisatsioon, millel on struktuuris kindlaks määratud kultuuritoimetus. Ei maksa ka unustada, et Eesti Televisioonil on pea poole sajandi pikkune kultuurisaadete tootmise kogemus, võiks isegi öelda traditsioon. Tänu kultuuritoimetuse tööle on kogunenud mahuka audiovisuaalarhiivi näol terve kultuurimälu, mis koosneb lisaks paljudele erinevatele kultuurisaadetele ka teatrietendustest, filmidest ning kontserditest.

„OP!“ tegutseb juba 12 aastat kultuurimagasinina, mis iganädalase valikuna Eesti kultuurisündmuseid publikule tutvustab. 424 saadet sisaldab ajaliselt ligemale seitsme ja poole ööpäeva jagu Eesti kultuuri, mis on kahtlemata uurimist väärt materjal.

„OP!“-i ei ole teadaolevalt varem sellises mahus uuritud. Küll on erinevate bakalaureuse- ja magistritööde raames vaadeldud Eesti Televisiooni muusikasaateid, muusikateatri ning kunsti representatsiooni trükimeedias ning EMTA lavakunstikooli lõpetajatest rääkivat sarja „Lennud“. Nimetatud uuringutest puudutab sõnateatrit vaid „Lennud“, kuid seda pigem läbi näitleja kuvandi loomise. See, millist teatrilugu saated esitavad, ei ole minu andmetel vaadeldud.

Käesoleva töö teooria peatükis peatun ma lühidalt mõiste 'kultuur' tõlgendusvõimalustel, seejärel selgitan kultuuri tunnuseid, mida rakendatakse televisioonis. Eraldi peatükina käsitlen ma ka kultuuriajakirjandust ning konsumerismi. Kultuuri käsitlesele sekundeerib telesaate formaatide ülevaade. Selleks, et mõista „OP!“-i rolli telemaastikul, kaardistan ma ka „OP!“-iga

samaaegsed kultuurisaated Eesti Televisioonis, et näidata, millises mahus on kultuurivaldkonnad eri aastatel saanud tähelepanu.

Teooria peatükile järgneb ülevaade uurimisküsimustest ning töös kasutatud meetoditest ja valimist.

Tulemuste esituse peatükk algab kontentanalüüsi tulemustega, kus ma kaardistan "OP!"-i lood vastavalt saates väljakujunenud rubriikidele, mis ühtivad samas ka traditsiooniliste kaunite kunstide valdkondadega. Siiski, töö ei pretendeeri üldistustele kõigi kultuurivaldkondade lõikes, sest lähema tähelepanu all on sõnateater. Tulemuste peatüki teine pool keskendubki sõnateatrile, seda läbi kvalitatiivse sisuanalüüsi. Teiste valdkondade analüüsi tulemused on kindlasti aineseks edasisteks uuringuteks.

Tulemuste esituse peatükk on omakorda jaotatud temaatiliselt alapeatükkides, et töö oleks paremini jälgitav.

Sisupeatükid lõpetab järelduste ja diskussiooni osa, millele järgnevad töö kokkuvõte, viidatud kirjanduse loetelu ja töö lisad.

1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1 Teooria

1.1.1. Kultuur

Selleks, et alustada analüüsi, mis keskendub peamiselt ühele kultuurisaatele ning ühele kultuurivaldkonnale, tuleks määratleda termin „kultuur“ antud magistritöö kontekstis. „Kultuur“ on tänapäevastes humanitaar- ja sotsiaalteadustes siiski üks populaarsemaid mõisteid, mille tõlgendus on aga aastate jooksul muutunud. Kuni 18. sajandini tähistas ladinakeelne *cultura* indiviidi haritust ja kasvatatust, kombekust ja tsiviliseeritust. Kuid alates 19. sajandist hakati selle mõistega osutama suurte inimühenduste, näiteks rahvaste kollektiivsetele uskumustele, väärtustele ja ideedele, mis ennast selle rahva keeles, elu- ja ühiskonnakorralduses, töekspidamistes ja institutsioonides väljendavad. 20. sajandi keskel kaardistasid antropoloogid Alfred Louis Kroeber ja Clyde Kluckhohn termini „kultuur“ üle 160 kvalitatiivselt eristuvat definitsiooni, avastades konsensuse kahes asjas: 1) kultuur on elulaad, mis tugineb mingisugusele ühiste tähenduste süsteemile; 2) seda antakse sellesamas süsteemis põlvest põlve edasi. (Kroeber & Kluckhohn 1952 Laanemäe 2003 kaudu)

Kultuurikäsitluses on otstarbekas siirduda kitsamalt modernismi ja postmodernismi juurde. Modernistlik kultuurikäsitlus lähtub eeldusest, et kultuuris eristuvad selgesti nn kõrgkultuur ehk päris-kultuur ning madalkultuur ehk massikultuur (Lõhmus *et al* 2004). Lõhmus loetleb siinkohal ka Herbert J. Gansi (1999) järgi ameeriklaste kultuurimaitsete hierarhiliste maitsekihtide süsteemina: a) kõrge kultiveeritud kultuurimaitse (esteetiliste, loominguliste kriteeriumide domineerimine pragmaatiliste ja sotsiaalsete ees); b) kõrgem keskklassi kultuurimaitse (kõrgema maitsekihi esteetilised väärtused, kuid eelistades „soliidset“, „klassikalist“ otsingulisele); c) keskklassi maitse, ehk nn *mainstream* (sotsiaalselt sobiva, üldtunnustatud ning „meeldiva“ eelistamine); d) madala keskklassi maitse (kunsti hindamine eluläheduse ja moraali kriteeriumidest lähtuvalt); e) madal kultuurimaitse (kultuur kui meelelahutus, kui põneva läbielamise ja seksuaalsete elamuste pakkuja); f) hierarhilisest skaalast eraldiseisev alternatiivsele kultuurile või ehedale pärimuskultuurile orienteeritud maitse.

Lõhmus *et al* (2004: 98) on ühtlasi seisukohal, et modernismi taandumisega postmodernsete arusaamade ees on vähenenud sellise hierarhilise kultuurielistuste mudeli mõju; on ähmastunud piir “esteetilise” ja “meelelahutusliku” vahel; järjest enam on popkultuuri klassikalisemaid esindajaid käsitletud võrdväärselt “kõrgkultuuriga”; on tunnistatud erinevate maitsekihistuste segunemist nii individuaalses kui erinevate ühiskonnagruppide kultuurisuhtes. Selline lähenemine on tänapäeval pädev ka Eesti kontekstis, kuigi elitaarsus ei ole ilmselt kadunud, vaid leidnud endale teistsuguse vormi.

Postmodernism on seotud tarbimisega ning kultuurimagasini üks roll on kultuuritarbimise suurendamine. Postmodernistlik kultuur on killustunud, fragmentaarne, pandud kokku suurest hulgast tükkidest, mis ei moodusta ühtset tervikut. Nii, nagu on seda ka kultuurimagasin, mis esitab igal nädalal fragmente Eesti kultuurist. Kuid mõistmaks postmodernismi kujunemist, tuleb siiski võtta kokku modernistliku kultuurikäsitluse eeldused.

Rääkides massimeediast, tuleb rääkida ka massikultuurist. Sellel sõnal oli üldiselt halvustav tähendus, peamiselt seetõttu, et massikultuuri seostati harimatute, vähevalivate või lihtsalt alamasse klassi kuuluvate inimeste kultuuriliste eelistustega. Kõrgkultuuri seevastu defineeriti kahe iseloomuliku omaduse järgi: (1) seda luuakse kultuurieliidi juhendamisel, mis tegutseb mingi esteetilise, kirjandusliku või teadusliku traditsiooni raames ning (2) seda hinnatakse süstemaatiliselt tarbijatest sõltumatute kriitiliste standardite valguses. (Wilensky 1964, McQuaili kaudu 2000: 39) Strinati lisab, et massi- ehk kommertskultuuri kasvu tõttu jääb aina vähem ruumi kultuurile, mis ei too raha sisse ning mida ei saa teha masstootena massturule. (Strinati 2001: 32)

Tänapäevaks on selline käsitlus aegunud, osaliselt seepärast, et klassivahed pole enam nii teravalt välja joonistatud ning haritud professionaalne vähemus ei eristu enam suurest, vaesest ja kehva haridusega töölisklassist koosnevast enamusest. Ka endine kultuurimaitsete hierarhia ei ole enam laialdaselt tunnustatud ega vastuvõetav (McQuail 2000: 38). Laiemalt on kasutusel hoopiski mõiste ”populaarkultuur”. 19. sajandil võeti see kasutusele kui kontseptsioon, mis märkis tavainimeste harimatust. Pärast Teist maailmasõda muutus see mõiste seoses tarbimisharjumustega Ameerika Ühendriikides ning märkis massitarbekultuuri. John Fiske on arutlenud populaarkultuurist kui

kaasaaegsest kultuurivormist, mille eesmärgiks on jõuda inimesteni ja hõivata turg, olles samaväärselt inimeste aktiivne nõudmine tähenduste ja naudingute järele. (Fiske 1987: 18). Populaarsus võib olla iseenesest väärtuse näitaja või märkida lihtsalt seda, mis meeldib paljudele. Strinati, Browne jpt hoiduvad sellele täpsemat tähendust andmast – Hebdige annab sellele vaid neutraalse tähenduse kui „kättesaadavate artefaktide, nagu filmid, heliplaadid, riided, teleprogrammid jms, kogum“. (Hebdige 1988: 47)

Kuid kultuurist rääkides ei saa mööda selle mõiste väga kitsast defineerimisest, mis väidab, et kultuur on kaunid kunstid. Sellega on kultuur määratletud kanooniliste tootmisvormidega, nagu kirjandus, kunst, teater ja muusika. Kultuurimagasini puhul on selline määratlus sisurubriikide aluseks.

1.1.2. Eestlaste kultuuriosalus

Voldemar Panso on öelnud: „Teatril on praegu kaks tugevat venda – kino ja televisioon. TV toob koju kätte mitte ainult informatsiooni, vaid ka kunstielamused. Ent ikkagi jääb vahe, kas istuda kodus ja kuulata muusikat täiuslikus stereosalvestuses või elada võimsaile orelihelidele kaasa ühes rütmis hingava kunstikogudusena /.../ Niisama peaksid televisiooniõhtud vahelduma teatriõhtutega, kus inimene väljub kodunt pidulikus meeleolus osa saama kunsti elavast hingusest. (Panso 1980: 290)

Kuna teatriõhtud on Eesti Televisiooni programmis pea olematud, siis jääbki üle teatrisaali minna. „OP!“ toob potentsiaalse auditooriumi informatsiooni uutest lavastustest, kuid kas eestlane on sage teatrikülastaja?

15-74-aastastest inimestest leidis Eesti Statistikaameti 2004. aasta andmetel informatsiooni kultuuriürituste kohta televisioonist sageli 31,7 protsenti ja mõnikord 48,3 protsenti inimestest. Samas vanuserühmas külastas teatrietendust aastas vähemalt 1 kord 44,2 protsenti ning vähemalt 3 korda 16,6 protsenti elanikest. Kordagi ei käinud 2004. aasta uurimuse kohaselt aastas teatris 55,8 protsenti inimestest.

Eesti inimarenguaruande järgi on eestlaste kultuuritarbimise harjumused sarnased Põhjamaade omadele. Vaimsed harrastused nagu lugemine, teatri külastamine ning muusika kuulamine on omased pigem naistele kui meestele. Samas, ühiseks harrastuseks on kahel sugupoolel televiisori vaatamine, kust aeg-ajalt ka kultuur läbi vilksatab. Kui süveneda aruandes kirjeldatud tüpaažidesse, siis jagunevad kultuuritarbijad järgmiselt: „aktiivne hedonistlik kultuuris osaleja“ (24,5%) – sage kokkupuude kultuuriga, seda nii tarbimise kui arutelude ja klubide tasandil; „tunnetuslike huvidega, silmaringi laiendamisele orienteeritud traditsiooniline kultuuritarbija“ (19%) – eelistab silmaringi laiendavad kirjandust, kuid ei osale seltsielus ja massiüritustel; „muusika-, spordi- ja tehnikahuviline meelelahutuslik kultuuriharrastaja (17%) – osalevad suurtel spordi- ja kultuuriüritustel ja eksivad harva ka raamatukokku. (EIA 2009: 119)

Võrreldes 2007. aastal kogutud Eurobaromeetri andmete põhjal Eesti elanikkonna kultuurielus osalemist teiste EL-i maadega näeme, et kõigi vaatlusaluste kultuuriosaluse vormide puhul peale kinoskäimise on Eestis kontaktid kultuurikeskkonnaga suuremad EL-i keskmisest (EIA 2009: 117)

1.1.2.1. Konsumerism

Ülaltoodud statistika näitab, et eestlane tarbib kultuuri rohkem kui Euroopa Liidu elanik keskmiselt. Kultuurisündmuste valik suureneb aasta-aastalt, suurendades kultuuriasutuste omavahelist konkurentsi. Teater on hakanud ühiskonnas järgima konsumerismi kaanoneid, mis on paratamatu, kuna teatrid rahastavad end olulisel määral piletitulust. See võib olla üks põhjus, miks kultuuri ei tehta enam selleks, et ta kestaks. Kultuuritarbimise uuring 2006 näitab, et enamuse Eesti elanikke leiab, et teater on üks olulisemaid osi Eesti kultuurist ning teatris käimine on kallis ja prestiižikas vaba aja veetmise vorm. (Saar Poll 2006) Seega, teatrid pakuvad publikule neile meelepärast kaupa ning publik tarbib, kuna see näitab sotsiaalset staatust.

Baudrillardi hinnangul on kultuur allutatud samuti survele olla „aktuaalne“ nagu muud tarbeasjad ja -teenused. Kuid see ei seostu kultuuri levitamisega massiteabevahendite kaudu. Tööde tähendust mõjutab asjaolu, et kõik tähendused on tsüklilised. Teisiti öeldes, kommunikatsioonisüsteemi kaudu surutakse kultuurile peale väga konkreetne järgnevus ja vahelduvus, mis on analoogne seelikute pikkuse või telesarjade vahelduvusega. (Selle alged

asuvad kommunikatsioonisüsteemis.) Ning lisaks veel fakt, et kultuuritegemistest tehakse pseudosündmused “avalikus informatsioonis”, nagu pseudoobjekt reklaaminduses võib olla produtseeritud meediumist endast, referentsi koodist - ekstreemsetel juhtudel saab ühest meediaallikast teise täidis, ning see ongi tarbimisühiskonna totalitaarsuse ilming. (Baudrillard 1998)

Pierre Bourdieu räägib kultuuriproduktsoonist läbi majandusliku ja poliitilise välja - sotsiaalses ruumis asetseb jõuväli, milles omakorda asetseb kultuurilise produktsooni väli. Jõuväljal on palju majanduslikku, kuid vähe kultuurilist kapitali, kultuurilise produktsooni väljal aga vastupidi.

Rodney Benson võtab kokku Pierre Bourdieu väljateooria kui võitluse majandusliku ja kultuurilise kapitali vahel. Majanduslik kapital on võimsam, kuid kultuuriline kapital on vajalik, et muuta edukus „legitiimseks”. Väljad on võitlusareenid, kus inividid ja organisatsioonid võistlevad, et tõsta oma kapitalide hinda. (Benson 2006: 189-190) Bourdieu kasutab seda teooriat enim kirjandustööstuse loogika kirjeldamisel, kuid see kehtib terve massikultuuri kohta, esitades pakkumise vastavalt turunõudlusele.

Majanduslik loogika on kultuurihüvedega kauplemine kiire kasumi eesmärgil. Teiselt poolt kirjeldab Bourdieu väljaspetsiifilist majanduslikku loogikat, nimetades seda kunsti antiökonomiliseks ökonomikaks. See põhineb tavapärase ökonomika ja kommertsit eitusel, tunnustades hoopis omakasupüüdmatust ja huvitust. Autonoomne kirjandusväli osutub nii majandusliku välja peegelpildiks ja sellega ka ökonomismi iga vormi provokatsiooniks, mis on siiski võimeline pikaajaliseks kasumiks. Need kaks vastandlikku majandusloogikat toodavad nii bestsellereid (kiire edu auditooriumis) kui ka klassikuid (väljaspetsiifiline tunnustus). (Bourdieu: 1996)

Nüüsi järgib ka kultuur majanduslikke loogikaid. Kuigi telesaade aitab turunõudlusele vastaval kultuuril oma tarbijani jõuda, ei saa siiski väita, et ka televisioon järgib ainuüksi tavapärast majanduslikku loogikat. Meedia on komplitseeritud suhe, mis toodab mõlemaid, ka väljaspetsiifilist majanduslikku loogikat.

Bensoni hinnangul seob Bourdieu väljade võitlust institutsioonide tekkega. (Benson 2006: 188) Neoinstitutsionalismi keskse idee kohaselt on organisatsiooni struktuur kujundatud institutsionaalsete jõudude poolt, nt seadused, professionid ja avalik arvamus. Keskne idee, et organisatsioonid on sügavalt juurdunud sotsiaalsesse ja poliitilisse keskkonda näitab, et organisatsioonilised tavad ja struktuurid on sageli kas peegeldused või vastused laiemal keskkonna reeglitele, uskumustele ja konventsioonidele. (Powell 2007: 1) Scott arendas 2001. Aastal sama ideed edasi, konstrueerides institutsionaalse korra kolm tugisammast: regulatiivne (reeglite paikapanek ja sanktsioneerimine), normatiivne (hindav ja kohustav dimensioon) ning kultuurilis-kognitiivne (jagatud ideed ja raamid, mille kaudu on tähendus mõistetav). (Powell 2007: 2)

1.1.3. Kultuur televisioonis

Rohkem kui kõrgkultuuri on postmodernistlikuks nimetatud tänapäevast populaarkultuuri. Paljud postmodernismi teoreetikud on väitnud, et postmodernism just argises kultuuris avaldubki, mõjutades eelkõige inimeste üldist maailmanägemist, mitte niivõrd selle kunstilist vastuvõttu.

Abercrombie (1996) loetleb postmodernismi kuus tunnust, mida on peetud rakendatavaks televisioonile. Alljärgnevas loetelus esitatud tunnused püüan ma siduda siinses töös uuritava materjaliga, selgitades nende tunnuste seotust (või sidumatust) "OP!"-iga. Abercrombie leiab, et 1) ühiskonnana elame me üha enam mitte reaalsuses, vaid seda reaalsust kujutavates piltides või representatsioonides. Tänu sellele on hakanud kujutise ja reaalsuse vaheline piir kaduma. Üks 25-minutine kultuurimagasin võimaldab vaatajal kogeda rohkem pilte kui reaalses elus oleks tegelikult sama aja jooksul võimalik.

Vaade pildi ja reaalsuse üheks saamisest on tihedalt seotud Baudrillard'i tööga, kelle hinnangul on televisioon tänapäeva ühiskonnas peamine allikas "simulatiivse kultuuri" loomisel. Baudrillard nimetab seda hüperreaalsuseks – imaginaarseks maailmaks, mis on loodud kujutatud simulatsioonide kuhjamisega näiteks televisiooni ja tarbimise kaudu. (Baudrillard 1999)

2) Nüüdisaegne ühiskond on ametis piltide loomisega ka teises tähenduses: lihvitakse välisilmet, esitatakse vaid pindmist.

3) Postmodernistlik kultuur lõhub traditsioonilisi piire, ei tee vahet kõrgkultuuril ja populaarkultuuril ega hooli ajalooliste perioodide eristamisest.

4) Postmodernistlik kultuur on eneseleosutuslik (self-referential). Televisioon on iseäranis iseendast toituv meedium, kasutates üha enam materjali, mis on pärit teistest telesaadetest, mitte välismaailmast.

5) Postmodernistlik kultuur ei pea kinni realismi konventsioonidest. Mõnes sarjas näiteks liigutakse stseeni realistlikust kujutamisest filmimise näitamisest. Ühtlasi, kui televisiooni algusaastail nähti vaeva, et tehnika kaadrisse ei jääks, siis nüüd on kaamerad ja muu teletehnika meelega nähtavale jäetud.

6) Postmodernistlik kultuur on fragmentaarne, kokku pandud suurest hulgast tükkidest, mis ei moodusta ühtset tervikut ning telekogemuski koosneb fragmentidest. Paljud vaatajad suurendavad fragmenteeritust veelgi kiirelt kanaleid vahetades.

Eelneva põhjal väidetakse, et televisioon on arhetüüpselt postmodernistlik vorm, mis avaldub tema kui piltide pakkuja üldises mõjus ja fragmenteeritud esituses. Ka televisiooni üksiksaated on postmodernistlikud, kuivõrd need lõhuvad kõikvõimalikke kultuurilisi piire, eelistavad pinnapealsust, on eneseleosutuslikud, mitterealistlikud ja mittenarratiivsed.

Abercrombie arvates on siiski küsitav kui tähenduslikud või uued need tunnusjooned on. Kultuurivormid on alati olnud eneseleosutuslikud ja piire lõhkuvad ja televisioon on seda vaid sedavõrd, kuivõrd on kasvanud publiku taiplikkus. Pealegi lähtub enamus televisiooni kui postmodernistliku nähtuse analüüsi väga kitsa ringi saadete seast (enamasti noortele mõeldud saadetest). Teletoodangus tervikuna äsjaloetletud tunnused ei domineeri. Populaarsed seebid on jäänud kindlalt realistlikuks ja narratiivset traditsiooni järgivaks. Kõige tähtsam on Abercrombie sõnul aga see, et ehkki televisioonist võib rääkida ka kui postmodernistlikust tekstist, on

televisiooni puhul otsustav auditooriumi reaktsioon sellele. (Abercrombie 1996, Unt 2003: 19-21 kaudu)

1.1.3.1. Kultuuriteemade valiku põhimõtted

Kui me räägime kultuurimagasini, mille ülesanne on anda ülevaade nädala sündmustest, siis peab lähtuma uudisväärtuslikkuse kriteeriumitest meedias. Nendeks on (1) sündmuste ulatus, (2) lähedus, (3) selgus, (4) värskus, (5) relevantsus, (6) kooskõla, (7) personifitseeritus, (8) negatiivsus, (9) olulisus, (10) dramaatilisus ja aktiivne tegevus. (McQuail 2000: 306)

Uudisväärtuslikkust hindavad reporterid, ajakirjanikud, toimetajad ja meediaorganisatsioonide juhid, keda nimetatakse väravavahtideks (Shoemaker 1991). Meedia sisu sõltub väravavahi valikutest. Väravavahi protsess saab alguse, kui kommunikatsioonitöötaja saab teada tegelikust või potentsiaalsest teatest ja lõppeb, kui see sõnum on edastatud vastuvõtjale. Kuigi iga päev ringleb lugematu arv teateid, ei pääse suur osa neist siiski väravavahi seatud väravast mööda ja ei jõua seetõttu laia avalikkuse ette. Shoemakeri (1991) arvates saab väravavahi teoorias määravaks uudisväärtuslikkus, mis osal uudistest on suurem ja teistel väiksem.

Shoemaker'i edasiarendus väravavahiteooriast rõhutab, et tänapäeva meediaorganisatsioonides ei tehta otsuseid enam personaalselt, üksi, vaid meeskonnana, lähtuvalt väljakujunenud meediarutiinidest. Shoemaker ja Reese (1991) mõistavad meediarutiine kui üldiseid tehnikaid tootmaks meedia sisu, valimaks piiramatust igapäevasest sündmustehulgast edasiarendamiseks välja väikse osa, saavutamaks auditooriumi huvi.

Lisaks teemade valikule mängib rolli ka lugude järjestus. Gaye Tuchmann (1978: 193) leiab Ervin Goffmanni „raamistamise“ teooria põhjal, et uudiste raam konstrueerib igapäevast reaalsust olles samas ise osa sellest igapäevasest reaalsusest. See, kuidas uudised järjestatakse ning milline maht neile antakse, konstrueerib inimeste teadvuses pilti olulisest ja vähemolulisest. Sama kehtib ka magasinitüüpi kultuurisaadete puhul – lugude järjestus saates ning neile pühendatud maht kujundavad auditooriumile mulje sellest, mis on olulisem ja mis vähem oluline.

Teun A. Van Dijk juhib tähelepanu asjaolule, et sotsiaalsed representatsioonid ei puuduta vaid diskursuse semantilist mõõdet, vaid ka diskursiivset interaktsiooni ennast: kes tohib kõnelda,

mida kõnelda, kellest ja kellele kõnelda ja kuidas kõnelda (Van Dijk 2005: 268) Jarmo Seljamaa tõlgendab oma bakalaureusetöös diskursuse semantiliselt mõõdet teatri kui vestlusteemana (Seljamaa 2007: 6). See tähendab, et ajakirjanik peab teadma, milliseid allikaid seoses teatriteemaga intervjuuerida, kuidas seda teha ning kelleni tema lugu jõuab, juhindudes reeglitest ja strateegiatest, mida ta on grupi liikmena õppinud.

1.1.3.2. Saate formaat.

Televisiooni saateformaadid ei ole teoorias üheselt määratud. Saate formaat kirjeldab saate ülesehitust, seda nii üksik- kui sarisaadete puhul. Kõige sagedamini tuuakse televisioonisaate formaate käsitlevates analüüsides näidetena esile situatsioonikomöödia, telemängude ja jutusaadete (talk-show) formaate.

Formaat hõlmab enamasti ka saate kujundust. Kui formaat osutub väga edukas, võidakse seda hakata müüma (näiteks kõikvõimalikud ja väga erinevad telemängud). Vestlussaadete formaate sageli lihtsalt kopeeritakse. Populaarsemad saateformaadid on saavutanud suisa globaalse tuntuse.

John Ellis (2000) kirjeldab telemaastiku üle arutledes kaheksat erinevat žanrit: uudis, telemagasin, vestlussaade, sebiooper, dokumentaal, situatsioonikomöödia, sport ja *fiction*. Alljärgnevalt peatun ma neist neljal, mis haakuvad siinses töös analüüsitava materjaliga.

Uudis on teležanrite ahelas esimene, esitades sündmusest või probleemist lühikese, informatiivse ülevaate, andes seeläbi materjali teistele teležanritele, kus kasutatakse teistsuguseid, üldjuhul pikemaid aga ka teistsuguse fookusega selgitusi ning teistsugust edastust. Sündmuse põhjuste ja tagajärgede põhjalikum analüüs jääb pikema loo (olemusloo, intervjuu) ja teistsuguse vormiga saate (magasin, nädalakommentaari) aineks.

Uudiseid seovad saatejuhid, kes annavad neutraalses stuudios sissejuhatuse loosse, kuid sündmust ise kajastatakse kohapealt.

Uudis on seotud ka geograafilisusega – kogukonnale lähemal olevad sündmused saavad suurema tähelepanu osaliseks kui kaugemale jäävad uudised. Samas, maailma teises otsas toimuvad kriisiolukorrad jõuavad materjali olemasolul samuti koheselt eetrisse. (Ellis 2000: 104)

Dokumentaal presenteerib materjali igapäevaelust, kuid eristub „*reality show*’st“, kuna pakub selgitust mitte ei sunni vaatajat olema tunnistajaks. Dokumentaal esitab seda mis tegelikult juhtus, mitte sündmusi spetsiaalselt kaamera jaoks võttepaigal konstrueerides. Dokumentaali materjal ei ole organiseeritud samal viisil nagu on seda *fiction*’i oma. (Ellis 2000: 114-116)

Magasini ehk ajakirja tüüpi telesaated on formaat, mida kasutatakse ka näiteks uudistes. Saade koosneb lõikudest, millest igaüks räägib erinevast teemast, inimesest, sündmusest. Saade võib olla tervikuks seotud läbi ühe valdkonna, millest lood räägivad (nt majandus, poliitika), kuid võivad olla täiesti seinast-seina. Näiteks „OP!”-i puhul ühendab kõiki lugusid kultuurivaldkond – saade ühendab filmikunsti, muusikat, teatrit, kujutavat kunsti, kirjandust, arhitektuuri, aeg-ajalt ka meediateemasid ning teiste rahvaste kultuure. Saatesarjal – aga telemagasinid jõuavad eetrisse sarjana – on jätkuv, st osast osasse korduv struktuur, sarja autoriks võib olla üks ajakirjanik või terve rühm ajakirjanikke. Magasin võib sisaldada ka kommentaare. Publitsistlik, kohalikke probleeme käsitlev magasin on sageli heterogeenne segu vaidlusaluste sündmuste esitusest, huvilugudest ja kommentaaridest. Magasini lõik (lugu) on olemuselt lühidokumentaal, vorm uudisloos ja dokumentaalfilmi vahepeal. Uudisloost erineb magasin lugu (*feature*, olemuslugu) sügavuse, uurimuslikkuse ja lõpetatuse poolest. Magasinsaade on tavaliselt *infotainment* – selle eesmärk on meelt lahutada ja infot pakkuda.

Vestlussaate teemad tulenevad üldjuhul samuti uudistest, jõudes auditooriumini läbi huvigruppide arutelu eetris. Saatekülalised pakuvad vahetuid reaktsioone, detailseid interpretatsioone. Kui uudistesasaade pakub enamasti toorest materjali, siis vestlussaade vaatab sügavamale.

Kuid vestlussaated käsitlevad ka teisi teemasid peale uudiste – teemad, mis tulenevad programmist endast, inimestest, uutest toodetest/üritustest/sündmustest jne. Vestlus on mobiilne

vorm, mis annab sündmustele võimaliku narratiivse sisu ja struktuuri, mida uudised ei võimalda, pakkudes spekulatsioone ja võimalikke lõpplahendusi. (Ellis 2000:105-106)

Nii vestlussaatel (*talkshow*) kui ka erinevat liiki stuudiodebattidel on samu omadusi, mis on seotud saate juhtimisega. Isegi teleuudiste ankur mahub mingil määral sellesse vormi, kuigi tema saatejuhiamet koosneb tegelemisest paljude erinevate uudislugudega ja saate jätkuvuse kindlustamisest. Nagu teleuudistes, on esitaja vastutav saate juhtimise eest, tal on vahendaja ja suunaja roll erinevatel tasanditel: külalised ja auditoorium stuudios, auditoorium ekraani ees ja saate üleminekute sujuv sidumine. Saatejuhi ja külaliste vahelised vestlused kulgevad mööda piiritletud liine (küsimused-vastused) ja vastavalt etteantud agendale, saatejuhi otsese pöördumise kaudu ekraanile ja vaatajatele – see on selle saatetüübi nõ kütus. Reaalsest välismaailmast pärit müra on kontrolli all, nii et muusika või näitlejate/lauljate etteasted või lühikesed videolõigud võivad samuti saatesse kuuluda. See on saate tüüp, mis baseerub kõnelemisel ja kõneaktidel suletud stuudios.

Stuudiosaadet juhib harilikult saatejuht või ankur – persoon, kes mitte ainult ei taga saate jätkuvust ja voolavust vastavalt ajagraafikule, vaid on ka saate 'nägu' ja tuumfiguur, kes loob saate atmosfääri ja stiili. Suur osa saate kvaliteedist rajaneb saatejuhi dünaamilisusele, kompetentsele etendamisele ja tema personaalsetele omadustele. Saatejuht on sõna otseses mõttes saate „rääkiv pea”, kes sulab kokku saate stiiliga. Saatejuht võib olla kindlalt kujundatud karakter, kelle ümber kõik muu sundimatult ja läbimõeldult pöörleb. See teeb võimalikuks karakteri etendamise omaloodud mängumaal. Kuid mängumaa loojaks ei pruugi olla saatejuht ise, selleks võib olla ka toimetaja.

„Rääkiv pea” on „OP!”-i saatejuhtide ajaloos olnud Karl-Martin Sinijärv, kelle rolliks oli eetris teksti ettekandmine. Saate sisu eest hoolitsesid ainuisikuliselt saate toimetajad. Võiks öelda, et Sinijärv oli toimetaja poolt kujundatud karakter, kes tegutses toimetaja poolt loodud mängumaal, sulatades enda luuletaja-tuntusega kokku saate üldise stiili.

Lisaks Ellise pakutud televisioonižanritele eksisteerivad ka erinevad segaprogrammid - magasinid, kus kindlad saateosad vahelduvad aktuaalsete teemade, meelelahutuse ja muusikaga (Farmann & Kramhoft 1989: 90).

Stuudiosaated

Kuna uudiseid, vestlussaateid ja ka näiteks stuudiodebatte juhitakse stuudiost, pean ma siinkohal vajalikuks selgitada stuudio enda rolli saates.

Dokumentaalis ja uudises on ruumi representatsioon hea käsitlemise korral alistanud reaalsusele. Ruumi representatsioon on olukordade, hoonete, interjööride, tänavate, paikade jne raamistuses, mis ei ole konstrueeritud ega kunstlik mitte mingis muus mõttes kui üksnes kaadri kompositsiooni, kaamera liikumise ja montaaži mõttes. Ent ruum võib televisiooni kontekstis olla palju kunstlikum ja hoolikalt konstrueeritud, kuna (reaal)aja dimensioon ja simultaansus surutakse kokku. Sedatüüpi piiratud ja konstrueeritud ruumiseade on peamiselt stuudios ülesehitatud ruum või koht. Niisugust ruumi iseloomustab suletud olek. Stuudioruumi täidavad tüüpiliselt näitlejad/ tegutsejad/ agendid, kes järgivad teatud reegleid või esituse/ etenduse stiili, mis on vähem või rohkem selgesõnaliselt saate mängureeglitega kindlaks määratud või kirjeldatud. Niisugune ruum võimaldab kalkuleerida, teha proove, valida kaamerate kohti, võttenurki, dekoratsioone ja koordineeritud liikumist vastavalt lavastuse ajalisele jaotusele.

Esmase tähtsusega sündmus niisuguses, enesega piiratud ruumis on saade ise, mitte miski väljaspool seda pole sündmus. Peamised jõud selles suletud maailmas on saate eneseosutuslikud aspektid, ootusärevus ja asjade juhtumise üllatuslikkus. See võib olla kombineeritud reaalaaja rõhutamisega: „siin ja praegu”, „mina ja sina” ja otsesaate dimensiooniga (mis enamikul juhtudel on „nii nagu see oleks otse”), mida väljendatakse otsepöördumisega auditooriumi ja/või stuudioauditooriumi poole.

„OP!”-i esimesed hooajad möödusid samuti stuudios – saade oli seotud ühe kindla kohaga, mis muutus koos saatejuhiga „OP!”-i imago osaks. Seoses arhitektuuri teema tulekuga saatesse 2001. aasta sügisel filmiti lugusid omavahel siduvad saatejuhilõigud arhitektuuriloo ainekuteks olevas

hoones. 2010/2011 hooajast on „OP!” kolinud ruumidesse, mis seostuvad selle looga, millega kaasneb ka stuudiointervjuu.

1.2 Kultuurisaated Eesti Televisioonis

Eesti Televisioon lähtub kultuurisaadete tegemisel talle pandud kohustustest, mis on sätestatud Eesti Rahvusringhäälingu seaduses.

§ 4. Rahvusringhäälingu eesmärk

Rahvusringhäälingu eesmärk on kaasa aidata Eesti Vabariigi põhiseadusega sätestatud Eesti riigi ülesannete täitmisele. Selleks loob Rahvusringhääling programme, toodab ja vahendab saateid ning korraldab teisi tegevusi, mis ükshaaval või kogumis:

- 1) toetavad eesti keele ja kultuuri arengut;
- 8) aitavad kaasa Eesti ajaloo ja kultuuri audiovisuaalsele jäädvustamisele.

Marju Lauristini ja Peeter Vihalemma (2008) järgi on kunstiline kultuur ja kultuuriajakirjandus Eestis alates 1950. aastate teisest poolest olnud rahvusliku identiteedi ja eestlastevahelise vaimse sideme põhikandjaiks. Sealjuures asendas kultuuriajakirjandus ja kultuurielu üldiselt totalitaarses ühiskonnas puuduvat poliitilist avalikkust. Kui poliitika ja majandus olid sedavõrd tähtsad valdkonnad, et nende kajastamist ajakirjanduses jälgiti erakordse hoolega, siis kultuur, mida peeti poliitikast ja majandusest vähem oluliseks, sai vabamalt meedias väljenduda. Kultuuritekstide puhul muutus seega oluliseks ridade vahelt lugemis- ning vihjetest arusaamisoskus (Lauristin & Vihalemm 2008). Seda nii kirjanduslikes tekstides (eriti akrostihhonid nagu „Sini-Must-Valge“) kui ka kultuuriajakirjanduses üldisemalt. Koos kultuuri väärtustamisega tõusid olulisele kohale kultuuritegelased ja –ajakirjanikud. Iseseisvumise järel 1990. aastate alguses aga kultuuriajakirjanduse roll vähenes nii lääneliku ajakirjanduspraktika omaksvõtu kui ajakirjanduse turumajandusele ülemineku tõttu. (Lauristin & Vihalemm 2008) Praeguseks on kultuuriajakirjandus kogunenud omaette väljaannetesse, päevalehtedes puudub analüütiline kultuuriajakirjandus pea täielikult.

Aastaid 1990-1993 iseloomustas teleajakirjanduses vaba ajaloo- ja kultuurikäsitlus. Ekraanile toodi paguluses viibinud kultuurinimesed, eeskätt kirjanikud. Jaanus Nõgisto lühidokumentaalse sarjad “Eesti nüüdiskunst” ja „Noorte kunstikassett” esitasid kokku 33 nägemust Eesti kunstnikest.

Kordumatuid isiksusi avasid dokumentaalfilmid Peeter Mudistist „Igaüks nagu saab“ (1990, Liina Kulles) ja Arvo Pärdist „Siis sai õhtu ja sai hommik“ (1990, Dorian Supin). Vastakaid arvamusi tekitasid Sulev Keeduse „In Paradisum“ (1993) ja Mati Põldre „Antsla. Sügis 1993“. Aune Unt kirjutab, et dokumentaalse autorifilmi väärtustamiseks hakati kasutama rubriiki „Mark Soosaar soovitab“: 1994. aastal hakkas ETV esitama kunstiväärtuslikke ja teaduslikke dokumentaalfilme rubriigis „Mark Soosaar soovitab“. Soovitus on märk filmi kvaliteedist, filmile eelnev kommentaar ja intervjuu autoriga on filmi väärtustav ja väga vajalik, sest dokumentaalfilmi tunneb laiem auditoorium veelgi vähem kui fiktsionaalset filmikunsti. (Unt 2003: 92).

Aastatel 1993-1997 valmis hulk Katrin Seppeli portreesaateid, autoriseeritud käsitlusi kirjanikest – Madis Kõivust (1993), Gustav Suitsust (1993), Heiti Talvikust (1994), Tõnu Õnnepalust (1995), Indrek Hirvest (1996), Rein Rauast (1996) ja Gerda Kordemetsa portreesaateid näitlejatest - Peeter Toominga fotograafiasari (1994-1996) ja Enn Soosaare kodus aset leidnud arutlused maailmakirjandusest „Klaaspärlimäng“ (1996-1998) andsid vaatajale aimu erinevate kunstivaldkondade tõlgendusvõimaluste paljususest.

Kunstisaade „Üks pilt“ (1993-1994) esitas intriigeriva võimaluse kriitikule või kunstnikule kriitiku rollis kommenteerida üht eesti kunstis tuntud pilti: Kurvitz K. Mägist, A. Vabbest, J. Kivimäe P. Rauast, L. Sarapuu K. Rauast. Vestlusringis „Ars et vita“ (1995-1996), mida juhtisid A. Juske ja H. Liivrand analüüsis video ja uue meediaga seonduvat. Algas iganädalane vaimulik mõtisklus „Ajalik ja ajatu“, mis koondas kõigi EKN liikmeskirikute vaimulikke.

Filmisaade „Ffriik!“ (1996-1999) oli *infotainment* laadis mänguline ülevaade filmielust kogu maailmas. (Raag/Vilbre/Lõhmus), milles kasutati tookordseid tehnilisi pildiloomisvõimalusi kõige rikkalikumalt, (viimasel hooajal „Ffriigi teataja“). „Ffriik!“ Tõi muutuse filmielu kujutamisse, asetas kõrvuti Eesti filmi ja Hollywoodi. „Ffriigi!“ eesmärgiks oli teadvustada filmikunsti kohta kultuuris, et kinoskäimist ja kinotegemist seostataks ka meil millegi trendikaga. Propaganda ja reklaamiteooria võeti appi, „Ffriik!“ lähtus väärtfilme reklaamides positsioonilt, et kinos kui terviknähtuses sisaldub ka Hollywood, mida ei saa olematuks teha. Seda olulisem on kogu muu kino väärtustamine (Unt 2003: 96)

Uut hoogu sai teleteater, eeskätt režisöör Vilja Palmi 13-osaline „Wikmani poisid“ (1995). See on jäänud ka seni suurimaks Teleteatri projektiks, olles oluline tähis Eesti teledraama arenguloos. Ühelt poolt on see veenev tõend Palmi kui telelavastaja professionaalsusest, sest teledraamat aastakümneid kummitanud liigne teatripärasus on siin asendunud filmiesteetikale tugineva kaadrikompositsiooni ja režiiliste lahenduste avaldumisega videokandjal. Teiselt poolt on „Wikmani poisid“ osutunud monumendiks pikaaegsele teledraama traditsioonile ETV-s, mille jätkamiseks pole hiljem raha olnud. (Unt 2003: 93)

Kultuurisaateid oli palju, jätkus traditsiooniline jaotus valdkonniti, nii kirjandusel, teatril, muusikal jt oli oma sarisaade läbi hooaja. Sellel perioodil eristusid portreesaade ja ülevaatlik kultuuriinfot pakkuv *infotainment*-tüüpi ajakiri – kultuuri tõsise süvakäsitluse kõrvale ilmus populaarseid kultuurisündmusi tutvustav, üksiksündmust esile tõstev ja kommenteeriv „Sisu (1994) ja numbrisaade” (1995-1996). (Unt 2003: 91-92)

Mida tegid samal ajal erakanalid? Kanal 2 alustas 1993 ning selle esimeste hooegade kavas oli tunda telejaama omaniku Ilmar Taska eelistusi – programmis oli palju Tallinnfilmi varasemat toodangut ja maailma tipprežissööride filme. Taska ise viis saatejuhina läbi ka vestlussaateid, mida Kanal 2-s nimetati „juttudeks“. Saatekülalisteks olid näitlejad ja filmitegijad.

TV3 moodustati 1996.aastal, kus jätkusid mõned varasemast RTV ja ETVTV programmist tuttavad saated. Vestlussaadetest jäid sõelale „Kalerii“ ja „Õhtu Glorias“, „Politseinädal“ ja lastesaade „Otto-Triin“. Programmi tunnussaadeteks kujunes „Kahvel” (1998-2002), lõppenud sajandi tähtsündmusi meenutas Enn Eesmaa sari „Sajandi valgus ja varjud” (1999-2001). TV3 pakkus ETV-le konkurentsi ka kodumaiste sarjade turul: 1996. alustas menukas „M-Klubi“. (Unt 2005)

Aune Unt kirjutab oma magistritöös, et 1990. aastate teisel poolel, alates aastast 1996 hakkas eri žanritesse liigituvates teletekstides esile tulema irooniline enesekujutus. Senine valdav, kõigis žanrites esil olnud tõsine realistlik enesekujutus hakkas asenduma iroonilise ja mängulis-pilava

enese kujutlusega. Tõsised käsitlused kultuurist sulandusid üha enam meelelahutuslikuga, omakultuur projitseeriti üha sagedamini rahvusvahelise kultuuriruumi taustale. (Unt 2003: 96)

Eesti Televisioonis on kultuuri käsitlus aja jooksul muutunud – kui 1990ndatel ning 2000ndate aastate alguses oli programmis mitmeid filosoofilist sisu ja laiemat sotsiaalset tausta kaasavaid vestlussaateid, siis nüüdseks on need eestrist kadunud. Kultuurisaated on muutunud nädalamagasinideks, mis võtavad kokku eelmisel nädalal toimunu ja tuleval nädalal toimuva, keskendudes eelkõige kultuurile kui kauniteid kunste koondavale mõistele.

Eesti Televisioonis eksisteerib alates aastast 2007 kultuuri- ja muusikasaadete toimetus. Juba sellest nimetusest võib järeldada, et muusika on teistest kunstivaldkondadest peaaegu et eraldatud. Varasematel aegadel on kultuurisaadete toimetus olnud muidugi mitmesuguse struktuuriga – 1967. aasta jaanuaris hakkasid tegutsema muusikasaadete toimetus (peatoimetaja Jaan Rääts), kirjandus- ja kunstisaadete toimetus (Enn Vetemaa). 1973. aastal kinnitati Eesti Televisiooni struktuur, kus olid muuhulgas kirjandus- ja kunstisaadete peatoimetus (Helle Tiisväli), muusikasaadete peatoimetus (Jaan Rääts), stuudio „Eesti Telefilm” (Harry Loit). Ja aastast 2007 eksisteerib niisiis kultuuri- ja muusikasaadete toimetus (Mariina Mälk).

Alljärgnevalt kaardistan ma „OP!”-iga samaaegsed kultuurisaated (saatesarjad mitte üksiksaated), et saada ülevaadet, millised saateformaadid ja teemad on viimase kaheteistkümne aasta jooksul eestris olnud.

1990ndate aastate viimased ja 2000ndate aastate esimesed hooajad tunduvad nüüd, tagantjärele vaadates ETV-s kultuurisaadete poolest lausa imeliselt rikkad. Siiski pidasid mõned sarjad programmis vastu vaid ühe hooaja, näiteks „Valguse märk” (1998-1999), mis käsitles kultuuriga laiemalt seonduvaid teemasid, nii rahvusriigi ja infoühiskonna võimalike vastuolude kui ka nende ühisosa üle arutlemisi. Vestlejateks olid kultuuris tuntud persoonid: M. Soosaar ja A. Raud, aja mõistest arutlesid M. Saat ja J. Kaplinski, eesti keelest M. Hint ja A. Langemets, teose väärtusest T. Önnepalu ja E.S. Tüür. Teine, nõ ühe hooaja saade oli „Agape” (2000-2001), religioonile pühenduv saatesari, mille iga osa kajastas üht teemat, näiteks palve, ülestõusmispüha, kristlik sümbolika.

Sügisel 2001 oli eetris Hardi Volmeri „Anima tsoon”, 13-osaline sari Eesti animafilmi ajaloost ja režissööridest (režissöör Asko Kase, toimetaja Mariina Mälk).

Meediat ja popkultuuri käsitleva sarja „Pult“ (2003) saatejuhi Rein Paku ja toimetaja Tõnis Kahu sõnutsi oli tegemist saatega, mis “tahab intelligentselt rääkida sellest, mida tavaliselt nimetatakse massi- või popkultuuriks ja mis kipub jääma nii-öelda tõsise tähelepanu alt kõrvale. Oma olemuselt on Pult vestlus- või arvamussaade, kus lisaks Rein Pakule ja Tõnis Kahule saavad sõna külalised, arvamusliidri mõõtu inimesed, kes puutuvad massikultuuriga oma elus kokku ning oskavad sellest mõtestatult rääkida.” Autorite sõnutsi on sellist saadet vaja, et popkultuuri väärtustada ja mõisteid selgitada. “Mõistetel “popkultuur” ja “massikultuur” on erinev tähendusväli. Massikultuur on negatiivse varjundiga mõiste, ta justkui nivelleerib ja labastab inimteadvust. Selle järgi käsitleb massikultuur inimest kui massi, arvestamata individuaalsust ja tõelisi soove. Vastukaaluks massikultuurile tekkiski Ameerikas mõiste “popkultuur”, et rääkida inimkesksest, demokraatlikust kultuurist.” (“Pult” kummutab... 2003)

Aastal 1995 alanud ja koostöös kirikute nõukoguga valmiv „Ajalik ja ajatu“ (toimetaja Katrin Seppel, režissöör Aile Ellmann) on aja jooksul muutunud kultuurhariduslikuks, esitades arutlusi lähtudes kristlikust mõtteviisist lähtuvalt.

Nii mõnigi kultuurisaade pidas vastu paar hooaega, näiteks tõsine kirjandusajakiri „Narratiiv” (1998-2000), mis tõi kirjandus- ja kultuurihuvilistest televaatajate ette fragmente kirjanduselust ja kirjandusest (toimetaja Katrin Seppel, režissöör Indrek Kangur, hiljem Aile Ellmann). „Muusika ja elu” (2002-2004) Autor ja saatejuht Igor Garšnek, toimetaja Mariina Mälk, režissöör Jaanus Nõgisto), „Kulturg” (2001-2003) Tallinna Ülikooli tudengite kaasabil tehtud kultuurisari, kus tutvustati noorema põlvkonna kultuuritegelasi ning kajastati toimuvaid sündmuseid.

Tsüklitena jõudis ekraanile „Vita brevis“ (2000, 2002, 2004) filosoofiline vestlussaade, mille autorid olid Rein Raud ja Mihhail Lotman, režissöör Aile Ellmann, toimetaja Katrin Seppel. Maailmamõtte ja suundumuste taustal arutletiti Eesti ühiskonna tänastest tendentsidest ja tulevikuvõimalustest, vaadeldi ühiskonna arengut üldisemalt, sõna sai ka saatesse kutsutud

külaline. Igas saates oli üks teema: võim, poliitilised müüdid, kultuurilise identiteedi piirid, ideoloogia.

Jüri Aarma juhitud vestlussaade „Siin ja praegu“, mis portreteeris ühte kultuuritegelast, enamjaolt näitlejat või lavastajat, oli programmis mitu hooaega (1995-2001). Samuti „Tour de danse“ (2001-2005). Saatesari tutvustas läbi videoklippide Eesti noorte koreograafide tööd, kajastades lisaks sellele ka tantsuudiseid ning juhatades programmis sisse tantsufilme. (Režissöör Ruti Murusalu, toimetaja Ruth Alaküla, hiljem Epp Ehand).

8. novembril 2002 taastati ETV kultuurisaadete peaproductsendi Gerda Kordemetsa eestvedamisel reedeõhtune teleteater, mille avas videomontaaž Eesti Draamateatri lavastusest "Aristokraadid Keila-Joa mõisas" (lavastaja Priit Pedajas). Vaheldumisi eesti tükkidega hakati näitama ka valikut maailma teatrisalvestustest. 5. novembril 2003 kuulutas ETV välja telelavastuste ideekonkursi.

Kunstiaasta puhul tuli ekraanile sari "Ellujäämise kunst" (2005), mis tutvustas igas saates ühte loovtööstuse haru Eestis. Autor Liisa Pakosta, saatejuhid Gaute Kivistik ja Mariann Raisma, režissöör Kaidor Kahar, toimetaja Mariina Mälk. Kunstiaasta puhul oli eetris ka „AKU“ (2005), samuti kunstisaade, milles käsitleti kunsti ja näitusi.

Muuseumiaasta raames tegi Katrin Seppel lühisarja „Asja mõte“ (2009), mille iga saate lõpus oli intervjuu valdkonda mõtestava isikuga (intervjuusid tegi Linnar Viik).

Alates aastast 2008 on ekraanil heliloojast saatejuhi Timo Steineriga muusikasaade „MI“ (toimetaja Johannes Tralla, režissöör Erle Veber ja productsent Kadi Priske. Lugude autorid Ruth Alaküla ja Ants Johanson.

Alates 2009ndast aastast toob ETV igal igal õhtul pärast päevauudiste põhisaadet eetrisse ühe luuletuse. Esimesel hooajal lugesid oma tekste luuletajad ise, valiku tegi Jürgen Rooste, aastal 2011 loevad näitlejad ette Eesti luuleklassikat, toimetab Kalju Orro. Autorite hulgas on luuletajate paremik.

Ja muidugi „Lennud”, alates aastast 1991, sari lavakunsti eriala lõpetanutest, millest tuleb töös edaspidi pikemalt juttu. Sarja esimene autor oli Reet Neimar, toimetaja Anne Tuuling. XX lennu saade Anne Tuuling ja Piret Tanilov, XXII toimetaja Piret Jõemägi (Tanilov), XXIII-XXIV toimetaja Joonas Hellerma.

Samuti on valitud ajavahemikus olnud eetris kultuurisaated, mis on pühendatud kindlatele kultuurisündmustele ja tehtud koostöös sündmuste korraldajatega. Näiteks Jazzkaarest “Jazzkaare päevik” (2002-2005) ja “Muuilma muusika” (2001). Kultuuritoimetus on teinud ka juubelierisaateid, näiteks “Kolmveerandsajand ERSOga” (2002), “Teater keset riiki” (2006) Estonia teatri 100. juubeliks ja NYVD festivalist erisari “NYVD Festival” (2001). Pea igal aastal on olnud erisaated ka PÖFF-ist: “Pöffi hunt” (2009-2010), “Pöffi minutid” (2003), “Pöffi kaamera” (2002).

1.2.1. Muusikasaated

Muusikasaadete sarjad toon ma eraldi välja seetõttu, et muusika on Eesti Televisiooni kultuuri- ja muusikasaadete toimetuses eraldunud ning “OP!” ja “MI” on ainsad kaks saadet (lisaks AK Kultuuriuudistele), mis jälgivad üksteise valitud teemasid ning üritavad neid mitte dubleerida.

„Muusikaelu” (1968-1993, 1998-2002, 2004-2008) alustas Eesti Televisioonis juba 1968. aastal, jätkates erinevate nimede all ka taasiseseisvunud Eesti Vabariigi ajal. Tõsi, saate ajaloos on ka üks paus 1993-1998. 2002. Aastal sai saate pealkirjaks „Muusika ja elu“, 2004. Aastal naaseti vana nime juurde tagasi ning 2008. Aastal tegi saade läbi põhjaliku formaadimuutuse, jätkates nime all „MI“.

Miks vahepealsed nime- ja formaadimuutused?

Sarja uus pealkiri “Muusika ja elu” väljendabki muutunud rõhuasetust, muusika elulist mõõdet ja suhestust ümbritsevaga. Saate sihtgrupiks on kultuurist ja muusikast huvitatute laiem ring ehk mitte muusikud ise, vaid muusika tarbijad. (Pealelend 2001)

Omal kohal on siin saate reitingud ning formaadi vananemine – nooremate põlvkondade kaasamiseks oli vajalik uueneda, seda eeskätt 2008. aasta „MI“ tekkimisel.

Kuigi väliselt saab muutuste põhjustena nimetada toimetuste vahetusi, on nende ümberkorralduste peamiseks ajendiks just vajadus muutuste järgi. Eeva Potteri, ETV kultuurisaadete kauaaegse tegija sõnul on muudatused ajendatud juhtkonna soovist saadet vaatajale atraktiivsemaks muuta. Kuigi reitinguid ETV's saatekava koostamisel otseselt aluseks ei võeta, arvestatakse nendega otsuste tegemisel siiski. Tegijad peavad samuti oluliseks, et nende saade vastaks vaatajate soovidele, selle nimel on oluline kaasas käia meedia muutustega. (Lutter 2006: 15)

“Muusikaelu” kajastas oma esimesel eetriperioodil klassikalist muusikat ja sellega seonduvat, 1998. aastast lisandus ka teisi muusikažanreid kajastavaid lugusid. 2002. aastast eetrisse jõudnud “Muusika ja elu” ei olnud enam traditsiooniline süvamuusikasaade (Lutter 2006: 14) – kajastust leidsid ka rokkumuusika, muusikalid ja ka näiteks filmimuusika. 2004. aastal naasnud “Muusikaelu” kajastas klassikalise muusika kõrval ka jazzit, rahva- ja nüüdismuusikat. (Lutter 2006:14)

1.2.2. Teatriteemalised saated Eesti Televisioonis

Ainuüksi teatrile pühendunud saateid, mis oleksid regulaarselt eetris Eesti Televisioonis pole. Eesti Televisiooni arengukava 2003-2005 nägi ette 2004. aastal regulaarse teatrisaate loomist. 2005. aastal esitatud aruandes tõdeti, et see eesmärk jäi täitmata.

Täitmata eesmärges seoses teatri kajastamisega oli sel ajavahemikul teisigi. Rene Vilbre sõnas Eesti Televisiooni saates „Navi“ (10.04.2011): „*Rahalistel põhjustel on Eesti Televisioonis välja suretatud kaks väga olulist žanri – teleteater ja telefilm.*“ Teleteater oli Eesti Televisioonis aastakümneid eraldi teatrisaadete žanr, kus etendus lavastati spetsiaalselt televisiooni jaoks, enamasti selle jaoks spetsiaalselt kujundatud stuudios (kuigi esines ka telelavastusi, mis olid osalt filmitud välisõhus). Kuid puudu pole mitte ainult spetsiaalselt televisiooni jaoks lavastatud etendustest vaid ka etenduste salvestustest.

Reedese teatriõhtu taastamine käivitati küll 2002. aastal, kuid katkes 2004. aasta sügisel. Selle põhjuseks toodi aruandes salvestiste vähesus. *„Teatrietendusi oleme salvestanud vastavalt ETV ja teatrite võimalustele (3–6 aastas), mis kahjuks ei kata iganädalase teatriõhtu vajadusi – vaja oleks kuni 20 etendust aastas. Probleemid on nii vahendite puudus kui ka õiguste küsimus. Teatrid annavad kahekordse näitamisõiguse, kuid kuna tootmiskulud on väga kõrged, siis ei ole ETV jaoks mõttekas salvestada antud programmi, kui seda hiljem näidata ei ole võimalik.“*

2003. aastal pidi Eesti Televisioon taastama koostöös Eesti Teatriliiduga teatrietenduste televersioonide tootmise, kuid see täitus väheses osas seoses teatrite väikeste võimalustega. Samamoodi täideti arengukava perioodil lubadust jäädvustada ja säilitada suures mahus Eesti teatrite lavastuste lavaversioone, eriti Eesti autorite teoseid. Eesti Televisioon alustas teatrietenduste arhiiviversioonide tootmist 2005. aasta kevadel. (ERR 2005)

Ainukeseks üdini teatriteemaliseks saatesarjaks on „Lennud“. Võiks öelda, et teatriteemaline sari oli ka Jüri Aarma poolt juhitud „Siin ja praegu“, kuid see oli palju meelelahutuslikum. „Lennud“ on eetris alates 1991. aastast ning uus osa valmib Eesti Muusikaakadeemia Lavakunstikooli uue lennu lõpetades.

Uue nähtusena on tunginud televisiooni ka teatrietenduse otseülekanne, mille ainsaks näiteks on praegu siiski Estonia teatris 28. jaanuaril 2010 esietendunud ooper „Armastus kolme apelsini vastu“. Selle sammuga jälgendati Metropolitan Opera otseülekandeid, mida Eestis näeb Forum Cinemas vahendusel.

Näitlejad ja lavastajad on armastatud portreeritavad – 90ndatel ning 2000ndatel on need valminud peamiselt Gerda Kordemetsa käe all. Portreeritud on nii Rein Oja, Marika Vaarikut, Hannes Kaljujärve jpt, kuid kõige portreeritum näitlejanna on Eesti Televisioonis kahtlemata Ita Ever, kellega on tehtud peamiselt intervjuusaateid („Maskiga ja maskita“ (1974), „Filminäitleja Ita Ever“ (1984), 80. juubeli intervjuu „Everiga ja Ever Ita“ (2011), 75. juubeli intervjuu „Ita forever“ (2006)), aga ka ekstra temale kirjutatud sketšisaade „Igihaljas vaatamäng“.

Portreid näitlejatest tehakse ka saadetes, mis ei kuulu kultuuri- ja muusikasaadetetoimetuse alla, näiteks elusaade „Tähelaev“, kus on saatekülaliste hulka sattunud ka lavastajaid ja näitlejaid.

1.2.2.1. Lennud

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia Lavakunstikooli (tollal Tallinna Riikliku Konservatooriumi juurde taasloodud (1957) lavakunsti fakulteedi) I lend lõpetas aastal 1961. Nendest rääkis ka esimene osa saatesarjast „Lennud“, mis jõudis eetrisse aastal 1991. Sari, mis jookseb Eesti Televisiooni eetris siiani ning mille sagedus on kujunenud analoogseks Lavakunstikooli lõpetamiste sagedusega (iga kahe aasta tagant). „Lennud“ on ainus teatriteemaline saatesari, mis „OP!“-iga paraleelselt jookseb. Kuigi nende eetrisageduse tihedused on üksteisest väga erinevad, on kumbki omamoodi Eesti teatrilugu kaardistav. Sel põhjusel ma seda sarja ka veidi pikemalt vaatan.

Sarja algus jääb 90-ndate algusesse, mida iseloomustas ajaloo käsitlemine telesaadetes. Sarja „Lennud“ esimesed 15 saadet olid retrospektiivsed, sest ajavahemik esimese lennu lõpetamise ning neist rääkiva saate vahel oli 30 aastat. XVI lennust rääkiv saate oli esimene, mis tehti nende lõpetamise ajal.

Selle asjaolu põhjendab ka erisust 1-15 ja 16-24 saate vahel. Esimesed 15 saadet olid laiemas ajalookäsitlusega, näitlejad meenutasid lavakunstikateedri aegu teatud distantstilt ning saate autor Reet Neimar üldistas kooliteematikat ka laiemasse Eesti teatrilukku. Neimari astumine eemale saate teostusest ning saate valmimine olevikus vähendas retrospektiivsuse viimase nelja aasta peale.

Esimesi saateid läbiv kõige olulisem teema oli kindlasti Voldemar Panso käsitus, sest lavakunstikateeder oli tollal „Panso kool“. Avalikult Pansost rääkimine muutus selle saatesarja käigus – tema ülistamise kõrval räägiti ka tema negatiivsetest külgedest. Näiteks IV lennu lõpetanud Helene Vannari ja Ene Järvis räägivad avameelselt, kuidas Panso oli nende kursuses pettunud. Panso nõudlikkus tuleb jutuks veel mitmes saates, kus käsitletavad lennud Panso käe all õppisid.

Mati Klooren (Lend I): „Rohkem tuligi tema poolt äärmist nõudlikkust, läks võib-olla isiklikuks ja teravaks ja teinekord oli ka solvav././ Teate, Klooren, kui nii kitsalt ja primitiivselt mõelda ja neid etüüde teha, siis ei tasu siin koolis käia, siis tuleks võib-olla mõelda teistpidi.

Reet Neimar: „Vaatomata sellele, et Panso oli popp, oli Panso teraval isiksusel ja uudsel lavastamisstiilil ka palju vastaseid. Ta õpilased said ümbruskonnalt tunda ka umbusklikku, pea iroonilist suhtumist – noo pansokad, saate kõik väikesteks Pansodeks.“

Iivi Lepik (Lend I): „Ei olnud kooli ajal sellist loomise või loomingu vabadust. Hirm ikka ahistas, sest Panso oli ikkagi väga suur ja sageli väga valju häälega./.../Ma istusin seal kuuse all ja järsku tuli see suur ja imposantse välimusega mees mu kõrvale ja küsis: „Kas igatsed kodu järgi?“Väga inimlikult ja siis ma hakkasin esimest korda tajuma, et me võiksime suhelda nagu inimene inimesega, mitte nagu õpilane õpetajaga. Vat sellest jäi kooli ajal puudu.“

Kuid loomulikult ei minetanud Panso sellega oma kohta suure õpetajana.

Mari Lill (Lend III):“ Töö tegemisel kadus see hirm ära./.../Ma pelgasin teda rohkem inimesena./.../Ta vist tahtis olla nagu pedagoog ja õpetaja ja ta mängis kõvasti seda rolli./.../ Nüüd ma olen hakanud mõtlema, et ta tegi sellega natuke nalja“.

Autori vahetumisega muutus ka terve sarja nägu. Reet Neimar taandus saatesarja tegemisest 1993. aastal kui sari jõudis kaasaega ning autori rolli võttis lisaks toimetajatööle üle Anne Tuuling. Mõneti säilis 1994. aastal 16. lennust tehtud saates senine formaat, autori tekst saatis pildirida nagu varemgi, seekord siis oli esitajaks Anne Tuuling.

Neimari ja Tuulingu esimesed viisteist saadet olid loomulikult tagasivaatavad, kuid retrospektiivi rõhutas ka saate ülesehitus - jutustav stiil vaheldumisi narratiivi toetavate intervjuulõikudega.

Säilinud on küll ülevaade õpiaja vältel tehtud lavastustest. Kuid esimeste saade puhul olid lendudeülesed mõtisklused seotud sissevaadetega Eesti teatri ajalukku. Näiteks viited sellele, et II lennu muusikal „West Side story“ oli Eestis alles teine muusikal. Palju tähelepanu pälvis ka II lennu poolt uue teatri – Noorsooteatri – loomine. Ülevaade Noorsooteatri kiirest lavastajate vaheldumisest ning noorte näitlejate olemasolust vastas küsimusele, milline teater see siis ikkagi oli ning kuidas see erines tol ajal teistest Eesti teatritest. Tänu Neimari kommentaaridele saab

vaataja ülevaate ka välismaisest näitekirjandusest ning sellest, kuidas muutusid Eesti teatrilavade repertuaarid läbi noorte näitlejate ning nende eelistuste.

Komissarov sõnastab III lennu saates Lavakunstikateedri suurima plussi – Eesti teater räägib ühte terminoloogiat, mis on tekitatud lavakooli alustajate, eeskätt Voldemar Panso poolt. Tema oli ka see, kes tõi Eestisse Stanislavski meetodi – sõnalisele osale keskenduva teatriculaadi, mis on Eesti teatris siiani valdav.

2. Uurimismeetod ja valim

2.1 Uurimismaterjal

Antud magistritöö on põhistatud Eesti Televisiooni saatesarjale „OP!“. Kuigi ma kaardistan oma töös kõik „OP!”-i lood läbi 12 hooaja, on mu fookus teatri kajastamise uurimisel. Töö käigus uurin ma, millises vormis „OP!”-is teatrit kajastatakse ning kuidas see on ajas muutunud. Käesoleva magistritöö üldiseks eesmärgiks on näidata, millist kultuurilugu „OP!“ kirjutab.

Kui nõukogude ajal oli kultuur rahvusliku identiteedi põhikandjaks ning kultuuriajakirjandus ja kultuurielu asendasid üldiselt totalitaarses ühiskonnas puuduvat poliitilist avalikkust, siis milline on olukord praegu? Käesolevas magistritöös on teoreetilise taustana toodud sisse konsumerism - tarbitakse tarbimise enda ja sellega seotud sotsiaalsete hüvede pärast. „OP!” aitab turunõudlusele vastaval kultuuril oma tarbijani jõuda, kuigi ei saa väita, et saade jälgib ainuüksi tavapärase majanduslikku loogikat.

Lugedes saatesarja kohta erinevaid hinnanguid, jääb eredalt kumama sõnavõtnute soov näha Eesti Televisiooni ekraanil kultuuriarutlusi. Ka „OP!”-i tegijad ise tunnistavad, et saatesari edastab pigem reklaami kui sisulist analüüsi. Ühtlasi on „OP!”-i ülesehitus ja teemade kajastus muutunud aja jooksul konservatiivsemaks.

Need sõnavõttud olid lisaks isiklikule teatrihuvile ajendid selle töö kirjutamiseks. Alljärgnevalt vaatlen ma kuivõrd erinevad meedias avaldatud hinnangud ning töö raamistamiseks seotud teoreetilised lähtekohad paika peavad.

Sellest tulenevalt ka alljärgnevad uurimisküsimused.

2.1.1. Uurimisküsimused

- 1) Kas ja kuidas on „OP!“-i formaat muutunud aastatel 1999-2011? Kas formaadis toimunud muutused sõltuvad toimetajatest ja/või saatejuhtidest?

- 2) Kuivõrd on teatriteemade kajastamine „OP!“-is uudislik – seotud uuslavastustega, auhindade vms päevakajaliste sündmustega ja kuivõrd lähtuvad teatriteemalised lood üldisematest suundumustest teatris ja kultuuris laiemalt?
- 3) Missugused teatrisündmused ja -inimesed leiavad „OP!“-is kajastust?

2.2 Meetodi valik ja kirjeldus

Kultuurisaate „OP!“ ning teatri kajastamise analüüsimisel kasutan ma kahte meetodit: kontentanalüüsi ning kvalitatiivset sisuanalüüsi.

Termin kontentanalüüs, ehk sisuanalüüs laiemas mõttes tähistab igat meetodit sisu uurimiseks. Kitsamas mõistes tähendab see spetsiifilist standardiseeritud andmekogumise- ja analüüsitehnikat (Vihalemm 2001: 115). Deacon tõstab sellest definitsioonist esile väite „objektiivne“ ja rõhutab „ilmingut“ (Deacon *et al*, 1999:115). Kontentanalüüsi eesmärk on väljendada kvantitatiivselt tekstides esiletõusvaid omadusi, mis avalduvad suures hulgas tekstides. Sellise statistika põhjal saab teha laiemaid järeldusi uuritava probleemi kohta (Deacon *et al*, 1999:116).

Kontentanalüüs annab n-ö suure pildi. Samas, kuna meetodiga on võimalik näha suurt pilti, ei ole sellega võimalik tungida teksti sügavustesse, tähelepanuta võivad jääda keerukamad seosed ja diskursiivsed vormid. Sisuanalüüsi eesmärgiks on kvantifitseerida suurte tekstihulkade manifestseid omadusi. Kvantiteet näitab, et „miski on väljendatav kindla koguse, suuruse jms kaudu on mõõdetav“ (Vihalemm 2001: 116).

Käesoleva töö kontentanalüüsi eesmärk jälgida kultuuriliikide kajastamise üldist seaduspärasust erinevate toimetajate ja saatejuhtide käe all, aidates leida vastust esimesele ja teisele uurimisküsimusele.

2.2.1. Kodeerimisjuhend

Selleks, et saada teada, milliseid teemasid OP!-is kajastatakse, on lood jaotatud tavapärasteks rubriikideks, mis ühtivad traditsiooniliste kultuuriliikidega. Et eristus oleks selgem, on

teatriteemalised lood liigitatud sõna-, tantsu- ja muusikateatriks, muusikateema klassikaliseks, kaasaegseks ja popmuusikaks, kunstinäitused Eesti ja välisnäitusteks, kirjandusteema kodumaiseks ja väliskirjanduseks ning filmiteemalised lood kodumaisteks ja välismaisteks. Arhitektuuri puhul pole siinses töös alajaotusi tehtud, sest arhitektuurirubriigid kannavad omaette nimetusi. Lisaks tõin ma välja ajakirjanduse rubriigi, mis ei ole küll igapäevane ning rubriigi „Muu“, kus on lood, mis ei kuulu ühegi eelnimetatud rubriigi alla.

E-esietendus/esilinastus

F- festival

N- näitus

R- raamat

P- portreelugu

V- väliskülaline

C-CD

D-DVD

M-muu (peamiselt auhinnad, arutelud)

Mõni mõis – 2005. aasta sügisel eetris olnud eraldi arhitektuurirubriik)

Disain – 2006. aasta sügisel Disainiaasta puhul eetris olnud disainirubriik

Muuseum – muuseumiaasta raames eetris olnud rubriik

Taskuraamat – deklameeritud lugemissoovitus

Ora

Tegija

Mõte

Mis on maja

*- erisaade (välisriigi kultuurist, festivalist)

2.3 Valim

Minu magistritöö kontentanalüüsi valimiks on kõik OP!-i saated, mis on alates 14. septembrist 1999 kuni 31. maini 2011 eetris olnud. Kontentanalüüsi valim on esitatud lisas 1.

Sõnateatri kajastamist „OP!“-is uurin ma läbi kvalitatiivse sisuanalüüsi. Kuna „OP!“-i eetris oli 291 sõnateatriga seotud lugu, tegin ma analüüsimaterjalis valiku, lähtudes teatri jaoks olulistest komponentidest – teksti autor, lavastaja, kaasaegsed suundumused Eesti teatris, noorte

pealekasv. Ma valisin välja viis teemat/inimest, millega seonduvaid lugusid ma analüüsisin:
Andrus Kivirähk, Elmo Nüganen, Mati Unt, NO 99, lavakunstikooli lõpetajad.

Kvalitatiivse sisuanalüüsi valim koosneb 45 loost.

Hooaeg	Andrus Kivirähk	Elmo Nüganen	Mati Unt	NO99	Lavakunstikooli
1999/2000	28 11.04.2000 - Papagoide päevad: inimestevahelised suhted Draamateatris	15 11.01.2000 - Linnateatris Hamleti esietendus	13 7.12.1999 Lõppmäng – Mati Undi flirt milleniumi lõpuga, esikas Beckett Energeetikamuu seumis 24 14.03.2000 Vanemuise laval Unt ja Gombrowicz, „Laulatus“		
2000/2001		43 24.10.2000 -Nüganeni Burattino	51 19.12.2000 - Mati Undi “Meister ja Margarita” Vanemuises		43 24.10.2000 Nüganeni Burattino
2001/2002	77 16.10.2001 Kiviräha Rehepapp Draamateatris		78 23.10.2001 Undi “Kirsiaed” Vanemuises 90 29.01.2002 -Mati Undi viimane tango, esikas		94 12.03.2002 Hea inimene Sezuaniist
2002/2003			138 22.04.2003 Undi uus lavastus Kärbeste saar		138 22.04.2003 Undi uus lavastus Kärbeste saar
2003/2004					
2004/2005			207 19.04. 2005 "Tütarlaps ja surm" Draamateater, lavastaja Mati Unt		188 23.11.2004 Lavakunstikooli 22. Lennu “Suveöö unenägu”

2005/2006	228 20.12.2005 Adolf Rühka lühikene elu 245 23.05.2006 Syrrealistid Draamateatris 243 9.05.2006 Vanemuises Teatriparadiis	237 28.03.2006 Nüganeni mõte		239 11.04.2006 NO Stalker 232 7.02.2006 NO93 Nafta	
2006/2007	274 3.04.2007 Voldemar Draamateatris	283 5.06.2007 Linnateatris Ronk	254 24.10.2006 Vanemuises Tühirand	280 15.05.2007 GEP NO-s	258 21.11.2006 lavaka tudengite Kajakas
2007/2008				291 30.10.2007 Kommunisti surm NO-s 311 15.04.2008 Perikles NO-s	
2008/2009	341 10.03.2009 „Ingel, ingel, vii mind taeva“ VAT Teatris	352 26.05.2009 Meie kangelased Linnateatris	319 9.09.2008 festival UNT!	324 14.10.2008 NO-s Rambo 331 2.12.2008 Macbeth NO-s 345 7.04.2009 NO teatri Kuidas seletada pilte surnud jänesele 351 19.05.2009 Pea vahetus NO-s 353 2.06.2009 NO hommiku- teater	
2009/2010	387 18.05.2010 “Vassiljev ja Bubõr tegid ta siia” Draamateatris	372 26.01.2010 Ma armastasin sakslast Linnateatris	382 13.04.2010 Huntluts Vanemuises	358 29.09.2009 NO teatris Margarita 365 17.11.2009 NO-s Virginia Woolf	

2010/2011	394 19.10.2010 “Neegri vabastamine kõrgel kunstilisel tasemel”, intervjuu	403 21.12.2010 “Jumala narride vennaskond” 413 8.03.2011 „Aeg ja perekond Conway”		407 25.01.2011 NO99 uus lavastus “Võtame uuesti”, intervjuu 415 22.03.2011 The Rise and Fall of Estonia	403 21.12.2010 “Jumala narride vennaskond” 418 19.04.2011 Vaata ma kukun Linnateatris
-----------	--	---	--	--	--

Kvalitatiivses sisuanalüüsis on esindatud esietenduse lood, Mati Undiga seoses ka tema kirjutatud teatritekstid, mis on lavale jõudnud, Elmo Nüganeni puhul ka Mõte. Kuna Mati Unt on Eesti teatris mitte ainult lavastaja vaid ka näitekirjanik ning teatriuundaja, andis see põhjuse vaadelda ka teisi lugusid peale tema poolt lavastatud etenduste. Elmo Nüganeni mõtteavaldus oli seotud teatri analüüsiga, seega otsustasin ka selle kaasata.

Valim on minu subjektiivsel hinnangul representatiivne, läbides regulaarselt kaksteist vaadeldud hooaega. Alljärgnevalt põhjendan ma, miks mitmete teatrite, lavastajate ja näitekirjanike hulgaist said valitud just nimelt need viis.

Andrus Kivirähki kõrval on „OP!“-is tähelepanu saanud ka draamakirjanikud Urmas Vadi ning Jaan Tätte. Minu valik langes Kivirähki kasuks tema ühiskonnakriitilisuse ning teatriajaloo jutustamise tõttu. Teatrilugu jutustab omal moel ka Vadi, seda oma viimase kahe tükiga Tartu Uues Teatris („Peeter Volkonski viimane suudlus“ ning „Rein Pakk otsib naist“), kuid Kivirähki puhul mängib rolli tema järjepidevus ning kõrge produktiivsus. Jaan Tätte lavastusi pole Eesti teatrilavadel aga regulaarselt juba 2005. aastast.

Lavastajana on minu valimis esindatud Elmo Nüganen. Loomulikult on Eesti teatrites palju teisi lavastajaid, kes on ehk produktiivsemadki kui on Nüganen – läbivateks nimedeks 12 hooaja jooksul on näiteks Ingo Normet, Priit Pedajas, Mart Koldits ja Ingomar Vihmar. Kaks esimest kui vanema põlvkonna, kaks viimast kui noorema põlvkonna lavastajad. Leidsin, et Elmo Nüganen ühendab neid kahte põlvkonda, olles samal ajal ka õppejõud lavakunstikoolis ning

omades minu hinnangul laiemat kõlapinda kui teised lavastajad, eriti aastal 2011, kui Nüganen sai Vene riigilt mälestusmedali „150 aastat Tšehhovi sünnist“.

Ma leian, et Mati Undi toomine valimisse on üsna loogiline. Margot Visnap kirjutas festivali UNT! eel Sirbis: „*Unt oli läinud sajandi eesti teatri viimaste kümnendite enfant terrible, isepäine ja isikupärane, jonnakalt sõltumatu ja kuni lõpuni VAIMUstavalt, andunult teatrit armastav. Omamoodi teenäitaja järgmistele tulijatele, teistmoodi tegijatele. Näitleja valgustamine ja ekspressiivse, avatud mängulaadi juurde juhtimine on boonus, mille üle saavad õnnelikud olla need, kes Undiga töötanud. Kuigi, ma pole Undi proovides kunagi olnud, aiman, et küllap enamiku lavastuste valmimisel moodustus trupist omamoodi Undi vabamüürluskond. Loominguline salaselts, kes säilitas oma jõu ka siis, kui kriitika sakutas või saalid olid tühjavõitu.*“ (Visnap 2008)

Luule Epner kirjutas samas väljaandes festivali järel: „*Festival näitas ka väga selgesti, kui oluline ja ulatuslik on Undi mõju ja kohalolu nüüdses kirjanduses, teatris, filmis, eesti vaimukultuuris üldse. Ma ei pea silmas mitte niivõrd Undi tekstide ettelugemist ja tema stsenaariumi järgi tehtud filmide näitamist, ka mitte ainult Undi loomingul põhinevaid filme ja lavastusi nagu „Tühirand“, vaid seda, et Undi isik ja looming inspireerib ja intrigeerib tänini, tekitades uusi kunstilisi tekste. Olgu selleks Urmas Vadi dramaturgia (tema uut raamatut esitleti festivalil) või Vahingust, Undist ja teatriuuenendusest kõnelev „Endspiel“, lavastajaks Ivar Põllu, kelle ülikooli lõputööks oli elegantne uurimus Undi „Taevases ja maisest armastusest“. Undi aeg kestab edasi. Ta on kohal*“ (Epner 2008)

Just seetõttu, et Mati Unt oli „OP!“-is tugevalt sees nii tema eluajal kui oma tekstide kaudu ka hiljem, oli see valik ainuõige.

NO teatri valikul mängis kindlasti rolli teatri tegevuse sotsiaalne mastaapsus. Kuid NO teater on minu hinnangul praegusel ajal ka Eesti väiketeatrite liider - Von Krahli võttis 2008/2009 hooajaks pausi, ning 2010. ja 2011. aasta lavastused seostuvad rohkem TÜ Viljandi Kultuuriakadeemiaga. Ühtlasi ei ole Von Krahli mängukava piisavalt pidev.

Juba 1987. aastal asutatud väiketeatri, VAT-Teatri nägu ei ole teatrimaastikul päris selge. 2000. aastal kirjutas Margot Visnap „Teater Muusika Kinos“: „*Praegu seisab teater kolmel vaalal: lasteteater (VATile omasel, lapsi mängu kaasata püüdvate elementidega teatril), n-ö noortele-täiskasvanutele mõeldud üksikud projektid (“Laste riskiretk” ja “Cymbeline”) ja, küllalt püsiv ja oma eesmärgi kindlalt seadev meeskond. Liidriks olemise eeldused on justkui olemas, takistavaks põhjuseks on ilmselt läbi aastate küll kasvav kunstiline küpsus, kuid ka ebastabiilsus.*“

Nüüd, 11 aastat hiljem on VAT- Teater kogunud tunnustust lavastustega „Klammi sõda“ (2005) ja „Ingel, ingel, vii mind taeva“ (2009), sinna kõrvale teisigi nooremale publikule suunatud lavastusi nagu „Kas sulle meeldib porno“ või „Pal-tänava poisid“, sekka kodumaist dramaturgiat („Elvis oli kapis“ 2006) ning rahvusvahelisi festivale. Kuid taoline variatiivsus jätab VAT Teatri näo siiski ebaselgemaks kui NO puhul.

Teised väiketeatrid nagu Theatrum või Cabaret Rhizome on liiga ebapideva mängukavaga, Theatrum on suuresti Ida-Euroopa näitekirjandusele baseeruv, Cabaret Rhizome on alles väga noor. Ka Tartu Uue Teatri puhul ei tule veel välja nii tugevat järjepidevust, mida saaks „OP!“-i najal näidata.

Lavakunstikooli sattumine valimisse on seotud asjaoluga, et ainus pidev teatriteemaline kultuurisaade paralleelselt „OP!“-iga on Eesti Televisiooni programmis olnud „Lennud“. Ühtlasi on lavakunstikool Eesti näitlejate, lavastajate ja dramaturgide taimelava, millega on olnud seotud kõik neli eelmainitud isikut/asutust. Lavakunstikool peegeldab Eesti teatriõpetuse olemust, millel baseeruvad kõik Eesti teatrid.

Lugude puhul analüüsin ma seda, kes on kõneisikud. Kõneisikud jaotuvad lavastajaks/näitlejaks, kriitikuks/teatriteadlaseks, teisteks lavastusega seotud isikuteks ning vaatajaks. Läbi selle vaatlen ma ka seda, kas kõneisikute valik ning lugude tüpaažid on toimetajate ja saatejuhtide lõikes erinevad.

2.4 Uurimuse käik

Kaheteistkümne „OP!”-i hooaja peale oli saateid kokku 424, millest ma analüüsisin antud magistritöös 407 . Analüüsimata jäi 17 saadet, mis ei olnud leitavad arhiivist, mille kohta ei olnud alles stsenaariume ning mis polnud lahti kirjutatud Eesti Televisiooni arvutipõhises programmis Kriimsilm (mis haldab kõike saadete kohta käivat alates tegijatest ja võttegraafikutest kuni arhiiviinfo ning sisu lahtikirjutuseni).

407 saadet vaatlesin ma läbi kultuurivaldkondade, mida need käsitlesid, jaotades saadete sisu teatri, filmi, muusika, kirjanduse, arhitektuuri ja ajakirjanduse alla, lisades ühtlasi jaotusse ka rubriigi „kultuur”, mille alla paigutasid peaaesjalikult teiste maade kultuuridest rääkivad erisaated.

Kvalitatiivses sisuanalüüsiks valisin ma 300-st sõnateatrit kajastavast loost 45, mis käsitlesid viit Eesti teatriloo olulist persooni, teatrit või gruppi. Andrus Kivirähkiga seotud lugusid oli üheksa, Elmo Nüganeniga kaheksa, Mati Undiga seostus kümme lugu, NO Teatriga neliteist ning lavakunstikooliga seitse lugu. Sealhulgas kattusid omavahel kaks lavakunstikooli ja Elmo Nüganeni lugu ning üks Mati Undi ja lavakunstikooli lugu.

3. Tulemused

3.1. „OP!”-i üldiseloostus

3.1.1. Teater

Sõnateater

„OP!”-i 12 hooaja 407 saates oli eetris 257 sõnalavastuse esietendust käsitlevat lugu, millest seitse olid seotud välislavastajatega, näiteks „Dekameron” Ugalas, portreelugu Bakuust pärit lavastajaga („OP!” 146 23.09.2003), üks lugu seotud raamatuga - „Ekke Moor” esmaettekannet Raadioteatris ning kuuldemänguraamat („OP!” 94 12.03.2002), üks portreega - „Karlsson” Endlas, portree lavastuse kunstnikust Iir Hermeliinist („OP!” 121; 17.12.2002), üks uue CD-ga - Nukuteatri „Risk” ja Linnateatri „Kaotajad” CD-l („OP!” 163; 10.02.2004). Lisaks neile oli kolm esietenduse lugu, mis on muu materjali või sündmusega seotud näiteks Rakvere teatri 60 juubel ja hooaja alguse uuslavastused („OP!” 1; 14.09.1999).

Teatrilugude seas oli 18 draamateatritega seonduvat lugu, mis polnud seotud uuslavastustega, polnud portreelood vms, peamiselt olid need arutelulood, seitse lugu mis rääkisid väliskülalistest (sidumata seda esietenduse vms-ga), viis lugu, mis kajastasid festivale.

Sõnateatrilugude seas oli 3 lugu, mis olid portree ja muu segu nt Aleksander Eelmaale Hea Teatri auhind, mille kaasnes ka näitleja portree („OP!” 178; 10.09.2004). Üks raamatu ja muu segu teatrinimeste leksikon seotud teatriauhindade jagamisega („OP!” 26; 28.03.2001), üks raamatu ja portree lugu Kalju Orro tehtud pildid teatriraamatus, portree Kalju Orrost („OP!” 97; 02.04.2002), kolm raamatulugu nt raamat „Tragöödia leksikon” („OP!” 181; 5.10.2004). Kolm lugu kuulusid „Tegija” rubriiki ning kaks lugu tutvustasid uusi CD-sid nt „Burattino” lavastuse laulud plaadil” („OP!” 63; 20.03.2001). Kokku oli sõnateatrist „OP!”-i eetris 300 lugu.

Tantsuteater

Tantsuteatrist rääkivaid lugusid oli „OP!”-is kokku 33. Neist 15 keskendusid esietendustele, 6 festivalidele, neli väliskülalistele, üks raamatule – Kalju Saarekese raamat „Elu kui kabaree” („OP!” 220; 25.10.2005), üks, Flamencostuudio avamine, liigitus rubriiki “muu” („OP!” 10; 16.11.1999), üks esietendusele, festivalile ja muule Kanuti Gildis avatakse SAAL uue

esietenduse ja festivaliga Evolutsioon („OP!” 92; 26.02.2002), üks esietendusele ja portreele Teet Kase esietendus ja portree („OP!” 115; 5.11.2002), üks raamatule ja portreele Ülle Ulla raamat, portreelugu („OP!” 153; 11.11.2003), üks välisesinejale ja esietendusele stepptantsijatest väliskülaliste esietendus („OP!” 171; 14.04.2004), kaks muule ja portreele Noore Kultuuritegija preemia, auhinnatu portree („OP!” 282; 29.05.2007), ja Laine Mägile Helmi Tohvelmanni auhind, Tohvelmanni portree („OP!” 42; 17.10.2000).

Muusikateater

„OP!”-i eetris oli ühtekokku 21 muusikateatriga seonduvat lugu, millest 19 keskendusid esietendustele, üks väliskülalisele Riia ooper Estonias külas („OP!” 79; 30.10.2001) ning üks muule Bel Etage’i süünd („OP!” 70; 15.05.2001). Üks esietenduse lugu keskendus nii tantsulavastusele kui muusikalavastusele.

Tantsu- ja muusikateatri osakaal vähenes „OP!”-s „MI” tulekuga ETV programmi. Lugude vähesus võrreldes sõnateatriga on aga loogiline, kuna tantsu- ja muusikateatriga tegelevaid institutsioone on Eestis vähem kui draamateatreid.

3.1.2. Muusika

Klassikaline muusika

Klassikalise muusikaga seotud lugusid oli „OP!”-is üheksa – neli festivalilugu, neli kontserdilugu ning üks muu žanri lugu - Tõnu Kaljuste lahkumine Filharmonia kammerkoori eesotsast („OP!” 36 5.09.2000).

Nüüdismuusika

Nüüdisaegsest muusikast oli „OP!”-is 80 lugu. 26 lugu uutest CD-dest, 9 lugu kuulus valdkonda „muu”, 14 lugu kontserditest, 21 lugu festivalidest, kaks lugu raamatutest nt Georg Otsast raamat („OP!” 83; 27.11.2001), kaks lugu uutest CD-dest ning välisesinejatest nt Rootsi-Eesti laulude plaat („OP!” 102; 7.05.2002), üks lugu, mis ühendas valdkonda „muu” ja kontserti segakoor Nooruse 45. sünnipäev ja kontserttuur („OP!” 186; 9.11.2004), üks näituse ja CD-plaadi lugu ulmemuusika CD ja näitus („OP!” 195; 25.01.2005), kaks lugu filmi esilinastusest - film Erki-Sven Tüürist („OP!” 380; 30.03.2010) ning Eino Tambergist („OP!” 415 22.03.2011), kaks portreelugu, näiteks ansambli Helletused portree („OP!” 283; 5.06.2007).

Levimuusika

Levimuusikat kajastas „OP!” 39 looga. Nende seas oli 24 uut CD-plaati kajastavat lugu, 8 kontserdilugu, kaks lugu kuulus valdkonda „muu” nt Rulers of the Deep’i uus muusikavideo („OP!” 241; 25.04.2006), kaks lugu ühendas kontserdi ja portree nt LED R-i kontsert ja portree („OP!” 243; 9.05.2006), üks portree Henry Laksi 25. tööjuubel („OP!” 171; 14.04.2004), üks festival Rabarock („OP!” 246; 30.05.2006), üks DVD Päratrusti DVD („OP!” 300; 29.01.2008).

Nii nagu muusika- ja sõnateatri puhul, vähenes ka kaasaegse ning levimuusika kajastus „MI” tulles. Klassikalise muusika lugusid oli „OP!”-is vähe algusest saati, kuna need kuulusid „MI”-le eelnenud „Muusikaelu” ning „Muusika ja elu” valdkonda.

3.1.3. Kunst

Eestimaine kunst

Eestimaist kunsti kajastas „OP!” 306 loos. 212 lugu rääkis uutest näitustest, 21 lugu valdkonnast „muu”, 11 festivalidest, 7 uutest kunstiteemalistest raamatutest. 15 lugu olid portreed, kolm näituse-„muu” lugu nt Adamso-Ericu muuseumi 25. sünnipäev ja uued näitused („OP!” 334; 23.12.2008), kolm näituse ja väliskülalise lugu nt näitus Ars Fennica koos soome ja läti külaliskunstnikega („OP!” 341; 10.03.2009), üks näituse ja festivali lugu Tallinna Graafikatriennaal ja selle raames olevad näitused („OP!” 290; 23.10.2007), üks näituse ja raamatulugu Ervin Õunapuu näitus ja uus raamat („OP!” 89; 22.01.2002), üks „muu”, näituse ja väliskülalise lugu Hansapanga kunstipreemia, laureaate näitus Lätis („OP!” 166; 10.03.2004), kaks etendust nt disainietendus Kultuurikatlas (232; 7.02.2006), üks näituse, portree ja raamatulugu Enn Põldroosi portree, maalinäitus ja maalide raamat („OP!” 317; 27.05.2008), üks „muu” ja portreelugu Noore Arhitekti auhind („OP!” 342; 17.03.2009), kaks näituse ja portreelugu nt Peeter Tooming 70 ja tema näitus Fotomuuseumis („OP!” 352; 26.05.2009), 10 disainiaasta lugu ning 15 muuseumiaastalugu.

Välismaaine kunst

Välismaist kunsti kajastas „OP!” kokku 57 korral. 53 lugu kajastasid uut välismaist näitust, üks lugu rääkis väliskülalisest portree kolmest vene kunstnikust („OP!” 93; 5.03.2002), kolm lugu kajastasid festivale nt Veneetsia biennaal („OP!” 287; 2.10.2007).

Eestimaine kunst oli „OP!”-is ainus valdkond, mida kajastati rohkem kui sõnateatrit. Kui teatri puhul said kajastust peamiselt esietendused, siis kunsti puhul uued näitused – mõlemas valdkonnas oli valdav sündmuse kajastus, kuid kunsti puhul haarati rohkem kaasa kunstiteadlasi.

3.1.4. Kirjandus

Eesti kirjandus

Kodumaist kirjandust tutvustas „OP!” 247 korral. 153 lugu rääkisid uutest raamatutest, 14 lugu valdkonnast „muu”, neli lugu kajastas mõnd kirjandusfestivali, 30 lugu olid rubriigist „taskuraamat” ning 30 lugu „lugemisaasta”. kolm lugu ühendasid endas uue raamatu ja portree nt Kivisildniku uus raamat ja portree („OP!” 189; 30.11.2004), kaks lugu ühendasid uue raamatu ja „muu” nt Seoses Mihkel Muti uue romaaniga arutleti romaani kirjutamise üle („OP!” 72; 11.09.2001), üks lugu ühendas raamatunäituse ja „muu” Eesti Raamatu Aasta ja sellega seotud illustratsioonide näitus (OP!” 29; 18.04.2000), kolm lugu kajastasid helikandjal raamatuid, kaks lugu olid portreed nt Eesti päritolu Briti kirjanik („OP!” 406; 18.01.2011), üks lugu kajastas kirjandusteemalist filmi Jaan Krossist („OP!” 179; 22.09.2004), üks lugu kajastas näitust Kaunimad raamatud 2010 näitus („OP!” 409; 8.02.2011), üks lugu kajastas festivali ja väliskülalist luulepäevad Tallinnas ja Põhjamaade luuletajad seda külastamas („OP!” 101; 30.04.2002), kaks lugu kajastas festivali, väliskülalist ja portreed, näiteks kirjandusfestivalide nädal Tallinnas ja Tartus, väliskülaliste portreed („OP!” 386; 11.05.2010).

Väliskirjandus

Väliskirjandusest oli „OP!”-is kokku 50 lugu, millest 39 rääkisid eesti keelde tõlgitud raamatutest, viis valdkonnast „muu” nt arutelu Tolkieni kuulsusest, mis kestab raamatute ja filmidena („OP!” 133; 18.03.2003), kaks lugu kajastasid kirjandusfestivali, kolm lugu olid portreed nt Elo Viiding Pentti Saarikoskist („OP!” 278; 1.05.2007), üks lugu ühendas endas filmi ja raamatu – Pan Tadeuz Wajda filmina ja eesti keelde tõlgitud raamatuna).

Kodumaine kirjandus oli teatri ja kunsti kõrval samuti üks kajastatavaim valdkond. Nagu kunstigi puhul, on võrreldes teatriga kirjanduslugude puhul rohkem kaasatud erialaspetsialiste või teisi kirjanikke, kes oma kolleegide tööd kommenteerivad.

3.1.5. Film

Eesti film

Eesti filmi kajastas „OP!” 175 korral. 115 lugu kajastasid uute Eesti filmide esilinastusi, 24 lugu kajastasid filmifestivale, 27 lugu valdkonda „muu”, üks lugu oli portree Jan-Jürgen Klausist („OP!” 355; 8.09.2009), kaks lugu kajastasid esilinastust kahasse mõne väliskülalisega nt film „Vasha” koos soome režissööriga („OP!” 336; 27.01.2009), üks lugu kajastas festivali, väliskülalisi ja esilinastusi PÖFF-i eri („OP!” 294; 20.11.2007), üks lugu kajastas festivali ja esilinastust PÖFF ja kaks uut Eesti filmi („OP!” 119; 3.12.2002), üks lugu kajastas valdkonda „muu” ja näitus - Nukufilm 50 ja Nukufilmi näitus („OP!” 286; 25.09.2007), kaks lugu kajastasid esilinastust ja „muu” (nt Urmas E. Liivi uus dokumentaalfilm, eesti dokumentaalide analüüs („OP!” 53; 9.01.2001), üks lugu filmi ja raamatut – Ülo Pikkovi nukufilm ja raamat („OP!” 418 19.04.2011).

Välismaine film

Välismaistest filmidest oli „OP!”-is 71 lugu. 40 lugu kajastasid mõnd esilinastust, 21 lugu mõnd filmifestivali, 5 lugu oli valdkonnast „muu”, nt Euroopa filmiauhinnad („OP!” 157; 9.12.2003), 2 lugu ühendasid esilinastuse ja portree, nt uus Jaapani joonisfilm, intervjuu autoriga („OP!” 133; 18.03.2003), 1 portree Ingmar Bergman 85 („OP!” 144; 9.09.2003), üks lugu kajastas raamatut „1001 filmi mida peaksid nägema” („OP!” 183; 19.10.2004), üks lugu kajastas väliskülalisest vene dokumentalisti Tallinnas („OP!” 32; 9.05.2000).

Filmide puhul on märkimistväärt välismaiste filmide arv, mille koondarvu kasvatasid esimesed kaks hooaega kui saates käsitleti kinolevisse jõudvaid Hollywoodi ja Euroopa filme. Praegu jõuavad välismaised filmid „OP!”-i ekraanile peamiselt seoses PÖFF-iga.

3.1.6. Arhitektuur

Arhitektuuriga seotud lugusid oli „OP!”-is kokku 287. 263 lugu kuulusid rubriiki „mis on maja”, 14 lugu rubriiki „mõni mõis”, üks lugu rubriiki „Ora”, üks lugu kajastas festivali Veneetsia arhitektuuribiennaal („OP!” 390; 14.09.2010), kaks lugu kuulusid rubriiki „arhitektuur” nt Vabaduse väljak („OP!” 355; 8.09.2009), neli lugu kuulusid valdkonda „muu” nt konkurss „Eesti parim puitehitis” („OP!” 191; 14.12.2004), üks lugu kajastas tuletorinäitust („OP!” 418

19.04.2011) ning üks lugu kajastas uut raamatut, arhitektuurialbumit „Vaba Eesti ehitab” („OP!” 66; 17.04.2001).

3.1.7. Meedia

Meedialugusid oli „OP!”-is kokku 13, millest üks kuulus rubriiki „Üks minut”, üks rubriiki „Tegija”, üks esitles uut raamatut Hagi Šeini „Suur teleraamat” („OP!” 215; 20.09.2005), 10 lugu kajastasid uusi ajakirju, väljaannete juubeleid jms.

3.1.8. Kultuur

Kultuur oli antud kodeerimistabelis variant, mis hõlmas teemasid ja rubriike, mis ei läinud eelmainitud koodide alla. Sinna hulka kuulus 8 festivali, mis olid teisi kultuure tutvustavad festivalid Eestis, 24 „muu” alla kuuluvat lugu, milleks olid erinevad arutelud nt Asko Künnap tarbimisest („OP!” 226; 6.12.2005). 45 lugu kuulusid rubriiki „Mõte” ja üks lugu „Üks minut”. Kokku oli lugusid 78.

3.2 Saatejuht vs toimetaja

Saatesari võib olla seda tegeva meeskonna või saatejuhi nägu, seega tuleb „OP!”-i analüüsimisel vaadata saatesarja läbi toimetajate ja saatejuhtide. Selle aluseks on alljärgnev tabel.

Hooaeg	Toimetaja	Saatejuht
1999/2000	Kordemets	Tanilov
2000/2001	Kordemets	Raag
2001/2002	Kordemets	Sinijärv
2002/2003	Kordemets/Hellerma/Visnap	Sinijärv
2003/2004	Kordemets/Hellerma/Visnap	Sinijärv
2004/2005	Kordemets/Hellerma/Visnap	Sinijärv
2005/2006	Hellerma/Visnap/Mälk	Sinijärv
2006/2007	Mälk/Hellerma	Sinijärv
2007/2008	Mälk/Hellerma	Sinijärv
2008/2009	Mälk/Hellerma	Sinijärv
2009/2010	Mälk/Hellerma	Sinijärv
2010/2011	Mälk/Hellerma	Ashilevi

„OP!“ tundub väliselt olevat väga tugevalt saatejuhi nägu – nii Ilmar Raag, Karl-Martin Sinijärv kui ka Jim Ashilevi on omanäolised saatejuhid ning Karl-Martin Sinijärve puhul mängisid kindlasti saate kuvandi kujunemisel rolli ka tema luulevormi valatud sissejuhatused. Saadet teatakse selle juhi järgi.

Kuid „OP!“-i esimese toimetaja, Gerda Kordemetsa sõnul panevad saate kokku toimetajad, kes otsustavad saate sisu üle, teevad intervjuud ning panevad kokku lood.

„Sa mõtled välja küsimused, kuna OP!-i saatejuht ei tee ise midagi peale oma vahetekstide, siis toimetaja käis seal võttel, intervjueris ja siis kirjutati need tekstid maha ja OP!-i tehti veel nii, et kuna seal läks see intervjuu hästi väikeste lõikudena sisse, siis tehakse see põhimõtteliselt paberil valmis enne kõik see intervjuu.“ (Inselberg 2010: 27)

Seda, et saatejuht omab Karl-Martin Sinijärve kujul vaid liigendaja rolli märgib ka Rein Lang, kuid suhtub sellesse positiivselt.

Esiteks ei soovi selle tegijad, eriti saatejuht, olla maailma naba. ETV saatejuhtide puhul on ikka olnud probleemiks see, et ekraanilt eksponeeritakse rohkem iseennast kui asja, millest jutt. Karl Martin Sinijärve puhul on tegu meeldiva erandiga. (Lang 2004)

Vähemalt Karl Martin Sinijärve saatejuhi perioodil oli „väravavahtideks” toimetajad. Uue saatejuhi Jim Ashilevi tulekuga tegi „OP!“ läbi muutuse, mis suurendas saatejuhi osalust saate sisus. Kuid see Jim Ashilevi eesmärk oligi.

Küsimuse peale, kuidas seda teha, selgitab ta, et vaatas vanu “OP!-e” ning ekraanilt paistis visuaalse veatuse tagant välja saade, “mis on seni toiminud peamiselt reklaamiplatvormina kultuuriinimestelt kultuuriinimestele. Enam pole aasta 1998 ning me peaksime leidma midagi, mida netist ei saa,” lausub ta nagu vana meediaguru ise. (Uus kultuurimagnet 2010)

Suurim Ashileviga kaasnenud muudatus on see, et saade on raamistatud saatejuhi läbiviidud intervjuuga, kus vastastoolil istub keegi, kes on seotud mõne saate looga (tavapäraselt on selleks esilugu, kuid esineb ka erandeid). Kuid arutelu ei puuduta ainult esiloo teemat vaid valdkonda

üldisemalt. Intervjuude õhustik on sealjuures vaba, väga suur osa on mõttepausidel ja emotsioonidel, mis montaažis sisse jäetakse.

3.3 „OP!“-i formaat

OP!-i formaati ei ole võimalik üheselt defineerida, sest temas on segunenud erinevad formaadid. Arvestades seda, et peamiselt koosneb „OP!“ nädala kultuurisündmusi kirjeldavatest lugudest, on ta nädalamagasin. „OP!“-i iseloomustavad nõ promolood, mis annavad ülevaate nädala olulisimatest esietendustest, uutest näitustest, ilmunud raamatutest, linastuvatest filmidest jms. „OP!“-is on segunenud nii uudis, vestlussaade kui ka magasin.

Vestlussaate formaat tuleb sisse saatesarja algusaegadel ning käesoleval hooajal kui saates on lisaks lugudele ka stuudiointervjuud. Piret Tanilovi ning Ilmar Raagi aegadel toimusid need „OP!“-i studios – kinnine ruum, mille kujundus ei viita käsitletavale teemale vaid ainuüksi saatele endale. Stuudiointervjuud olid ülejäänud saatega seotud erinevalt – mõne loo puhul vaheldus stuudiointervjuu lindistatud intervjuuklippidega (stuudiokülaline kommenteeris ja täiendas teiste allikate öeldut), mõne loo puhul käsitleti teemat ainult stuudiointervjuuna, lisamaterjali kasutamata.

Karl-Martin Sinijärve tulekuga „OP!“-i ei kadunud saatejuhi intervjuu saatest küll täielikult – oli lugusid, enamjaolt kirjandusega seonduvaid, mille Sinijärv läbi viis, kuid asukohaks ei olnud enam stuudio vaid anonüümne ruum ning intervjuud ei olnud enam sedavõrd arutlevad kui uudislikud.

2010/2011 hooajast viib Jim Ashilevi intervjuusid läbi ruumides, mille kujundus annab aimu käsitletava teema žanrist ning taustale on monteeritud pea silmatorkamatult kõneaineks oleva raamatu, etenduse või filmi pealkiri.

Samas on „OP!“-i intervjuudes olemas ka *talk-show* elemendid – Jim Ashilevi kasutab intervjuusid sissejuhatuseks järgmisesse teemasse, kus ta pöördub läbi kaamera auditooriumi poole. Kõnelemise ja kõneaktide toimumine suletud studios on samuti üks *talk-show* elemente.

Viimase hooaja intervjuud mängivad rolli ka saate raamistamisel – sama isiku intervjuueerimine nii saate esiloos (vahel ka järjestuselt mõnes järgnevas) ning saate lõpus loob saatele suurema seotuse. Analooget võtet on kasutatud „OP!”-is varemalt ka rubriigi „Mõte” eksisteerides, kui mõtteavaldusi tegid inimesed, kes olid seotud mõne saates olnud looga (ta ei pruukinud olla intervjuueeritav, kuid töötas näiteks samas teatris, mille esietendust saade kajastas).

Esimese kolme hooaja jooksul lugesid saatejuhid ka lugudele peale – saatejuhi kommentaarid olid sündmust või selle tausta kokkuvõtavad ning tekste laiendasid intervjuulõigud. See sidus saatejuhi tihedamalt looga, tuues sisse nõ jutustaja.

„OP!”-i pildikeel on samuti läbi hooegade puutunud. Esiteks „OP!”-i vahekõllid, mis on osa saate imagost. Kui saate esimese kahe hooaja vahekõllid olid filmilõigud (võte, mis oli võetud üle „OP!”-i eelkäijast „Friiigist”), siis kolmandal hooajal sai „OP!” endale graafilised kõllid.

Saatejuhtide sissejuhatustes lugudesse on alati kasutatud teatud „kiikse“, olgu see siis Piret Tanilov rääkimas läbi kõikuva pildiraami, mis on tema ja kaamera vahele asetsetud, neli Sinijärve, kes lõpetavad üksteise lauseid või antiik-kreekalikku kuju imiteeriv (pool)alasti Jim Ashilevi. „OP!”-i esimese kahe hooaja jooksul oli mänguline ka kogu saate stuudio – bussipeatused ja pargipingid, stuudio oli otsekui teatrilava.

Lugude endi pildikeel on oma põhimõtelt traditsiooniline – intervjuulõigud, mis on salvestatud sündmuse keskkonnas ning katteplaanid sündmusest. Viimane hooaeg toob aga näiteid pildiga mängimisest. Näiteks antiikkunsti näitus Tartu Ülikooli kunstimuuseumis („OP!” 418 19.04.2011), kus loo alguse katteplaanid muutuvad sujuvalt mustvalgest värviliseks. Või siis Kristiina Ehini deklameerimise ajal on kaadri värvigamma muudetud pastellsemaks ning piki ekraani jookseb ebamäärane säbru nagu vanadel filmilintidel („OP!” 424 31.05.2011). Samuti näidatakse kaadritagust - NO teatri „The Rise and Fall of Estonia“ loo alguse katteplaanid näitavad intervjuueeritavaid valmistumas intervjuuks (Ene-Liis Semper toolil pluusikäiseid sättimas, Tambet Tuisk rekvisiidiks oleva auto juures naermas).

3.4. "OP!" läbi hooegade

Hooaeg	Toimetaja	Saatejuht	Paralleelsed kultuurisaated
1999/2000	Kordemets	Tanilov	„Ajalik ja ajatu”, „Valguse märk”, „Narratiiv”, „Vita brevis”, „Lavakunstikooli XIX lend”, „Muusikaelu”, „Siin ja praegu”
2000/2001	Kordemets	Raag	„Ajalik ja ajatu”, „Vita brevis”, „Siin ja praegu”, „Agape”, „Muusikaelu”
2001/2002	Kordemets	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „Lavakunstikooli XX lend”, „Tour de danse”, „Anima tsoon”, „Muusikaelu”
2002/2003	Kordemets/Hellerma/Visnap	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „Vita brevis”, „Tour de danse”, „Muusika ja elu”, „Pult”
2003/2004	Kordemets/Hellerma/Visnap	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „Vita brevis”, „Lavakunstikooli XXI lend”, „Tour de danse”, „Muusika ja elu”
2004/2005	Kordemets/Hellerma/Visnap	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „Tour de danse”, „Ellujäämise kunst”, „Muusikaelu”
2005/2006	Hellerma/Visnap/Mälk	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „Lavakunstikooli XXII lend”, „AKU”, „Muusikaelu”
2006/2007	Mälk/Hellerma	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „Muusikaelu”

2007/2008	Mälk/Hellerna	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „Lavakunstikooli XXIII lend”, „Muusikaelu”
2008/2009	Mälk/Hellerna	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „MI”
2009/2010	Mälk/Hellerna	Sinijärv	„Ajalik ja ajatu”, „Lavakunstikooli XXIV lend”, „MI”
2010/2011	Mälk/Hellerna	Ashilevi	„Ajalik ja ajatu”, „MI”, „Jüri Üdi klubi” (ETV2)

„OP!” on sündmustekeskne saatesari, kus puuduvad pikemad arutelud kultuuriteemadel. Lühemaid arvamusalugusid/arvamusmonolooge on üritatud küll sisse tuua, seda nii „Mõte“ kui „Ora“/„Tegija arvab“/„Üks minut“ formaadi kaudu. 2005/2006 hooaja sügis oli katsetamise aeg. Kuid uued formaadid hääbusid, Ora juba peale viiendat eetrikorda, Mõte kestis kauem, 46 eetrikorda.

Samas ei ole pikem arutelu pidanud olema „OP!”-i põhiülesandeks, sest Eesti Televisiooni programmis on alati olnud kõrvuti käimas mõni arutelusaade, mille autoriks on harilikult Katrin Seppel.

„OP!”-is on erinevatest kultuurivaldkondadest läbi aegade kõige vähem kajastatud muusika. Sellel on muidugi põhjus – „OP!”-i kõrval on alati olnud saatekavas muusikasaade, mis kajastab seda valdkonda rohkem süvitsi kui 8-minutine lugu seda teha suudaks. „OP!” kajastab peamiselt kindlaid muusikasündmuseid nagu Eesti Muusika Päevad (samas ei kajasta „OP!” Jazzkaart) ning uusi CD-plaate kaasaegse ja popmuusika valdkonnast. Kuid „MI” ilmumisega ETV programmi on muusikavaldkond „OP!”-st täielikult kadunud. 2008/2009 hooajast on muusikavaldkonna alla liigutuvaid lugusid olnud eetris vaid üks. Samuti on „MI” võtnud enda peale ka tantsu kajastamise.

Kadunud on „OP!”-i erisaated teiste riikide kultuurist, nagu oli „OP!” 84 (4.12.2001) ja 296 (4.12.2007) Soomest, „OP!” 143 (2.09.2003) Iirimaast, „OP!” 176 (19.05.2004) Walesist, „OP!”

213 (6.09.2005) Šotimaast. Neis erisaadetes olid kajastatud kõik tavapärased „OP!”-i rubriigid, kuid ainekudeks oli teise maa kultuur.

Praeguseks on „OP!”-ist peaaegu kadunud ka väljasõidulood biennaalidelt ja festivalidelt, näiteks „OP!” 177 (26.05.2004) Cannes’i filmifestivalilt, „OP!” 241 (25.04.2006), 251 (3.10.2006), 287 (2.10.2007) ja 390 (14.09.2010) Veneetsia biennaalidelt. Samuti välisautoritega tehtud portreelood nagu „OP!” 174 (5.05.2004) tegi Doris Lessingust või „OP!” 138 (22.04.2003) Terry Pratchettist.

„OP!” kajastab alati erinevaid nn „aasta kultuurivaldkondi“. Eraldi lõigu on pälvinud muuseumiaasta, disainiaasta, lugemisaasta. Ühtlasi on tutvustatud Eesti mõisaid. Ometi ei pälvinud eraldi lõiku teatriaasta. Mariina Mälk tõi põhjusena välja asjaolu, et teatriaastat tähistati Eesti Televisioonis Gerda Kordemetsa tehtud sarjaga „Teatriaasta 12 kuud” (Mälk 2011): Ugala (jaanuar), Linnateater (veebruar), Vanemuine (märts), võõrkeelne teater, Vene Teater (aprill), lasteteater (Nukuteater ja VAT Teater) (mai), Rakvere teater (juuni), vabaõhuteater, Emajõe Suveteater (juuli), uued teatrid I, Von Krahli, VAT-Teater ja Kanuti Gildi saal (august), Estonia (september), Draamateater (oktoober), Endla (november), uued teatrid II, NO99, Vana Baskini teater ja Theatrum (detsember). Ühtlasi valmisid teatriaasta puhul viis uut näitlejaportreed: Ain Lutsepp (autor Anu Aun), Toomas Suuman (autor Jaan Olmaru), Aivar Tommingas (autor Margus Kasterpalu) ning Maarika Vaarik ja Aleksander Eelmaa (autor Gerda Kordemets).

Ühe kultuurivaldkonna populariseerimise eest tuleb „OP!”-ile au anda – arhitektuuri toomine telepildile, mis toimus hooajal 2001/2002. „OP!”-i salvestused liikusid kinnisest stuudiost ära uutesse põneva disaini- või restaureerimislahendusega hoonetesse, kus liikus ringi Karl-Martin Sinijärv ning juhatas sisse saates olevad lugusid. Ühtlasi oli sellest hoonest saates ka eraldi kuni kahe minuti pikkune lõik, kus arhitektid oma tööst pikemalt rääkisid. Saatejuhi vahetumisega viidi „OP!” põhilooga seotud atmosfääri (näiteks filmi puhul kinosali, lavastuse puhul teatrisaali) ning arhitektuur kajastub vaid lugudes ning sedagi mitte igas saates.

Enamus „OP!”-i lugusid on sündmusepõhised, kajastades esietendusi, uusi näituseid, värskelt trükist ilmunud raamatuid. Portreelood on „OP!”-is harvad ning tihtipeale ei ole nad puhtad

portreelood vaid seotud eelmainitud teemadega. Portreelood on peamiselt seotud mõne preemiaga (näiteks „Hea Teatri preemia“ laureaadid Aare Toikka („OP!“ 261), Guido Kangur („OP!“ 108) ja Marika Vaarik („OP!“ 218), Aleksander Eelmaa („OP!“ 178), noore kultuuritegija preemia „OP!“ 282). Samuti olid „OP!“-is portreelood seoses disainiaastaga (vahemikus „OP!“ 267-283, 6.02.2007-5.06.2007). Ülejäänud portreelood on olnud seotud elulooraamatu, värsket plaadi, kontserttuuri, lavastuse vms-ga, kuid üldises pildis on portreelugu siiski harv formaat.

3.5. Teater OP!-is

424 „OP!“-i saatest on teatriga seonduvaid lugusid 354, sh ka muusika- ja tantsuteater. Kuna ma keskendun oma töös sõnateatrile, siis vaatlen ma 300 lugu, mis sellele keskendusid. Kui vaadelda teatri kajastamist „OP!“-s proportsionaalselt võrreldes teiste kultuuriteemadega, siis on näha, et teater on kunsti kõrval populaarseim teema – sõnateatri 300 lugu jääb alla vaid kodumaise kunsti 306-le loole.

Loomulikult on enamik lugusid esietendusepõhised – lugu võtab kokku lavastuse sisu ja põhiidee, näitlejad hindavad oma tegelaskujusid ja lavastajatööd, lavastaja avab näitekirjaniku mõttemaailma. Lavastaja ja näitlejad ongi põhilisimad intervjuueeritavad, kelle kaudu teatrilavastuse olemust auditooriumile selgitatakse. Kolmanda isiku, nagu tavalise teatriveataja või kriitiku sissetoomine on juhuslik nähtus, mida on „OP!“-s praktiseeritud peamiselt kirjandusest rääkides.

Portreelood on harvemad, peamiselt on need seotud teatriauhindadega – portreteeritakse laureaate. Huvitav lahendus oli seoses teatripreemiatega 28.03.2000 saates, kus räägiti esiteks ilmunud teatriteksikonist ning seejärel teatripreemia saajatest, kuid laureaate portreteeriti läbi sellesama leksikoni – saatejuht Piret Tanilov luges ette iga laureaadi kirje leksikonis.

Väga väikest kajastust leiab „OP!“-is muusikateater, seda eeskätt ooper ja operett. Tiit Made kirjutab oma muusikateatriteksikonis, et operett on nagunii hääbuv žanr, ja teatri repertuaaris püsivad vaid operetiklassikateosed nagu „Nahkhiir“ ja „Lõbus lesk“ (Made 2000). 2011. aasta

aprillikuus on Eesti teatrites võimalik näha ühtekokku kolme operetti: „Orpheus põrgus“ Vanemuises ning „Silva“ ja eelpool mainitud „Nahkhiir“ Estonias.

Muusikateatri (ja ka tantsuteatri) tegemiste kajastamise on võtnud üle muusikasaade „MI“. „MI“ toimetaja Johannes Tralla sõnab: „*“OP!”-iga on kokkulepe, et muusikateater on “MI” pärusmaa. Teater jääb OP-ile. Aga lubame endile vastastikku erandeid. Ei saa ju endale keelata uudishimu Veiko Õunpuu uue filmi soundtracki osas (mis siis, et filmidega tegeleb reeglina OP). Ja küllap tekib ka OP-I tegijatel aeg-ajalt kihk korjata mõne muusikateose või heliplaadi seest suurem eluline üldistus. Teineteise kordamist püüame mõistagi vältida.*” Kuigi Tralla sõnul on huvi tekkimisel võimalik muusikateatri kajastamine ka “OP!”-is näitab kontentanalüüs siiski, et muusikateater on muutunud täielikult “MI” pärusmaaks.

3.5.1. Sõnateater „OP!”-is

Sõnateatri kajastamist „OP!”-s analüüsin ma läbi 45 loo, mis kajastasid viit nähtust/inimest Eesti teatriloo – Andrus Kivirähk (kirjanik ja lavastaja), Mati Unt (kirjanik, lavastaja ja „teatrilegend“, Elmo Nüganen (lavastaja), Teater NO99 (üks uusimaid ja innovaatilisemaid Eesti teatreid) ning lavakunstikooli tudengid (tulevased näitlejad ja lavastajad). 42 valitud lugu kajastasid esietendusi, üks lugu kuulus looliiki „Mõte“, üks lugu kajastas Mati Undi mälestusüritust Gruusias ning üks lugu teatrifestivali UNT!.

Analüüsi peamiseks aluseks on kõneisikute valik, läbi kelle vaatlen ma loo sisu – kas lugu räägib uue lavastuse sisust, lavastusprotsessist, kujundusest vms lavastusega seotust või antakse teemale ka laiem teatrilooline ning kultuurilooline taust kas Eesti või maailma kontekstis.

3.5.1.1. Kõneisikud

Kuna lood olid tehtud seoses lavastuste (esietendustega), siis olid valdavalt kõneisikuteks lavastaja ja näitlejad. Üks lugudest („Ronk“ Linnateatris „OP!“ 283 5.06.2007), keskendus suuremalt jaolt lavakujundusele ning kõnelejateks olid Rosita Raud ja Iir Hermeliin, kes lavastuse kujundasid. Lavastaja Elmo Nüganen küll sõna ei saanud, kuid kunstnikud kinnitasid, et lavakujundust aitas välja mõelda ka Nüganeni väljakutsuv lavastajakäsi. „OP!“ 291 (30.10.2007) kaasas Andreas W kaudu NO Teatri lavastuse „Kommunisti surm“ helikujunduse.

Etenduse kujundaja sai sõna ka lavastuse „Kärbeste saar“ („OP!“ 138 22.04.2003) juures, kuigi Eesti Kunstiakadeemia tollane tudeng Riina Degtjarenko ei keskendunud intervjuus mitte niivõrd kujudusele kui koostööle lavastaja Mati Undiga. On siiski üks teater, kus kunstnik saab sõna pea igas loos ning selleks on Ene-Liis Semper NO Teatrist, kuid tema intervjuude puhul on tavapärane, et ta räägib lavakujundusest lühidalt ning keskendub peamiselt siiski lavastuse ideele, seda muidugi seetõttu, et ta on enamasti ka kaaslavastaja.

Paraku jäid harvaks ka need lood, kus oli ekspertidena kaasatud teatrikriitikuid ja kultuuriteadlasi. Seesuguseid lugusid oli 42-st lavastuseloost vaid neli. Nendeks olid „OP!“ 15 (11.01.2000), kus Nüganeni lavastust „Hamlet“ kommenteerisid lisaks Elmo Nüganenile ka Reet Neimar ning Kadi Herkül, Mati Undi „Kirsiaed“ Vanemuise teatris, kus kommenteeris Ülo Tonts („OP!“ 74 23.10.2001), Andrus Kivirähki kirjutatud „Adolf Rühka lühikene elu“ Eesti Draamateatris, kus kommenteeris Lea Tormis („OP!“ 228 20.12.2005), „Ma armastasin sakslast“ Linnateatris, kus Tammsaare teose lavaversiooni analüüsisid Jaan Undusk ja Mirjam Hinrikus („OP!“ 372 26.01.2010). Ühes loos, „Startup“ („OP!“ 353 02.06.2009), sai sõna sotsioloog Andrus Saar, kes analüüsis lavastuse põhiideed (uute äriideede leiutamine) Eesti ühiskonnas.

„OP!“ 15 eristub teistest valimi lugudest ka selle poolest, et Elmo Nüganen andis intervjuu saatejuht Piret Tanilovile stuudios, vastates Neimari ja Herküli poolt esitatud väidetele ning küsimustele. Teistes lugudes ei ole allikatele sellist võimalust antud.

Nagu juba eelpool mainitud, olid lugudes valdavalt peamisteks allikateks lavastaja ja näitlejad. Kolmes loos ei võtnud lavastaja oma lavastuse kohta ise sõna –Elmo Nüganeni „Ronk“ („OP!“ 283), lavakunstikooli XXV lennu tudengite „Jumala narride vennaskond“ Linnateatris, mille lavastas samuti Nüganen („OP!“ 403 21.12.2011) ning „Kärbeste saar“ Vanalinnastuudios, kus Mati Undi käe all mängisid lavakunstikooli XXI lennu tudengid (OP!“ 138 22.04.2003).

Lavastaja ja näitlejate peamiseks ülesandeks oli lavastuse sisu ümberjutustamine ning lahtimõtestamine, idee sidumisest tänapäevaga.

„Tütarlaps ja surm“ Eesti Draamateatris. Mati Unt („OP!“ 207 19.04.2005): „*See lavastus meenutab natuke antiiktragöödiat. Näidend väljendab naise vaatepunktist vägistamist. /.../ Siit*

tuleneb ka kultuuri ja barbaarsuse konflikt: vägistaja mängis Schuberti loomingut. /.../ Töö aktuaalsus on selles, et koguaeg on mingid komisjonid, mis käsitlevad kuritegevust, aga kellegi kurjategija nime me teada ei saa. “

Lavastaja Ain Mäeots selgitab Andrus Kivirähki „Teatriparadiisi“ kohta („OP!“ 243 09.05.2006), et lavastuse sisuks on olukord, kus kõik Eesti teatrilegendid on paradiisis kokku saanud, kuid ei suuda otsustada, millist tükki Eesti teatri 100. Sünnipäevaks lavastada. *„Tegu on groteskini viidud situatsioonide ja karakteritega. Nendelt ikoonidelt on pühapaiste korraks ära võetud ja me näeme neid inimestena. See on Andruse näidendi üks väga häid omadusi.“*

Antud valimis ei olnud ühtegi lugu, kus oleks allikaks olnud vaataja (keegi, kellel poleks pädevust olla ekspert ning kes oleks osa tavalisest Eesti teatripublikust).

3.5.1.2. Andrus Kivirähk

Andrus Kivirähki näidenditega seotud lugusid järjest, kontsentreeritud kujul vaadates tulevad erakordselt hästi esile tema kaks tema loomingut läbivat teemat: teatriajalugu ning ühiskonna kriitika. Antud valimis on teatriajaloolisteks tükkideks „Adolf Rühka lühikene elu“ („OP!“ 228; 20.12.2005), „Teatriparadiis“ („OP!“ 243; 9.05.2006), „Voldemar“ („OP!“ 274; 3.04.2007) ning „Vassiljev ja Bubõr ta tegid siia...“ („OP!“ 387; 18.05.2010). Ühiskonnakriitilised tööd olid „Papagoide päevad“ („OP!“ 28; 11.04.2000), „Rehepapp“ („OP!“ 77; 16.10.2001), „Syrrealistid“ („OP!“ 245; 23.05.2006), „Ingel, ingel vii mind taeva“ („OP!“ 341; 10.03.2009) ning „Neeгри vabastamine kõrgel kunstilisel tasemel“ („OP!“ 394; 19.10.2010). Oma kompetentsust teatriajaloos tunnistas Kivirähk ka ise lavastusest „Voldemar“ rääkivas loos, tema ühiskonnakriitilisust kiidavad teised.

Roland Laos („Neeгри vabastamine kõrgel kunstilisel tasemel“): *„Ta üritab välja tuua konfliktseid situatsioone meie ühiskonnas ja näidata, et reaalselt konflikti ei ole. Kui endale juba seda teadvustad, siis hakkad uurima, mis su enda peas toimub./.../ See on igati üllas eesmärk.“*

Kuid Kivirähki ühiskonnakriitilised lavastused toetuvad samuti mitmetele teistele tekstidele (eeskätt „Neegri vabastamine kõrgel kunstilisel tasemel“, mis baseerub Mark Twaini seiklusromaanil „Huckleberry Finn“) ja teatriajaloolistest tekstidest kumab läbi eestlaste endi ajalugu ning portree läbi erinevate ajastute (ja ka tänapäeva).

Mitmes Kivirähkiga teatritükkidega seotud loos iseloomustatakse tema kirjutamisstiili ning läbivaks omadussõnaks selle kirjeldamisel on „grotesk“. Seda nii tekstis, karakterite kujutamisel kui situatsioonis endas. Eeskätt toovad kõnelejad seda esile lavastustest „Teatriparadiis“ ja „Neegri vabastamine kõrgel kunstilisel tasemel“ rääkides. Läbi groteski jutustab Kivirähk aga meile tuttava ajaloo. Ühe näitena võib tuua Raivo E. Tamme poolt mängitud Voldemar Panso, kes tuleb kohtumiselt Stanislavskiga, kuid on joobes olekus tagasiteel hoopis Stanislavski mantli selga pannud. „Mina olen Stanislavski mantlipärija,“ sõnab Panso. Arvestades seda, et Eesti teater toetub siiani Stanislavski meetoditele on see tõsi, kuid seda on esitletud täiesti uues võtmes.

Ingomar Vihmar tõdeb seoses lavastusega „Adolf Rühka lühikene elu“, et Kivirähki teised lavastused on täis irooniat, kuid antud lavastuses on Kivirähk seda vähem kasutanud.

„Kogu see näitemäng oli nii selge ja ilus ja seda teha oli kerge. Seal ei pidanud palju mõtlema. See puhtus tuli täpselt lavale sättida. Seal on nii palju puhast armastust, mida oleks nõme hakata seletama. Seal oli Andrus kõige vähem seda peitnud oma iroonia varju, võrreldes teiste tema näidenditega.“

Hea lavastuse õnnestumise võtab Kivirähk aga ise sama lavastuse loos kokku järgnevalt: *„Lavastuse süünd on nagu teatejooks, kui autor jookseb hästi, aga teine vahetus mitte, siis ei ole midagi teha.“*

3.5.1.3. Elmo Nüganen

Nüganeni käe all on teatrilavadele jõudnud kirjandusklassika, seda eriti vene kirjanduse ning eesti autoritest A.H. Tammsaare teoste näol. Tšehhov ja Dostojevski olid Nüganenil lavastatud enne „OP!“-i eetrisse ilmutumist, seega on Nüganeni lavastajanägu antud valimi põhjal paljuski

mõjutatud tema tööst lavakunstikooli tudengitega - Nüganen on olnud XX lennu juhendaja (1998-2002) ja XXV lennu kursuse juhendaja (alates 2008). Tänu sellele kattuvad valimis olevad lood lavastustest „Burattino“ ja „Jumala narride vennaskond“. Oma tudengitelt pälvib Nüganen lavastajana kiidusõnu.

Kuid lugudest tuleneb ka see, et armastusest klassika vastu, toob Nüganen lavastusse mõne võtte, mis teeb lavastuse omanäoliseks. „Hamleti“ puhul oli Nüganenil algselt soov sisuda Shakespeare'i tekst Tom Stoppard'i teosega „Rosencrantz ja Guildenstern on surnud“, kuid ta loobus sellest järgneva põhjendusega: *„Tegelased osutusid Shakespeare'iga nii tugevaks, et ma loobusin Stoppardist. Aga ma tegin õigesti, sest lugu läks seda teed. See oleks halb kui lavastaja oleks kinni valmis kontseptsioonis, nõudes samal ajal näitejatelt improviseerimisvõimet.“*

Lavastuse „Ma armastasin sakslast“ puhul toob Tõnn Lamp lavastaja positiivse otsusena välja selle, et kõik kolm rolli on dubleeritud, mistõttu on seda huvitav mängida näitlejatel ja niisamuti näeb ka publik erinevaid rollilahendusi. Sama lavastuse puhul (mille telelavastuse versioonis on Nüganen ise mänginud), jättis ta alles vaid kolm tegelast: Erica, Oskari ja Erica vanaisa, et enda antud intervjuus toodud põhjenduse kohaselt neisse rohkem süüvida.

3.5.1.4. Mati Unt

Üle poole Mati Undi lavastustest jõudsid „OP!“-i hooegade jooksul eetrisse. Vanemuises tehtud lavastused andsid „OP!“-ile põhjuse Tartusse sõita ja sedasi sündisid „Tartu-erid“, kus teiste rubriikide lood olid samuti Tartu materjalil põhinevad. Kuigi Mati Unt suri aastal 2005, on põhjust temast rääkida senini, sest tema poolt kirjutatud tekstid jõuavad lavale veel praegugi ja ilmselt ka tulevikus. 2008. aastal toimus Tartus igasügisene teatrifestival, mille teemaks oli tol korral Mati Undi looming. Nädal, mis portreeteris Tartu lavadel Unti nii lavastaja kui kirjanikuna jõudis ka „OP!“-i vahendusel eetrisse.

Jan Kaus: *„Olen avastanud Undi teostest korduvaid motiive, mida ta ikka-jälle käsitleb ja need on teatud vastandused. Näiteks kõrgintellektuaalsus ja loomalikkus, inimlik üksindus versus ühtsus. Väga tugevad jõujooned.“*

Lavastajana ja näitekirjanikuna räägitakse Mati Undi puhul sellest, kuidas ta tõi lavastusele juurde ootamatuid lahendusi.

Kersti Meriloo (Festival UNT!): *Ma tunnen puudust, et tehes muid töid, et kui ma olen puntras, siis ma mõtlen, kuidas Mati oleks selle asjale lahenduse leidnud. Ta leidsis alati ootamatu lahenduse.*

Jüri Lumiste Ingo Normeti lavastusest „Huntluts“: „*Tegelased käituvad nii nagu Lutsul on, aga Unt on tekitanud ajalise segaduse ja meelevaldse kombinatsiooni.*“ („OP!“ 382; 13.04.2010)

Undi mängulisusest annab aimdust ka lavastus „Tango“, millest „OP!“-i valimisse sattus selle 2002. aasta versioon, kuid Unt oli seda valdavas osas samade näitlejatega, kuid teistes rollilahendustes lavastanud ka 1989. aastal. Sealjuures viskab Mati Unt „OP!“-i loos nalja, et tema jaoks oli üllatus, et näitlejad selle 13 aasta jooksul nii kiiresti on vananenud. Et vaataja saaks aimdust 1989. aasta lavastuse ning rollilahenduste kohta, näidati võrdlusmaterjalina sellest arhiivikaadreid.

Undi ootamatusele tasakaaluks kiidavad näitlejad mitmes loos seda, kuivõrd toetav lavastaja ta on olnud. Lavastuse „Kärbeste saar“ puhul sõnastas selle lavastaja assistent Kadi Tudre: „*Unt hiilib ligi ja aitab välja, mitte ei suru peale.*“

See näitab Mati Undi lavastajaolemust – lavastajana on tal küll oma nägemus, milline peaks etendus välja nägema, kuid sellest nägemuses on ruumi ka näitleja enese nägemusele.

3.1.5.5. Teater NO99

NO Teatri repertuaari 43 lavastusest on „OP!“-i tähelepanu pälvinud 14 - NO tekkimine Eesti teatrimaastikule on olnud vaieldamatult uus ja raputav nähtus, sest milline teine Eesti lavastus on suutnud (ja üldse proovinud) täita Saku Suurhalli ning saanud sellise meediakajastuse osaliseks kui „Ühtne Eesti suurkogu“ või „The Rise and Fall of Estonia“.

NO Teatri lavastustest pälvisid „OP!“-i tähelepanu järgmised lavastused:

„Nafta“ („OP!“ 232; 7.02.2006). Kõneisikud: Tiit Ojasoo (lavastaja), Ene-Liis Semper (kunstnik), Jaak Prints (näitleja)

„Stalker“ („OP!“ 239; 11.04.2006). Kõneisikud: Sebastian Hartmann (lavastaja), Tiit Ojasoo (näitejuht), Tambet Tuisk (näitleja)

„GEP“ („OP!“ 280; 15.05.2007). Kõneisikud: Tiit Ojasoo (lavastaja), Elina Reinold (näitleja), Ene-Liis Semper (kunstnik), Sergo Vares (näitleja)

„Kommunisti surm“ („OP!“ 291; 30.10.2007). Kõneisikud: Hendrik Toompere (lavastaja), Andreas W (helikunstnik)

„Perikles“ („OP!“ 311; 15.04.2007). Kõneisikud: Tiit Ojasoo (lavastaja), Ene-Liis Semper (kunstnik), Gert Raudsep (näitleja), Tambet Tuisk (näitleja)

„Rambo“ („OP!“ 324; 14.10.2008). Kõneisikud: Kristjan Sarv (lavastaja), Andres Mähar (näitleja), Liina Tepand (kunstnik)

„Macbeth“ („OP!“ 331; 02.12.2008). Kõneisikud: Anne Tünnpu (kaaslavastaja), Kristjan Sarv (näitleja), Andres Mähar (näitleja)

„Kuidas seletada pilte surnud jänesele“ („OP!“ 345; 07.04.2009). Kõneisikud: Tiit Ojasoo (lavastaja), Ene-Liis Semper (kunstnik), Tambet Tuisk (näitleja)

„Pea vahetus“ („OP!“ 351; 19.05.2009). Kõneisikud: Uku Uusberg (lavastaja), Märt Avandi (näitleja), Priit Võigemast (näitleja)

„Startup“ („OP!“ 353; 02.06.2009). Kõneisikud: Mart Kase (lavastaja), Andrus Saar (sotsioloog)

„Margarita ja Meister“ („OP!“ 358; 29.09.2009). Kõneisikud: Saša Pepeljajev (lavastaja), Hendrik Toompere jr jr (näitleja), Mait Joorits (näitleja), Kertu Moppel (näitleja), Liis Proode (näitleja)

„Virginia Woolf“ („OP!“ 365; 17.11.2009). Kõneisikud: Tiit Ojasoo (lavastaja), Ene-Liis Semper (kunstnik), Hendrik Toompere jr (näitleja), Marika Vaarik (näitleja)

„Võtame uuesti“ („OP!“ 407; 25.01.2011). Kõneisikud: Tiina Tauraite (näitleja), Tiit Ojasoo (lavastaja), Jaak Prints (näitleja)

„The Rise and Fall of Estonia“ („OP!“ 415; 22.03.2011). Kõneisikud: Tiit Ojasoo (lavastaja), Sergo Vares (näitleja), Tambet Tuisk (näitleja), Ene-Liis Semper (kunstnik, lavastaja)

Kuigi Tiit Ojasoo ei ole olnud kõigi NO teatri lavastuste lavastaja, saab ta näite- ja teatrijuhina ka nende puhul sõna. Tema sõnum on enamjaolt identne: kriisi aegadel tunneme me end ühe rahvusena kuid igapäevaelus kipub see ära kaduma (Ojasoo „OP!“ 280; 15.05.2007).

NO Teater on pühendanud oma repertuaari ühiskonnakriitilisele teatrile, mis tuleb välja ka „OP!“-i kajastusest, kuigi suurim ja enim meediakära tekitanud lavastus „Ühtne Eesti suurkogu“ „OP!“-is kajastust ei leidnud. Lavastuste eesmärk on panna publikut ümbritsevat analüüsima, nagu sõnas Tiit Ojasoo ka „Naftast“ rääkides: *„Ühelt poolt pole tegu uudisega, et nafta saab otsa ja et bensiini hind tõuseb. Mida oleks siis õigem teha? Minna metsa ja porgandeid süüa? Või siis püüda maailma muuta rohujuure tasandil? Või siis küsida ja püüda, et muutused oleksid suuremad ja haaraksid rohkem inimesi. Ma arvan, et see teine võimalus on parem. /.../ Ega inimene ei lähe siit valgustunult ära ja ei vaja enam elektrit toas. Aga kui inimene kustutab ööseks esikust tule ära, siis on sellest juba kasu.“*

Kui rääkida „Nafta“ loo pildikeelest, siis see oli „OP!“-i valimist eristuv - ära oli kasutatud lavastuses jooksvaid loosungeid („Paanika!“), kasutades neid lugu läbivate teemade vahel vahekõllidena. Efektselt on kasutatud ära ka lavastuse enda teksti – lugu lõppeb Mirtel Pohla esitatud Bulgakovi tsitaadiga: *„Andestan inimestele kõik, sest nad on ainult inimesed“*.

Publikut ei taha analüüsima panna mitte ainult Ojasoo vaid ka NO külalislavastajad. Hea näide sellest on Hendrik Toompere jr „Kommunisti surm“ („OP!“ 291; 30.10.2007).

Andreas W: *„Hendrik on nagu arst, kes ravib haigust, lõikab selle lahti, kui vaja, tekitab ka valu. Ilma igasuguste pehmendamisteta, aga midagi pole tehtud, et kellelegi haiget teha. See on lihtsalt analüüs.“*

Toompere: *„Kommunistile lastakse kuul pähe, aga ta raisk ei sure ära, ta tuleb neli korda tagasi.“*

Andreas W: *„Siin on küsimus, kust algavad pinged ja etendust vaadates saab aru, mis pingeid põhjustasid ja mis panid neid siiani ulatuma.“*

Toompere: *„Eestlased saavad oma koosa kätte, tükis pole ju ühtegi venelast. See on hea integratsiooniline tükk. Kuigi muidugi jutt on sellest, mida suur Venemaa oma sisemuses haudub. See on otse Moskvale pasunasse.“*

NO repertuaari põhisuunast, ühiskonnateatrist eristuvad maailma draamaklassikasse kuuluv „Kes kardab Virginia Woolfi“ ning „Võtame uuesti!“. „Võtame uuesti!“ oli hetkeline tagasipöördumine ka teatri nõ traditsioonilise väljanägemise juurde. Nagu sõnas intervjuus Tiit

Ojasoo, teatri õhk lasti sisse ning isegi punane eesriie paigaldati lava ette. Kuid pöördumine maailmaklassika poole ei tähenda NO-s kindlasti mitte ühiskonnakriitilisusest loobumist.

Ene-Liis Semper, kommenteerides lavastust „Kes kardab Virginia Woolfi“: *„Kaks inimest armastavad üksteist väga kuigi üks on tegutseja ja teine pole. See mäng, mida nad mängivad on ainult siis võimalik, kui üksteist armastatakse.“*

Hendrik Toompere jr ja Marika Vaarik: *„Terve ühiskond ju mängib, aga lõpuks ollakse teineteisel pool ja ei saada enam midagi aru“.*

Nagu ütleb „Kes kardab Virginia Woolfi“ loo sissejuhatuses saatejuht Karl Martin Sinijärv, klassika tegemine moodsas kuues tähendab tavaliselt selle ärarikkumist, aga sel korral vist nii ei läinud. Isegi kui NO võtab repertuaari klassika, teeb ta seda endale iseomases võtmes.

3.5.5.6. Lavakunstikool

Lavakunstikooli lavastuste puhul keskendutakse palju ka noorte näitlejate enda suhtumisele teatrisse ja näitlemisse ning lavastuse valmimisprotsessile. Näiteks „OP!“ 188 (23.11.2004)

Veiko Tubin: „On olnud raskeid hetki, aga seda tunnet, et see pole õige, pole olnud. Ja hea teatri nägemine aitab alati. Muutunud on mõtlemisviis ja see, mida sa teatris vaatad. Tekkinud on professionaalne huvi.“

Laura Peterson: „Kas ma olen õiges kohas? Mõnes tunnis jah, mõnes tunnis ei.“

Lauri Lagle: „Ma ei kahtle selles, mida ma teen. Aga ma tean enda kohta nüüd liiga palju, mida ma sisse astudes ei teadnud.“

Lavastuse valmimisprotsessile keskenduti palju saates „OP!“ 43 (24.10.2000), kus Ott Aardam ja Karol Kuntsel räägivad koostööst lavastaja Elmo Nüganeniga ning teksti lavale seadmise protsessist ja Priit Võigemast lisab: *„Me õpime mängima lihtsaid asju, mis ongi alguses ilmselt kõige keerulisemad.“* Siinkohal on toeks ka loo katematerjal, kus lisaks lõikudele etendusest on kasutatud ka lõike proovist, kus Nüganen selgitab tudengitele, kuidas ühest lava otsast teise lükatavat lauda paremini ära kasutada ise laua all rippudes.

3.5.5.7. Kultuuriloo edastamine

„OP!“ on saatesari, mille iga osa esitab Eesti teatriloo stükikesi, kuid terviklikuma pildi ja jätkuva arengu nägemiseks peab appi võtma kultuuriloolise mälu. Sest ehkki mosaiikne, ent siiski terviklikum pilt ilmub nähtavale kui vaadata arenguid läbi hooegade, läbi väikeste lausekatkete, mida siin-seal öeldakse.

Viise kuidas teatrilugu jutustada on mitmeid – seda saavad teha allikad, avades lavastuse tausta läbi ajaloo, näitekirjanduse või varasema repertuaari, kuid seda saab teha ka pildi- ja videomaterjali abil, kasutades loos arhiivikaadreid varasematest lavastustest, fotomaterjali jms.

Kõige otsesemalt andsid teatri- ja kultuuriloolise väärtuse lugudele juurde eksperdid (kriitikud ja kultuuriloolased). Näiteks „OP!“ 372, kus Jaan Undusk ja Mirjam Hinrikus arutlevad armastusest ja surmast ning naise ja mehe olemusest Tammsaare loomingus.

Undusk: „Tammsaare on kirjanik, kelle jaoks kellele on armastus oluline. Armastus ja surm on kaks asja, mis käivad alati koos.“

Hinrikus: „See, miks ei ole puhtast armastusest see, et meestegelased on kapseldunud oma minasse ja reflekteerivad koguaeg enda üle ja on elust võõrandunud, samal ajal kui naistegelased on egoistlikud ja eneseteadlikud. Nii mehed kui naised on iseteadlikud ja samas minatud tegelased.“

Öelduga kirjeldavad intervjuueeritavad Tammsaare loomingus olulist temaatikat, laiendades lavastuse „Ma armastasin sakslast“ sisu Tammsaare teistele teostele - vaatajale antakse võimalus tõmmata paralleele näiteks „Tõe ja õigusega“. Ühtlasi kasutatakse loo katteks arhiivimaterjali – paari videolõiku Tammsaarest. Ka selline materjalivalik (miks mitte kasutada materjali mõnest varasemast kõnealuse teose lavaversioonist?) viitab sellele, et loo keskseks teemaks on siiski Tammsaare.

Siiski, kuigi selle loo juurde olid kaasatud kultuuriteadlased, ei pakutud siinkohal teatrikriitikat, vaid keskenduti kirjandusloole. Vaid kolm lugu tervest valimist pakkusid teatrikriitikat - Elmo Nüganeni „Hamlet“, Andrus Kivirähki/Ingomar Vihmari ning Mati Undi „Kirsiaed“. Lugusid vaadates kinnitub arusaam, et „OP!“-i eesmärgiks on esitada lavastusi pigem tutvustavas isegi

reklaamivas vormis, mitte analüüsivalt, täita teatrikriitilist funktsiooni. Kõige põhjalikumalt analüüsisid teatrikriitikud lavastust, täpsemalt lavastaja kontseptsiooni Elmo Nüganeni „Hamleti“ puhul. Sõna võtsid teatriloolane Reet Neimar ja -kriitik Kadi Herkül.

Herkül: *„Minu ootustele ei vastanud, sest Nügase slepp lubas arvata, et sellest tuleb hooaja tipplavastus. Mida tahtis lavastaja just praegusel hetkel öelda Hamletiga? Mõjule pääses selles lavastuses hoopis tehniline pool. /.../ Kõige karmim etteheide lavastusele - mida tahtis lavastaja selle tekstiga just siin, just praegu öelda.“*

Neimar: *„Etteheited tulevad, sest otsitakse poliitilise tähendusega võimunäidendit, kuid sellele vaatamata, et Eesti Hamletite rida on harjutanud meid seda sellisena vaatama on Eestis kõrvale jäänud eksistentsiaalne tasand. Tegemist on siin everyman Hamletiga – igaiüks võiks olla selliste juhuste ahelate keskel.“*

Siinkohal on kahel intervjuueeritaval erinev roll – Herkül keskendub lavastuse võrdlemisele teiste Nüganeni lavastustega, vaadates „Hamletit“ väga selgelt läbi lavastaja isiku. Reet Neimar seevastu vaatab lavastust teatrilooliselt, võrreldes antud lavastust varasemate „Hamleti“ versioonidega, tuues esile just meie, Eesti Hamleti-tõlgenduste senise traditsiooni (et mitte ütelda traditsiooni ühekülgsuse)

Siinkohal on näha ka intervjuueeritavate erinevad emotsioonid lavastuse suhtes – kui Herkül leiab, et see jääb võrreldes Nüganeni teiste lavastustega nõrgaks ning lavastajakäest tugevam on siin uus lava ja selle tehnilised lahendused (lavastusega taasavati Linnateatri Taevalava), siis Neimari arvamus on positiivsem, seda teistsuguse lähenemise tõttu sellele müstifitseeritud teosele.

Valitud lugude vahel tekkivad seosed võivad mõnikord kulgeda ka oluliste teatripersoonide kaudu.. Ingo Normet näiteks toob oma, lavakunstitudengitega tehtud „Kajaka“ puhul esile Mati Undi eeskuj.

Normet: *„Ma olen lavastanud üle 100 lavastuse ja seal hulgas ka Tšehhovit, aga „Kajakat“ ma pole varem lavastanud. /.../ See lavastus on koolitööna eneseteostus, aga vajalik õppematerjal. Ma tegin uue tõlke, mis aitaks vältida vene teatri eesti keeles mängimise stampe. Mulle oli eeskujuks Undi tõlge „Kirsiaiale“.*

Lisaks korüfeede eeskujuks seadmisele räägib see lõik ka kirjandusloolise asjaolust, et klassikalisi teoseid lavastatakse tihtipeale aastakümneid vana tõlke järgi. Näiteks Tšehhovi „Kajaka“ levinuim tõlge pärineb Ernst Raudsepa sulest, kuid Normet püüdis vältida traditsioonilisi vene dramaturgia tõlkimise karisid, mil tema hinnangul elav sisu kaob etnograafia taha. Mati Unt oli seega üks neist, kes andis tõuke traditsiooni murdmisele – uut tõlget kasutatakse järjest rohkem, võttes näiteks kasvõi Vanemuise teatri „Kuningas Richard Kolmanda“ (2009), kus Georg Meri tõlke asemel kasutati hoopis Anu Lambi oma.

Kuigi valim on koostatud viie inimese/teatri/grupi põhjal, käib siit läbi ka teisi lavastajaid ja näitlejaid, kes on Eesti teatriloos praegusel hetkel mõjule pääsenud. Näiteks Hendrik Toompere jr, kes on olnud lavastaja ja näitleja rollis NO teatris ning lavastab põhikohaga Eesti Draamateatris. Mainimata ei saa jätta ka Ingomar Vihmarit, Ingo Normetit, Ain Mäeotsa ja Priit Pedajast. Näitlejate hulgast OP!-i lugudesse allikaid valides on saate toimetajad lähtunud selgelt nõ peaosalise põhimõttest. Näitlejate puhul valimis kordusi ette ei tulnud, ainsaks erandiks on siinkohal NO Teater, kus tekkis näitlejate osas korduseid, kuid see on selgitatav näitetrupi väiksusega.

4. Järeldused ja diskussioon

Nagu Gerda Kordemets „Opiraamatu“ eessõnas mainib, on „OP!“ kiirabibrigaadina nädalast nädalasse kultuurisündmuste juures, kuid pärast kaamera kinnipanekut aetud juttudest on siginenud tunne, et olulisim jääb alati ütlemata – lihtsalt ei mahu sähvivasse teleformaati. Koondpilt jääb tabamatuks, ei mahu kaadrisse. (Kordemets 2005: 9-10)

Kahekümne seitsme minuti jooksul (kui saate päis ja lõputiitrid maha arvata, siis 26 minuti jooksul) ei ole tõesti võimalik Eesti kultuuri ja kultuurisündmusi pikemalt analüüsida. Igal juhul pakub „OP!“ vaatajale uuslavastustesse pikemat sissevaadet kui näiteks „Aktuaalse Kaamera“ kultuuriuudised.

Kui vaadata, millised kultuurisaated on „OP!“-i kõrval läbi hooegade paralleelselt jooksnud, siis esimesena torkab silma nende paralleelsete saadete vähenemine – kui esimesel hooajal oli lisaks „OP!“-ile ETV programmis veel seitse saadet (kui arvata maha „Lennud“, mis on eetris üle hooaja ja sedagi ühe saatenähtena, siis kuus), siis käesoleval, 2010/2011 hooajal vaid kaks (pluss „Jüri Üdi Klubi ETV2-s), pluss „Aktuaalsele Kaamerale“ järgnevad luuleminutid. Arvestades seda, et erakanalid Eesti kultuurikajastusele ei pretendeeri, on vähenemine drastiline. Kui „Ajalik ja ajatu“ tutvustab religioonilugu, siis „MI“ ja „OP!“ ei paku selle kõrvale ülejäänud kultuurivaldkondade võrdväärset kajastamist. Ei ole saatesarja, mis mõtestaks näiteks kultuuri ajalugu, rääkimata kirjanduse-, teatri-, filmi-, kunstisaadetest, mis on kõik kunagi olnud tele- ja raadioprogrammi loomulik osa.

Kaarel Tarand kirjutas 2010. aasta oktoobris Delfis: „*Lainetena kipub erameedias arutuse alla ka küsimus, mis mõttega rahvusringhäälingus kultuurisaateid toodetakse, kui nende auditoorium mõõtmise järgi on väiksem kui mõnel soovikontserdil või pendlivõngutamisel.*“ (Tarand 2010) Kultuurisaadete vaadatavus on väidetavalt sajandivahetusest alates vähenenud pea 20 protsenti. (Kultuurisaadete... 2007)

On siiski arusaadav, et igast valdkonnast ei ole võimalik (ega rahaliselt otstarbekas) teha tunniajaseid analüütilisi saateid. Pealegi on sügavama kultuurihuviga inimestel võimalik lugeda

kultuurianalüüse ajakirjadest – Teater Muusika Kino, Looming, Akadeemia ja Vikerkkaar. Kui 2002. aastal langes Teater Muusika Kino tiraaž alla 1400 eksemplari, ähvardades seega hääbuda, on loogiline, et kolme suurima telekanali hulka kuuluv Eesti Televisioon ei saa endale lubada alla 1400 vaatajaga eetriaega. ”OP!”-i vaatajate arv seevastu on hooajal 2010/2011 62 000 inimest, so 4,8 protsenti üldauditooriumist. (TNS Emor)

Kuid milline kultuurisaade „OP!“ siiski on? „OP!“-i formaat on 12 aasta jooksul muutunud eksperimenteerivast konservatiivseks. Kuna 1990ndate lõpus ja 2000ndate alguses ei olnud teleprogrammid veel väga selgelt välja kujunenud, ekraane ei olnud veel vallutanud elustiili- ja meelelahutussaadet ning kanalid ei elanud sisseostetud formaatidest, võis ühe kultuurisaatega eksperimenteerida. Seda nii saate ülesehituses - „OP!“-i algusaastatel ei olnud välja joonistunud kindlad rubriigid - kui ka lugude ülesehituses. Parim näide sellest on „OP!“ 15 Linnateatri lavastusest “Hamlet”, kus tekitati loosse kolm osapoolt: kaks eri arvamusel kriitikut ja lavastaja Elmo Nüganen, kes andis stuudiointervjuud ning sai võimaluse kriitikute poolt esitatud küsimustele vastata. Kindlate rubriikide puudumise all mõtlen ma seda, et käsitleti küll kõiki kultuurivaldkondi, mida tänagi, kuid seda ei tehtud kindla põhimõtte järgi igas saates iga valdkonda kajastada.

Mida see saadete sisu kohta räägib? Eesti Teatri Agentuuri andmetel on Eestis aastal 2011 38 teatrit. Nende mängukavast ei ole ilmselt väga raske leida igaks nädalaks mõni esietendus. Kuid filmist või kirjandusest? 2011. aasta on Eesti filmi jaoks olnud väga rikkalik, kuid vahepeal oli pikk mõõnaperiood, vähemalt mängufilmide osas. Seetõttu ongi jõudnud auditooriumini informatsioon ka uutest loodus-, portree- ja dokumentaalfilmidest, vanade mängufilmide restaureerimisest jms. Kirjanikest pääsevad ekraanile ka nooremad ja vähem tuntud autorid. Samal ajal kui teatri kuvand keerleb ümber Tallinna suurteatrite, sekka veidi NO Teatrit ja VAT-Teatrit ning vahel ka Vanemuist, harvem Ugalat ja Endlat. Aga see on ka mõistetav, sest Tallinna suurteatrite repertuaar pakub piisavalt uusi teemasid. Kuid miks ei ole “OP!” kunagi kajastanud näiteks Cabaret Rhizome’i tegevust? Kui lähtuda sellest, et „OP!” järgib kõrgkultuuri taastootvat mudelit, siis on põhjenduseks asjaolu, et „OP!” kajastab vaid nõ Eesti teatri „lipulaevade” tegevust. Ja nende hulka kuuluvad ka NO, Von Krahli ning VAT, oma väiksusest hoolimata. Kui lähtuda neo-institutsionalismist, siis võib OP!”-i konservatiivsuse kaudu lugeda välja ühiskonna

väärtusi seoses kultuuriga – kultuur on rahvusliku mälu kandja. Mis eeldab küll selget hierarhiat ja jaotusi, sest kogu kultuur rahvuslikke väärtuseid ei kanna.

.

Hooaja 2010/2011 viimane saade rõhutas veel ühte aspekti teatri kajastamise juures, mis seostub „OP!”-i valiku konservatiivsusega. „OP!” 424 (31.05.2011) kajastas Tartu Uue Teatri lavastust „Kaarel Ird”, mis esietendus 18. märtsil 2010. Aasta hiljem sai lavastus Eesti Teatri auhindadele viis nominatsiooni, võites neist kaks. 2011. aasta kevadel mängiti „Ird K.”-d Tallinnas Põhuteatris. Seega, alles aasta ja kaks kuud hiljem jõudis lavastus „OP!”-i eetrisse, põhjuseks auhindade pälvimine (kui kvaliteedi märk) ning ajendiks ilmselt ka lavastuse saabumine pealinna. Teatri auhindade nominentidest on lugusid tehtud varemgi, kuid need on ülevaاتlikult kajastanud kõiki laureaate.

„OP!” lähtub minu hinnangul oma kajastuses modernismist, tuues auditooriumini pigem kõrgkultuuri. Kui vaadata näiteks teatri kajastamist, siis jõuavad saatesse lavastused, mis võiksid olla kvaliteetsed (tunnustatud lavastaja, klassikalised teatritekstid, hinnatud kodumaised dramaturgid). Nõ külateatrit „OP!” ei kajasta ning harvaks jäävad ka žanrilt komöödia alla liigituvad lavastused.

Kokkuvõttes on „OP!”-i rõhk repertuaariteatril, mitte projektidel. Üks põhjus on ilmselt ka see, et „OP!”-i ei ole suvel, kui valmib rohkem just projektipõhiseid lavastusi, lähtudes seega teatri institutsioonilisest staatusest. Kindlad teatrid tähendavad ka kindlaid lavastajaid. Mulje Eesti teatrist on lavastajakeskne. Seega kujundab „OP!” väga selgelt auditooriumi arusaamu Eesti teatrist. Kuid 12 aastat tagasi oli publikuni toodav valik ilmselt paremini „valitud”, kuna „OP!” polnud kinnistunud rubriikidesse.

„OP!”-i algusaegadel oli lisaks eelmainitud teatrikriitika pakkumisele eetris ka probleemlugusid ja arutelusid. Eetrisse jõudis Vanalinnastuudio majaprobleem, teatrite loominguliste juhtide vahetused, Dajan Ahmetovi ja Allan Räime avaldus Eesti teatrite majanduslikuks reformimiseks jpm. Aastad 2010 ja 2011 on kultuuripealinna ja ERSO valguses näidanud, et kultuurivaldkond ei ela kindlasti rahulikku vaikelu, kuid „OP!”-is see enam ei peegeldu. Nagu sõnab Maarja Lõhmus Margot Visnapile antud intervjuus: „*Paraku puuduvad Eesti kultuuri(elu) tutvustavad*

arutlevad saated, kus inimesed saaksid oma mõtteid ise valida ja kõnelda. „OP!” esindab kärsitut konstruktivismi, kasutab kultuuriinimesi saate või saatejuhi materjalina.“ (Visnap 2010)

Tõsi, ERSO temaatikat puudutati hoopis „Jüri Üdi klubis”. Kui teemade jaotused toimuvad „OP!”-i ja „MI” vahel, siis on loomulik, et jagunemine toimub ka „OP!” ning „Jüri Üdi klubi” vahel, millest viimase eetriaeg on aruteluks ka sobivama pikkusega.

Praegu on teatri kajastamine “OP!”-is esietendusepõhine. Teater on lavastaja ja peaosalised, ja lavastuse interpretatsioon läbi nende. Teater on huvitavama dialoogiga stseenid, mis sünkroonlõikudena intervjuukatkeid seovad. Teater on lavastuse sisu, võib-olla ka sisu seotus tänapäevaga, näitekirjaniku ülejäänud loominguga ülevaade.

Peale selle, et „OP!”-i esimestel hooaegadel said sõna kriitikud ja kultuuriteadlased, kasutati ka allikaid, kes pole eksperdid. Näiteks Eesti Draamateatris esietendunud „Tõde ja õigust” kommenteeris lisaks teatrikriitik Valle-Sten Maistele ja kirjanduskriitik Toomas Liivile ka Marko Reikop („OP!” 68; 1.05.2001). Kuigi Reikop ei ole teatri- ja kultuuriekspert, pole ta ka tavavaataja, olles publikule tuntud ning seondudes teatud telesaadetega (aastal 2001 oli ta juba Terevisiooni ning Eurovisiooni saatejuht). Kuid selline lüke - tuua arutellu keegi tavapärasest erinev - elavdas kahtlemata saate nägu.

Kas toimunud muutused on seotud saatejuhtide ja toimetajate vahetusega? Ühest küljest kindlasti – muutusterohke oli hooaeg 2000/2001 kui saatejuhiks oli Ilmar Raag ning stuudiointervjuud muutusid sisukateks ja arutlevateks. Tundub, et Raag oli ka saatejuht, kellel oli saate valmimises rohkem tööd kui teistel saatejuhtidel. Hooaeg 2005/2006 oli rubriikide kujundamise ja katsetamise aeg. Sel hooajal lisandus meeskonda Mariina Mälk, kuigi tema sõnul oli uute rubriikide idee Joonas Hellerna oma. (Mälk 2011) Jim Ashilevi tulekuga on “OP!”-is taastunud stuudiointervjuude traditsioon.

Ants Juske toob „OP!”-i esimesel hooajal arvustuses välja saate sisu ja saatejuhi omavahelise korrelatsiooni.

“OP!” puhul torkab silma sama puudus mis “Pilguski”: panoraamset pilti me kultuurielust ei saa, kõik sõltub tegijate eelistustest. Eikner ja Aarma eelistasid muusikat ja teatrit, Piret Tanilov on aga puhtalt teatriinimene. Üldse ei saa aru, kas “OP!” on mõeldud nädala olulisemate kultuurisündmuste kajastamiseks või saatejuhi isikliku kultuurinägemuse edastamiseks. Mulle kui kunstiinimesele oli muidugi meeldiv, et Tanilov pühendas pika lõigu Tartu näitusele, kuid miks ei sattunud ta Helle Vahersalu suurele isiknäitusele? Kui aga eeldada, et saade on mõeldud Tanilovi arvamuse eksponeerimiseks, siis pole tema arvamusel esiteks piisavalt autoriteeti ning teiseks jääb vägisi mulje, et promotakse oma tuttavaid. Miks just nii palju tähelepanu Van der Bluti näitusele ja Tartu Lasteteatrile? (Juske 1999)

Ants Juske arvamus on siinkohal ilmselgelt subjektiivne, kuid tõsi on, et „OP!“-i saatejuhid on kõik väljaspool saatejuhtimist tegevad ka mõnes kultuurivaldkonnas või sellega tihedamalt seotud – Piret Tanilov on olnud seotud teatriga, Ilmar Raag filmindusega, Karl-Martin Sinijärv on elukutseline kirjanik ning Jim Ashilevi balansseerib teatri ja kirjanduse vahel. Kas asjaolu, et „OP!“-i hooaja esimesed kolm saadet käsitlesid kõik avalugudena teatrit (või sellega kaasnevaid probleeme) oli seotud Tanilovi huvidega? Kas see, et „OP!“-i teine hooaeg tõi auditooriumini tugevalt Eesti filmikunsti (esimene hooaeg rõhus pigem välismaistele filmidele) oli seotud Ilmar Raagiga? Ja mainimist väärt on ka asjaolu, et Ilmar Raag tegi loo iseenda filmist, „Miski on mäda ehk Kogu vale Hamletist“ („OP!“ 43; 24.10.2000). Kas see, et kirjanduslood olid Sinijärve saatejuhtimisperioodil üles ehitatud vestlustele oli seotud Sinijärve enda kirjanikutaustaga?

Tulles tagasi muudatuste juurde „OP!“-i formaadis, ei ole kõik need seotud üksnes saatejuhtide ja toimetajatega. Muutustel on ilmselt ka laiemad põhjused, seda majanduslikus ja ühiskondlikus mõõtmes. Nädalat kokkuvõttev kultuurimagasin teles võidab ilmselgelt suurema arvu publikut kui kultuurikriitika. Selle põhjendamisel võib tulla tagasi ülalpool mainitud võrdluse juurde Teater Muusika Kinoga – oluliselt vähem inimesi omab süvendatud huvi kultuuriteemade vastu kui on kultuuritarbijaid kokku.

„OP!“ algusaastad (mille mõttelise lõpu võiks tõmmata aastasse 2005 kui Ilmar Raag lõpetas töö ETV juhtkonna esimehena) olid, nagu eelnevalt mainitud, vaba otsimiste periood, kus polnud

selget uut narratiivi, läänelikud meediamudelid polnud veel kanda kinnitanud ning oli võimalus eksperimenteerimiseks.

2000ndate keskpaigas kinnitusid neoliberaalsed meediamudelid, programm hakkas paljusi sõltuma reitingutest ning kasutusse tulid mujal populaarseks osutunud saateformaadid. Sellest ajast alates hakkas ETV programmis üldisemalt valitsema suhteline konservatiivsus. Siin on ilmselt seos asjaoluga, et 2002. aastal lõpetas Eesti Televisioon vastavalt ringhäälinguseadusele reklaami näitamise ning erakanalid pidid hakkama tasuma üleriigilise ringhäälinguloa eest. Hoolimata loamaksust, jäi Eesti Televisioon halvemasse olukorda, ning alates 2009. aastast ei pidanud erakanalid ka ringhäälinguloamaksu tasuma.

Andres Jõesaar on kirjeldanud, miks Eesti Televisioon halvemasse olukorda sattus: *Aksiaseltside TV 3 ja Kanal 2 majandusaruannete analüüs näitab, et riikliku meediapoliitika tulemusel on erakanalid pärast ETV-s reklaami piiramist jõudsalt kasumit teeninud. Samas on riik ise avalik-õigusliku ringhäälingu tegevuse toetuse summade osakaalu riigieelarve kulude kogumahas järjekindlalt vähendanud. Piiratud riigieelarvelise toetuse tõttu on riigikogus heaks kiidetud avalik-õigusliku ringhäälingu arengukavades plaanitud osa eesmärke saavutamata. Näiteks Eesti algupärandite salvestamine, väliskorrespondentide võrgu laiendamine, ETV 2 originaalprogrammiga täitmine, arhiivide digitaliseerimine ja palju muud.* (Jõesaar 2010)

„OP!” oli selleks ajaks end programmis sissetöötanud saade publiku jaoks tuttav ja soodsal eetriajal ning tuntud ja juba tuttava saatejuhiga. Konservatiivsus saate ülesehituses ja teemakäsitlustes võis olla põhjustatud ka alalhoiuinstinktist.

Tulles tagasi kindlate rubriikide juurde „OP!”-is on sõnateater kodumaise kunsti kõrval vaieldamatult kajastatuim kultuurivaldkond. 2011.aasta jaanuarikuus kirjutas kunstnik Tiina Tammetalu: *Näitena võiks tuua ERR-i, kus kultuurisaade OP pikemal, õnneks praegu kuuldavasti juba minevikuks saanud perioodil väga üheülbaliseks muutus.*

Avalik-õigusliku telekanali kultuurisaateid jälginul võis jääda mulje, et jah, muusikud Eestis jätkavad, film on olemas ja teater eksisteerib, aga ennäe imet! – kirjanduses on toimunud ennenägematu tõus (tea, kuhu need Nobelid küll jäid?). Visuaalkunstiga seostuv oli samal ajal saate tegijate fookusest sedavõrd väljas, et vaatajal võis tekkida mulje: ehk on varasem maalija,

graafik või kujur nüüd oma senisest tegevusest üldse loobunud ja samuti hoopis luuletama kukkunud. Kunstnikud olid selles kanalis pildilt välja surutud. Selle TV-vaakumi tagajärjed on nüüd tajutavad – visuaalkunstnike eraldivõetuna publik ei tunne. (Tammetalu 2011)

„OP!“i teemasid vaadates ei näe mina paraku sama, mida Tammetalu. Kunst on olnud kolme kõige kajastatuma kultuuriliigi – teater, kirjandus, kunst – seas, uus näitus, tihtipeale lausa kaks, on väheste eranditega kohal igas saates ja seda alates „OP!“-i päris algusest. Küll aga pälvis tänu disainiaastale rohkem tähelepanu tarbekunst. Tõsi on see, et klassikalises mõttes kunstnikke ei ole „OP!“-is eraldi portreteeritud. Kui teatri puhul on „OP!“-i eetris pigem suurteatrid, siis kunstivaldkonnast saavad minu hinnangul kajastust ka nooremad ja uuemad tegijad. Lisaks sellele, on kunstilugudes palju rohkem kaasatud eksperte.

„OP!“-i puhul torkab silma muusika puudumine, ja seda eriti viimastel aastatel. Eesti Televisioonis on muusika teiste kultuurivaldkondade hulgast eraldi esile tõstetud juba toimetuse tasandil – nagu näitab ka nimetus „kultuuri- ja muusikasaadete toimetus“. Põhjuseks võib olla ka see, et Eesti Televisioon teeb väga palju ülekandeid erinevatest muusikaüritustest nagu laulupidu, Eesti heliloojate esmaettekanded, uue aasta kontsert Estonias jne, mistõttu on kultuuri ja muusika üksteisest eraldamine juba organisatoorselt parim lahendus. Ühtlasi on mõistetav, et „OP!“ ja „MI“ on omavahel teemad ära jaganud, et vältida korduseid.

Küll on „OP!“ populariseerinud arhitektuuri, mis on igati tänuväärne. Kui teatri, muusika ja filmi puhul on pikemateks aruteludeks ajakiri „Teater Muusika Kino“, muusikal on eraldi saade ning mitmed kontserdiülekanded, kultuurisündmused vaadates toovad filmi publikule lähemale erinevad festivalid alates PÖFF-ist, kirjanduse puhul Prima Vista ja HeadRead, siis arhitektuur elab vaid läbi meid ümbritseva keskkonna, mida ei pruugigi tähele panna kui sellele tähelepanu ei osutata. „OP!“ aga osutab.

Millist kultuurilugu „OP!“ siis vaatajale jutustab? Kui taasiseseisvumisjärgsed kultuurisaated keskendusid seni suletud valdkondade lahtirääkimisele, valgete laikude värvimisele ja kultuuri laiemale lahtimõtestamisele ning aruteludele, siis praeguseks on kultuurisaated muutunud paljuski uudistekeskseks.

Ilmar Raag kirjutas 2007. Aastal Sirbis: *Väga suur osa kaasaegsest kunstist (kujutav kunst, kirjandus, muusika jne) nõuab hulganisti eelteadmisi teksti mõistmiseks, kuna nende loojad ei suhtle ainult massidega, vaid piiravad oma adressaadi inimestega, kes on võimelised tuvastama konkreetse lausungi konteksti. Malevitši valge ruut või Duchamp'i pissuaar-purskkaev eksisteerivad kunstina ainult konkreetse kunstidiskursuse raames. Ja see tõmbab piiri ühe vähemuse ja enamuse vahele.* (Raag 2007)

”OP!” võiks olla ise ka niisuguse eelteadmise pakkuja, kuid laiemat kultuurikonteksti on võimalik kokku panna vaid kõiki saateid tähelepanelikult jälgides või kontsentreeritud kujul vaadates, nagu tegin mina antud magistritööd kirjutades.

Paraku on teemasid, mida „OP!“ pole 12 aasta jooksul kajastanud, kuigi need on olnud Eesti kultuurimaastikul olulised. Toon siinkohal mõned näited. 21. sajand on toonud Eestisse loomemajanduse, mida „OP!“ ei ole kordagi puudutanud. Tõsi, kultuuriinimesed vaidlevad senini selle üle, kas loomemajandus ikka on kultuur ja kas kunstiinimestel on sünnis end selle valdkonnaga siduda. Kunstnike Liidu esimees Jaan Elken on nimetanud loomeinkubaatoreid Brüsseli sõnavaraks, viidates irooniliselt kanalale. Kuid kas see pole diskussioon, mida tuua ka rubriigis „kunst“ teleekraanile?

Või siis samasse rubriiki kuuluv protsendikunst. „OP!“ 380 (30.03.2010) kajastas Rotermannis eksponeeritud näitust „Protsendiaeg“, mis andis aimduse skulptuuri ja arhitektuuri omavahelisest koostööst ning tänu Karin Hallas-Murulale sai positiivse hinnangu ka protsendiseaduse vastuvõtmine. Kuid kogu 2009. aastal lahvatanud kirglik arutelu selle ümber, kas protsent päästab nälgiva kunstniku või viib kunsti keskpärasusse, jäi „OP!“-is puutumata.

Kuivõrd on „OP!“ tähelepanu pööranud kultuuripoliitikale? Valdkonnale, mis saab alati vähem tähelepanu kui majandus või sise- ja välispoliitika. Viiteid kultuuripoliitika juhtimisele Eestis muidugi on. Kultuuri säilitamise jaoks olulised rahvuslikku identiteeti loovad institutsioonid ning professionaalkultuur on pidevalt pildis, kuid sellist vajalikku elitismi ei analüüsita minu hinnangul piisavalt.

Kui tulla antud magistritöö kolmanda uurimusküsimuse juurde, „missugused teatrisündmused ja -inimesed leiavad „OP!“-is kajastust, siis leiab ühe vastuse juba antud töö valimist. Oli ju just sellise valimi koostamise ajendiks asjaolu, et need viis teatritegelast/teatrit/ teatriga seotud asutust olid 12 hooaega läbivateks liinideks.

Andrus Kivirähk ütleb „OPiraamatus (2005): „*Oma näidendites, romaanides ja novellides olen üritanud olla pigem tragikoomiline. Ka „Rehepapp“ on ju ühelt poolt hästi naljakas, aga teiselt poolt hästi õudne. /.../ Koguaeg ühes võtmes kirjutada on igav. Mina saan oma naljakirjutamise annuse töö juures kätte. Olen nagu kommivabriku töötaja, kes ei taha enam õhtul pärast tööd kodus kommi süüa.*“

Just Kivirähki tragikomöödialikud sissevaated ühiskonda on teinud ta publiku seas armastatud autoriks, seda nii näitekirjanduse, raamatute kui juhtkirjade näol. Ja armastatud külaliseks ka „OP!“-is, seda nii teatritekstide, lavastajarolli kui raamatute tõttu. Ja pilt, mis Kivirähkist kultuurimagasiniis maalitakse, rõhutab ühtaegu nii tema armastust groteski kui ka teatriajaloo vastu.

Elmo Nüganen lavastab võrreldes teiste Eesti lavastajatega üsna vähe, aastas korra, kuid pälvib alati avalikkuse ja peaaegu alati ka „OP!“-i tähelepanu. Huvitaval kombel ei pälvinud ta seda küll oma tänavuse 2011. aasta suurima saavutuse – Tšehhovi medaliga. Kuid Nüganeni armastus klassika vastu kajastub küll „OP!“-i lugudes.

Mati Undi puhul räägitakse tema uuenduslikkusest, mängulisusest, näitlejasõbralikust lavastajakäest, mis juhendas kindlalt enda nägemuse suunas, kuid andis näitlejale siiski mõttevabaduse. Ingo Normet mainib ka Undi eeskuju klassikaliste lavatekstide kasutamisel uues tõlkes.

NO teatri kuvand rõhutab sotsiaalse teatri rolli ning eesmärgi – ühiskonna valupunktidele tähelepanu tõmbamine ning nende analüüsimine läbi performatistliku teatri. Ka need lavastused, mille tekst pole Ojasoo ja Semperi omalooming vaid maailmaklassikast võetu, kannab neid samu jooni.

Ja viimaks lavakunstikool – valimis eraldiseisev viies läbiv joon „OP!“-is ja samas ühenduslüli kõigi ülejäänud nelja vahel. Teatritudengitega on teinud tööd nii Mati Unt kui Elmo Nüganen, tudengid on mänginud NO teatri laval ning mängivad näitlejateks saades Kivirähki kirjutatud teatritükkides. „OP!“-i vahendusel näeme ja kuuleme me lavastuse valmimisprotsessist, suhtumisest näitlejaprofessiooni ja muidugi lavastustest endist. Kuid paralleelselt tiksub edasi ka sari „Lennud“, mis võimaldab noorte näitlejate sisekaemusi pikemalt auditooriumini tuua. Kuigi õpinguteperioodi lahtimõtestamine toimub „Lendude“ näite varal siiski edukamalt pisut hiljem, mõnda aega pärast lõpetamist, kui on olnud aega mõista ja praktikas kasutada õpitut ning eraldunud on säravaimad mälestused. Nii, nagu näitasid saated esimesest viieteistkümnest lennust.

„Lendude“ ning „OP!“-i panemine ühte patta oleks loomulikult meelevaldne. Sari „Lennud“ oli enne 1990ndal lõpetanutest rääkimist suuresti teatriloosari, „OP!“ on aga sari, mis käsitleb nüüdisaega, igal nädalal. Kuid ta on ka ainus Eesti Televisiooni kultuurisaade, mis võimaldab auditooriumile näidata kaasaaja teatris toimuvat ning seda mitte ainult esietenduste näol.

Mis aga seob veel „Lendusid“ ja „OP!“-i? Andrus Kivirähk. Kui vaadata „OP!“-i valimit koos saatesarjaga „Lennud“, siis on selgelt näha, kust tänased teatripõlvkonnad vajaliku impulsi said – Voldemar Pansost. Kivirähk kirjeldab Pansot läbi huumori, tuues siiski välja selle, miks ta on Eesti teatrihariduse ja sellega ka teatrikultuuri rajaja, Panso käe all õppinud inimesed toovad siia juurde reaalseid mälestusi. Kokku tuleb ühtaegu aupaklik ja inimlik pilt.

Karl Martin Sinijärv kirjutab OPiraamatus: „Ükskord juhtus naa. Olime sõpradega just ühe väiksemat sorti luulevalimiku kaardipakikujuliseks teinud („Kaardipakk“ 2000 toim) ning kuidagi tuli jutuks, et esitleks seda õige kasiinos. Mõeldud ja esitletud. Kasiino tegi vahuveini välja ja jagas žetoone, mida masinatesse loopida. Mingi luuleraamat – häh? Ometi olid piltnikud ja prominendikesed kohal mis kolises ja värvilised seltskonnaküljed kattusid me teose teemaliste pildide-lugudega. Nii palju reklaami poleks elu sees jaksanud ise osta, eriti nondel va läikkülgedel. Ootamatust kontekstist piisas. Ja asi ise oli muidugi ka hea. Müüs keskelt läbi neli korda rohkem kui harilik luuleraamat. Imelik asi see maailm, jah. (Sinijärv 2005: 78)

Samamoodi on kohal ka „OP!“, olles ilmselt paljude kultuurisündmuste populaarsuse kasvu taga. Nagu lisab Karl Martin Sinijärv ise: „*Mu enda armas „OP!“ on ju ka mõnes mõttes reklaam. Mõni mees on lausa kuri olnud, et teda pole reklaamida võetud ja mõnikord olen mina kuri olnud, et mõnda meest pole saatesse saanud.*“ (Sinijärv 2005: 76)

Kultuuri populariseerimine on kahtlemata äärmiselt tänuväärne ning selle ülesandega saab „OP!“ edukalt hakkama. On ta ju Eesti vanima ja väarikama kanali kindlal eetriajal end kindlalt sisse seadnud. Kahtlemata on „OP!“ kultuurisaatena omal kohal, seda tõestab ka asjaolu, et ta on juba 12 hooaega ekraanil püsinud. Kuid „OP!“-i kõrvale on vaja saadet, mis läheks Eesti kultuuri süvitsi. Iganädalase vestlusringina üritab seda rolli täita ETV2-s „Jüri Üdi klubi“, aga kas sellest piisab?

Kuid juba antud magistritöö järelduste osas kirja pandud väljavõtted on üsna vastakad. Näiteks Ants Juske sõnavõtust võib välja lugeda, et tema sooviks näha „OP!“-is laiemat panoraami kultuurivaldkondadest, Tiina Tammetalu soovib hoopis kontsentreeritumat tähelepanu kunstivaldkonnale. Erinevad arvamused ning kriitika ei kao kuhugi. Praeguse pikkusega „OP!“-ilt ei saa nõuda mõlemat korraga, kuid nii ülevaate kui sügavama analüüsi esindatus on vajalik.

Kokkuvõte

Käesolev magistritöö analüüsib Eesti Televisiooni kultuurisaadet „OP!“ ning sõnateatri kajastamist selles. Käsitletud perioodiks on kogu „OP!“-i eetris oleku aeg, 12 hooaega (1999-2011). Analüüsimisel kasutasin nii kvantitatiivset kui kvalitatiivset meetodit, rõhuga siiski viimasel. Teoreetilises peatükis on esindatud kultuuri mõiste käsitus, sissevaated modernismi ja postmodernismi ning konsumerismi ning ülevaade „OP!“-iga seotud saateformaatidest. Empiirilises materjalis annan ma ühtlasi ülevaate kultuurisaadete olemusest 1990ndatel ning „OP!“-iga paralleelselt eetris olnud kultuurisaadetest.

Kvantitatiivse meetodi eesmärk oli saada ülevaade „OP!“-i sisust, teemade valikust ning nende käsitlemise viisist. Kvantitatiivsest uurimusest selgus, et teemasid kajastatakse peamiselt uudistena: uus esietendus, uus näitus, uus raamat. Oluliselt vähem esines arutelusid, portreelugusid jms. Portreelood olid samuti kaudselt seotud mõne uudisteosiga. „OP!“-i formaat on aja jooksul muutunud konservatiivsemaks, hoitakse kinni kindlatest rubriikidest, ning teemade käsitus on üsna ühetooniline.

Enim kajastati „OP!“-s Eestimaist kunsti ning sellele järgnes sõnateater. Selleks, et analüüsida sõnateatri kajastamist lähemalt, kasutasin ma kvalitatiivset meetodit, koostades valimi 45-st sõnateatrilooist. Valimisse kuulusid lood, mis seostusid Andres Kivirähki, Elmo Nüganeni, Mati Undi, NO teatri ning EMTA lavakunstikooliga. Need viis on läbinud kõiki „OP!“-i hooaegu ning peegeldavad Eesti teatris toimuvat ka laiemalt.

Kvalitatiivse meetodiga saadud tulemused kinnitavad kvantitatiivseid analüüsi tulemusi. Lugudes kasutatakse allikadena peamiselt lavastajat ja näitlejaid, kriitikute jt ekspertide kaasamine tunnusliku võttena on jäänud „OP!“-i algusaegadesse. Etenduse kajastamine sõltub teatrist - eelistatud on nõ Eesti teatri „lipulaevad“ - ning ka teatri asukohast - põhiliselt kajastatakse Tallinna teatrite lavastusi. „OP!“-i lood annavad lavastuse kohta vähe laiemat tausta – terviklikuma pildi saamiseks Eesti teatrilooist või ka täpsema arusaama kujundamiseks teatri hetkeseisust Eestis saab kokku panna vaid sarja järjepidev vaataja, vaid sarja püsiauditooriumisse kuuluja.

Jääb silma, et samas ei kajasta „OP!“ mitmeid parasjagu ühiskonnas aktuaalseid, kultuuriga laiemalt seonduvaid teemasid. Kuid veidi vähem kui pooletunnine saade ei saagi võimaldada laiemat arutelu. Samas on saade Eesti kultuuri kajastamisel ning populariseerimisel omal kohal, omades tänuväärset rolli arhitektuuri kajastamisel. Paraku ei koguks tõsine kultuurikriitiline saade sama palju publikut kui mosaiikne kultuurimagasin seda teeb.

Käesolev töö annab palju võimalusi sama valdkonda edasi uurida, seda nii teatripõhiselt kui „OP!“-i teisi teemarubriike vaadeldes. Antud töö on kaardistav materjal, millest on võimalik mitmes suunas edasi liikuda.

Summary

The present master's thesis looks into "OP!" – culture programme in Estonian Television – and its coverage of drama theatre. The analysed period incorporates all 12 seasons when "OP!" has been aired (1999-2011). Methods used in this thesis are both qualitative as well as quantitative with an emphasis on the former. Theoretical chapter encompasses different approaches towards the term "culture", insights to modernism, postmodernism, consumerism and an overview of programme formats connected with "OP!". The empirical material provides an overview of the nature of culture programmes in the 1990s and culture programmes aired parallel with "OP!".

The aim of using quantitative method was to analyse "OP!"'s content, choice of subjects and ways of dealing with the subjects. Results emerging from quantitative study indicated that subjects are mostly presented as news: a new premiere, a new exhibition, a new book. There were considerably less discussions, portraits etc. Portraits were also indirectly connected with news. The format of "OP!" has become more conservative, certain rubrics are retained, presentation of subjects is quite monotonous.

Estonian art had the broadest coverage in „OP!”, followed by drama theatre. For deeper analysis of drama theatre, qualitative method has been used incorporating a sample of 45 drama theatre stories. The sample included stories related to Andrus Kivirähk, Elmo Nüganen, Mati Unt, NO Theatre and Estonian Academy of Music and Theatre Drama School. These five persons or institutions were represented in all seasons of „OP!” and reflect Estonian theatre in general.

The results of qualitative method confirm the results gained from quantitative analysis. „OP!” mainly uses producers and actors as spokespersons. Incorporating critics and other experts as a distinctive feature to „OP!” is characteristic to the first seasons. The coverage of a performance depends on the theatre – flagships of Estonian theatre are preferred – and on the location of the theatre – mainly Tallinn theatres get the spotlight. „OP!” stories do not give a wider background about the plays – one must be an active viewer of the programme to get an exhaustive portrait of Estonian theatre.

It remains striking that „OP!” does not cover several subjects that are currently topical and more broadly related to culture. On the other hand, a show shorter than 30 minutes cannot yield to allow a broader discussion. Nevertheless, „OP!” is in its right place when covering and popularising Estonian culture, especially architecture. A seriously critical culture programme would not gain as much audience as a culture magazine.

Kasutatud allikad

Kasutatud kirjandus

- Abercrombie, N. (1996). *Television and Society*. Cambridge: Polity Press
- Baudrillard, J. (1999). *Consumer society : myths and structures*. London: Sage.
- Baudrillard, J. (1999). *Simulaakrumid ja simulatsioon*. Tallinn: Pakett.
- Benson, R. (2006). News Media as a "Journalistic Field": What Bourdieu Adds to New Institutionalism, and Vice Versa. *Political Communication* (23):187-202.
- Bourdieu, P. (1996). *Rules of Art: Genesis and Structure of the Literary Field*. Stanford University Press.
- Deacon, D. et al. (1999). *Researching Communications: a Practical Guide to Methods in Media and Cultural Analysis*. London: Arnold; New York: Oxford University Press
- Ellis, J. (2000). *Seeing Things: Television in the Age of Uncertainty*. London: I.B.Tauris Publishers
- Eesti Rahvusringhäälingu seadus (18.01.2007) RT I 2007, 10, 46. URL (kasutatud veebruar 2011), <https://www.riigiteataja.ee/akt/12786086>
- Farmann, E & P. Kramhoft. (1989). *Raadioajakirjandus*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastuse trükikoda.
- Fiske, J. (1987). *Television culture*. London; New York: Routledge.
- Hebdige, R. (1988). *Hiding in the Light*. New York: Routledge.
- Inselberg, K. (2010). *Toimetamine avalik-õiguslikus televisioonis ETV näitel*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- Laanemäe, A. (2003). *Kultuurilugu*. Tallinn: Ilo.
- Lutter, A. (2009). *Muutused saatesarjas Muusikaelu / Muusika ja Elu / MI aastatel 1998-2009*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.
- Lõhmus, M., Lauristin, M., Salupere, R. (2004). Inimesed kultuuriväljal: aktiivsus ja eelistused.
- Kalmus, V., Lauristin, M., Pruulmann-Vengerfeldt, P. (toim.). *Eesti elavik 21. sajandi algul: ülevaade uurimuse Mina. Maailm. Meediatulemustest*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 97-127.
- Made, T. (2000). *Ooper. Operett. Muusikal*. Tallinn: Tea Kirjastus.
- McQuail, D. (2000). *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Panso, V. (1980). Täna, homme ja alati muutuvast. M.Liidja *Teatriartikleid*. Tallinn: Eesti Raamat, 289-292.

Powell, W.W. (2007). The New Institutionalism. Clegg, S. *et al. The International Encyclopedia of Organization Studies*, URL (kasutatud mai 2011), http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:B_QpuV3oPgYJ:www.stanford.edu/group/song/papers/NewInstitutionalism.pdf+institutionalism+in+media&hl=en&pid=bl&srcid=ADGEEShqfft_6Kg_r5LSDhDt7mZLioQIFzaSQCONunynMzo851MU09Wu5bU0Q12-S5YLY_Sfh_bZ2uMurjv1ugROVCifpX7amZh0ff5SNoWfKz2BZTfRbh-RFpH8w6WXo8MdB04QDVWL&sig=AHIEtbTLAx6FSkeQC012DHj8GBrcU4X_LA

Rosenberg, B. & D. M. White. (1957). *Mass Culture*. New York: Free Press

Seljamaa, J. (2007). *Muusikateatri representatsioon Eesti trükimeedias*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond.

Shoemaker, P.J. (1991). *Gatekeeping*. Newbury Park etc: Sage

Shoemaker, P.J., Reese, S.D (1991). *Mediating the Message*. New York: Longman.

Strinati, D. (2001). *Sissejuhatus populaarkultuuri teooriatesse*. Tartu: Greif

Tuchmann, G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York: The Free Press.

Unt, A. (2003). *Televisiooni žanriline areng ja selle avaldumine Eesti teleprogrammides*. Magistritöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

van Dijk, T. A. (2005). *Ideoloogia. Multidistsiplinaarne käsitus*. Tartu: Tartu Ülikooli kirjastus.

Vihalemm, T. 2001. *Teadustöö alused ja seminaritöö kompendium*. Tartu: Tartu Ülikooli ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut.

Kasutatud uuringud

Eesti elanike meediauuring (2011). URL (kasutatud märts 2011)
http://err.ee/files/Uuringud_tele_jaanuar2011.pdf.

Eesti Televisiooni ja Eesti Raadio ühise arengukava aastateks 2006-2008 heakskiitmine. (15.12.2005). URL (kasutatud aprill 2011)
http://www.etv.ee/aruanDED/ETV_ja_ER_yhine_arengukava_2.pdf

Kultuuritarbimise uuringu aruanne. (2006). Saar Poll.

Lauristin, M *et al.* Eesti Inimarengu Aruanne 2009. (2010). URL (kasutatud jaanuar 2011)
<http://www.kogu.ee/public/eia2009/EIA2009redis.pdf>

TNS Emori telemõõdiku-uuring september 2010-mai 2011. Eesti Rahvusringhääling, 2011.

15-74-aastaste kultuurielus osalemine viimase 12 kuu jooksul kultuuritegevuse liigi järgi. (2004). Eesti Statistikaamet. URL (kasutatud jaanuar 2011) www.stat.ee

Kasutatud artiklid, e-kirjad, vestlused jms

Epner, L. (2008). Unt ilmub Tartus? *Sirp*, 19. september, URL (kasutatud aprill 2011) http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=1019:unt-ilmub-tartus&catid=3:teater&Itemid=2&issue=3220

Juske, A. (1999). Tipptegijad teevad ise endast tippe. *Sirp*, 1. oktoober, URL (kasutatud märts 2011), <http://www.sirp.ee/archive/1999/01.10.99/Film/film1-2.html>

Jõesaar, A. (2010). Avalik-õiguslik meediamajandus. *Sirp*, 19. veebruar, URL (kasutatud mai 2011), http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=10226:avalik-oiguslik-meediamajandus&catid=8:meedia&Itemid=11&issue=3287

Kultuurisaadete vaadatavus on vähenenud viiendiku võrra. (2007). *Postimees*, 16. veebruar, URL (kasutatud mai 2011), <http://www.postimees.ee/190207/esileht/meedia/245360.php>

Kordemets, G. (2005). Mis ei mahtunud kaadrisse. Visnap, M & G. Kordemets.

Opiraamat. Tallinn: Varrak, lk 9-10.

Lang, R. (2004). Operatsioon „OP!“. *Teater Muusika Kino*, 4. veebruar, URL (kasutatud märts 2011), http://www.temuki.ee/arhiiv/2004/02/04veb_k10.htm

Mälk, M. (2011). Vestlus autoriga. 26. aprill, Tallinn.

Pealelend. (2001). *Sirp*, 7. detsember, URL (kasutatud märts 2011), <http://www.sirp.ee/archive/2001/07.12.01/Film/film1-2.html>

„Pult” kummutab klišeetid. (2003). *Kultuur ja Elu*, 2003 (1), URL (kasutatud aprill 2011), http://kultuur.elu.ee/ke471_pult.htm

Raag, I. (2007). Paradoksi kütkes: Eliidi ja massi defineerimisest. *Sirp*, 16. mai, URL (kasutatud märts 2011),

http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=1380:paradoksi-k-tkes-eliidi-ja-massi-defineerimisest&catid=9:sotsiaalia&Itemid=13&issue=3147

Sinijärv, K.M. (2005). Kas kultuuri saab osta? Aga müüa? Ja kuidas? Visnap, M & G. Kordemets. *Opiraamat*. Tallinn: Varrak, lk 72-78.

Tammetalu, T. (2011). Hääletud kunstnikud. *Eesti Päevaleht*, 28. jaanuar, URL (kasutatud märts 2011), <http://www.epl.ee/artikkel/591746>

Tarand, K. (2010). Miks on Eestil vaja kultuurimeediat. *Delfi*, 6. oktoober, URL (kasutatud aprill 2011), <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/arvamus/kaarel-tarand-miks-on-eestil-vaja-kultuurimeediat.d?id=33649379>

Tralla, J. (2011). Kirjavahetus autoriga. 30. aprill.

Unt, A. (2005). *Televisioon Eestis*. Ringhäälingumuuseum, URL (kasutatud aprill 2011), <http://www.rhmuuseum.ee/?page=61>

Uus kultuurimagnet. (2010). *Eesti Ekspress*, 29. august, URL (kasutatud aprill 2011) <http://www.ekspress.ee/news/paevauudised/elu/uus-kultuurimagnet.d?id=32785143>

Vilbre, R. (2011). Intervjuukatke ETV saatest „Navi“, 10. aprill

Visnap, M. (2008). Tartu saab Mati Unti täis. *Sirp*, 5. september, URL (kasutatud aprill 2011), http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=960:tartu-saab-mati-unti-t-is&catid=3:teater&Itemid=2&issue=3218

Visnap, M. (2010). Eesti parlament peab kardinaalselt muutma oma suhtumist rahvusringhäälingusse. *Sirp*, 4. veebruar, URL (kasutatud mai 2011), http://www.sirp.ee/index.php?option=com_content&view=article&id=10145:eesti-parlament-peab-kardinaalselt-muutma-oma-suhtumist-rahvusringhaaelingusse-&catid=8:meedia&Itemid=11&issue=3285

LISA 1 – “OP!”-i saadete nimistu

<p>1 14.09.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rakvere teatri 60. juubelihooaja algus, uuslavastus „Kurva kohviku ballaad“ ja “Kvartett neljale näitlejale” - Baltisaksa portreekunst - Vanemuisel, Draamateatril ja Nukuteatril uued loomingulised juhid - Eesti filmi SA uus esimees, SA rahaprobleemid - Venedikt Jerofejev - Loominugs uus vene kultusromaan - Expo paviljoni projekt valitsuses arutlusel 	<p>2 21.09.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kastellaani majas näitus - Eesti teatri reform? Ahmetovi ja Allan Räime pöördumine, majandusreformi projekt – arutelu - Rahva vaenlane draamateatris - Tähesõjad Eestis, küsitleti kuulsusi, kuidas film meeldis - Vox est fest, Tormise uus plaat - Roberto Loretti kontsert - Nydyd Ensemble 	<p>3 28.09.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lasteteater 10, Tartu Lasteteatri probleemid - Kunstinäitused, Sven Inge, Rootsija Andres Tolts - Dalai laama raamat - Notting Hill - Armastus ja anarhia, Helsingi filmifestival - Filmifestival Rakveres
<p>4 5.10.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Günter Grass Nobeli preemia - Estonias Kratt - Graafikanäitus “Eesti graafika 1999) - Soosaare “Paljastused” Illegaardis, pildinäitus - “Jõhkrad mängud”, Hanecke film - “Connemara” Rohumaa lavastus Rakveres, sama etendus, mis 9.11 - Eile algas õppeaasta Kellade koolis 	<p>5 12.10.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Marc Chagall Pärnus - Pjotr Fomenko Draamateatris “Hundid ja lambad” - Läti grammatika Draamateatris - Draama 1999 ja näidendivõistlus - Jazzis ainult daamid, homme Sossi klubis 	<p>6 19.10.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Los Angelesi gay-mission Estonia kontserdisaalis - “Hall mees” Linnateatri ja Raadioteatri kuuldemäng. “Inimesed saunas” Krahlis - Rene Haljasmäe kunstikõited - Allen Jones Vaal galeriis - McTiernani filmid - Sopransaksofon ja orel
<p>7 26.10.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Visuaalse kunsti projekt Ateena - Goethe sünnipäevapidu Tartu Saksa kultuurikeskuses - Hortus Musicus - Kunstimuseumi juubel - L-Aafrika filminädal - Vladimir Ashekenazy kontsert 	<p>8 2.11.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Punk-kultuur, luule - PM kultuurilisa - Tiibeti muusika, Peeter Vähi - Warmderdami uus film” Kleit” 	<p>9 9.11.1999</p> <ul style="list-style-type: none"> - Noorte filmirežissööride sisekaemus, Sarneti, Kilmi jms filmid - Iiri noor dramaturg Martin McDonagh Rakvere teatris rohumaa ja mäeots vanemuises - Ristumine peateega vallutab maailma? Jaak Allik Vene teatris - Eesti Päevaleht Arkaadia teel, EPLi nv lisa - Saami kultuuri nädal

10 16.11.1999 - Kivisilla galeriis näitus - Mari Sobolevi ja Mari Roosvalti näitus Vaalas - Vene kultuuripäevad Tallinnas - Jean-Claude Gerardi ja Boris-Björn Baggeri kontsert - Flamencostuudio avamine	11 23.11.1999 - Kaur Kender ja Ervin Õunapuu uued raamatud - Kunstimuseum "XX sajandi kunstniku mälestuseks" - Kolm uuslavastust kolmes teatris: Vahetus Linnateatris (kaasik-aaslav), Krahliis Trankvillisaator, Peter Bicknell lavastaja, Endlas Küüni täitmine	12 30.11.1999 - Erki moeshow - Interstanding 3 – kunstnikud tulevikuga silmitsi - Nydy festival - Kasimir ja karoline: lõputu lahkumispillerkaar draamateatris -PÖFF
13 7.12.1999 - Jõulujazz - Euroopa parimad filmid, Pöff - Lõppmäng – Mati Undi flirt milleniumi lõpuga, esikas Beckett Energeetikamuuseumis	14 14.12.1999 - Uus teater, Kuressaare linnateatri esimene etendus „Tuulte tallermäe“ - Linnateatris Luigi Pirandello „Täna õhtul me improviseerime“, - Aida ja inimkaamera: 2 filmi - Ruum ja vorm, kunstiprojekt - Jazzisajand	15 11.01.2000 - Mihkel Muti „Tabloid“ - Linnateatris Hamleti esikas, arvustavad Kadi Herkül ja Reet Neimar - Ruut ja vorm 2000, näitus - Rait Pärj, Kunstihoone näitus - Lihunikupoiss, raamat ja film
16 18.01.2000 - Kolm eripalgelist kunstinäitust - Olev Remsu romaan - Kolm klassikalavastust kolmes teatris: Daamateatris Toompere jr „Don Juan“, Rakveres Normeti „Nõmmekingsepad“ (Aleksis Kivi), Vanalinnastuudios Aleksander Ostrovski „Mets“	17 25.01.2000 - Kino: romanss ja Blairi nõiafilm - Juurak ja Seppet installatsioon - Natalie Mei ja Vladimir Anshon: teatrikunstnikud kahes galeriis - Mozart ja Piaf – vanemuise 2 uuslavastust: Mare Tommingas Amade balletist, Ago-Endrik Kerge Piafi lauludest	18 01.02.2000 - Müstiline Alaska, film - Aasta film 1999 - Barokkmuusikafest - Matchbox, kontsert
19 08.02.2000 - Anna ja kuningas, film - Mantra tee, pildinäitus - Enn Põldroosi ja Marko Mäetamme näitused - Lühike eesti kunstiajalugu - Jaan Krossi näidend Draamateatris, Mikk Mikiveri lavastus	20 15.02.2000 - Runneli sõbrad tegid raamatu - Valguse ja värvi dialoog elutubade seintel, näitus - Mässaja ja konservatiiv Tartu kunstisaalides - Happiness, film - Indrek Hirv	21 22.02.2000 - Lavastajad Euroopa suurtest pealinnadest: Vanemuises Cozi fan tutte (Stefan Herheim) ja Vene draamateatris Juri Jerjomin Idioot - Berliini filmifestival - Evolutsioon null-null nüüdistantsufest

	- 25 aastat kahe klaveri dialoogi	
22 9.02.2000 - Rakvere teater-60 aastat ratastel - Tallinna galeriides Mudist, Kelpman, Laurits - Jeanne d Arc, temast film - Lunastus on, uus eesti lühimängufilm	23 7.03.2000 - Sõpruses uus film - Philippe Godefroid (lavastaja) „Seitsme loori tants“ Estonias - Naelakunstnik Günther Uecker - Urmas Viigi näitus - Tõnis Mägi	24 14.03 2000 - 20 sajandi kunst - Andres Ehin 60 - Ida-Euroopa klassikud Vanemuise laval Kundera „Jacques ja tema isand“ Mäeots, Unt ja Gombrowicz „Laulatus“ - Sven Saag ja Merike Sule - ERKI 33 aastat tagasi 33 kunstnikku
25 21.03.2000 - Slaavi kirg rakvere teatris „Tanja, Tanja“ - Moraali-komöödia endlas „Senaator Fox“ - Tagaotsitav kunstihoone galeriis - Prantsuse filminädal Kinomajas - Oscarikütt American Beauty Kosmoses	26 28.03.2000 - Armastuse valgus, luuleraamat - Eesti teatriinimesed leksikonis ja teatripreemiad: Teatriteadlane Kalju Haan raamatust, teatripeost Draamateatris, võitjate kohta loeb Piret leksikonist ette Sugarist Neeme Kuningas ja Siiri Sisask - Sugar-järjekordne muusikal? - Näitus „kontakt“ Rüütelkonna hoones - Kuldmehikesed jagatud	27 04.04.2000 - Vallooni kunst Tallinnas - Eksituste komöödia Vanalinnastuudios ja selle ümber, ukсед kinni, et oktoobris need oma majas avada - Clive Lewise elu raamatus ja teatrilaval, Normeti uus tükk - Sossi klubis etnomuusika
28 11.04.2000 - Papagoide päevad: inimestevahelised suhted Draamateatris - Ando Keskküla, Jaan Elken ja Mall Nukke - Valik sajandilõppu Eesti luules - Kiviräha uus tükk	29 18.04.2000 - Almodovari “Kõik minu emast” - Raul Rajangu Little sweet 17 Vaalas - Eesti raamatu aasta, illustratsioonide näitus - Soome mööbli näitus - Jazzkaar 2000 - Johannese passioon koori kavas	30 25.04.2000 - Anna Karenina Estonias, ballett - Inimese hääl Endlas (ooper) - Kunstileksikon - Noorte kultfest “Vägivallata noorus II” - Giselle, ballet Estonias
31 2.05.2000 - Legendaarne Ljubimov ja Taganka teater Eestis külas - Hamlet Nukuteatris	32 9.05.2000 - Eestimaine muusikal Krahlis - Raamat Ülo Soosterist	33 16.05.2000 - Viuli ja flöödi väiksem vend Kaarli kirikus - Zoova ja Kiwa

<ul style="list-style-type: none"> - Lill tantsupäevaks (Zuga) - Eesti kunst läbi 4 kuraatori - Naisõigluse piibel – Lessingu kuldne märkmeraamat - Peata ratsanik - film 	<ul style="list-style-type: none"> - Eesti raamat läbi aegade neljal näitusel - Vene dokumentalist Tallinnas - Löökpillimuusika nädal 	<ul style="list-style-type: none"> - Pan Tadeuz – Wajda film ja eestikeelne raamat - Kama Sutra – India film
34 23.05.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Kuldne Palmioks 2000 - Tarrvi Laamann ja Mare Tralla - Eesti Kunsti klassika - Romeo ja Julia 1 '52'' - 3 uut nukufilmi - Eesti-Soome Sümfooniaorkester lõpetab hooaja 	35 30.05 <ul style="list-style-type: none"> - Harry Potteri raamat eestiks - film Dogma - meediaajakiri Kloppe - Suveetendused 	36 5.09.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Tõnu Kaljuste lahkumine Filharmoonia kammerkooriga - Millised CD-d jõuavad poodi (miks pole nt Indrek Kalda plaati?)
37 12.09.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Tättel "Sild" Linnateatris - Uus raamat „Disney rekonstruktsioon“ tõlgitud - Rahvusvaheline õigeusu muusika festival 	38 19.09.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Arutelu: sport kontra kultuur - Uus raamat „Täielik Puhh“ - Arutelu 3D filmi üle 	39 26.09.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Draamateatris Kruusvalli „Mälestused“ - Linnateatris saksa lavastaja Andrea Moses „Clavigo“ - Eesti kunstikriitika ja kunsti arutelu
40 3.10.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Vat teatris Henry Viies - Sirp 60 - Armastus ja anarhia Kilmi ja Sarnet - Tõnu Raadiku uus plaat 	41 10.10.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Popi ja Huhuu Draamateatris - Öö Veneetsias Estonias - Liina Siibi näitus - Riho Sibula uus plaat 	42 17.10.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Urmas Sisaski raamat - Eesti Filmi SA otsib raha - Laine mägi sai Tohvelmanni preemia. Lugu Tohvist ja intekas Mägiga
43 24.10.2000 <ul style="list-style-type: none"> -Nüganeni Buratino -Vanemuises vadi lendav laev -Frankfurdi raamatumess -Ilmar Raag omaenda filmist "Miski on vale ehk kogu tõde Hamletist" 	44 31.10.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Prantsuse filminädal - Valentine'i sirellilla kleit Draamateatris - Camus romaan eesti keeles - Prantsuse tantsutrupp Cie ja Josef Nadj Eestis 	45 07.11.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Kiviräha Rehepapp, raamat - Tiina Tammetalu näitus Linnagaleriis - Kadrioru lossis uus lavastus „Vaimude tund“
46 14.11.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Mis on Coca Cola - arutelu - Antiiginäitus Rahvusraamatukogus - Tarantino Teemandirööv 	47 21.11.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Hernani Endlas - Kunst.ee, kellele ja miks - Jan Uuspõld Soome filmis 	48 28.11.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Linnakultuurifestival - Palamusel loeti luulet - Tudengifilmifest
49 5.12.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Euroopa filmiauhinnad - Põff algas - Peeter Simmi "Head käed" võtted lõppesid 	50 12.12.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Andy Warholi näitus - Missioonikonverents, kes on Eesti eliit - Baudelaire'i tõlge, uus 	51 19.12.2000 <ul style="list-style-type: none"> - Mati Undi "Meister ja Margarita" Vanemuises - "Inishmaani igerik" Linnateatris

- "Armas tuss"	raamat	- Henn Rebase uus plaat - Jaan Kaplinski uus raamat
52 2.01.2001 2000. aasta kokkuvõte	53 9.01.2001 - Linnateatris "Põhhjas" - Uus Urmas E Liivi dokumentaali, eesti dokumentaali analüüs - Raamat "Haapsalu tragöödia"	54 16.01.2001 - Saksa moefoto näitus "Ajastu vaim" - Vanalinnastudio juhi vahetus isalt pojale - Prantuse film "Pornograafiline afaär"
55 3.01.2001 - Verdi festival - Meediakonverentsid Tallinnas ja Tokyos - Rakvere teatris "Kahe maailma hotell" ja Krahli "Connecting people"	56 30.01.2001 - Ülbed 90ndad, kunstikriitika ja kunsti raamat - 3 filmi Exitfilmilt - Rootsi pärimusmuusikud Triakel Eestis	57 6.02.2001 - Teatriromanss Estonias - Puitarhitektuur, arhitektide arutelu - Lotte, aasta film. Miks? - Vaalas näitus
58 puudu	59 puudu	60 puudu
61 6.03.2001 - Rakveres „Kajakas“ - Kas uute näidendite rohkus on teatrisse toonud uue teatrimõtte ja teemad? Vanemuises rootsi kirjaniku Magnus Nilssoni "Mädaõikamaa" - Näitus m3 - Pastacas uus album	62 13.03.2001 - Uued Eesti filmid ja Coca-Cola Plaza - 2 uut briti teost tõlgitud - "Kadunud poeg" Draamateatris - Graal von Krahli	63 20.03.2001 -Laulja Meredith Monk Eestis -Raadioteatri uus lavastus, sci-fi raadios -Saaremaa miniteatripäevad -Urmo Rausi vitraažid Kuressaare kirikus -"Burattino" laulud plaadil
64 3.04.2001 -Greeneway film "Kaheksa ja pool meest" -Priit Pärna graafika Mustpeade majas -Linnateater kahe lavastusega Stuttgartis -Jaan Tätte uus plaat	65 10.04.2001 - Film "Head käed" - Eesti muusika päevad - Weekend Guitar Trio uus plaat - "Prantsuse kired Moskva lähistel Ugalas" - 4 kunstniku joonistusnäitus	66 17.04.2001 - "Kokkade öö" Draamateatris - Vaba Eesti ehitab, arhitektuurialbumiraamat - "Family affairs" Endlas - Tantsija Yoshiko Chuma Eestis
67 24.04.2001 - "Keiser ja palgamõrtsukas" film - 5+1 Eesti animafilmi - Uued jazziplaadid	68 01.05.2001 - Kevadnäitus - Tammsaare Draamateatris, Tõde ja õigus, Reikop, Toomas Liiv ja Valle-Sten Maiste arutavad - "Veepiisad kuumal kivil", film	69 8.05.2001 - Jim Jarmushi uus film - Akvaariumi bänd Eestis - Orient festival - Värtina bänd Eestis

70 15.05.2001 - Bel Etage'i teke - Ingo Schultze raamat ilmus tõlgituna - Märt Sildvee raamat - "Erak ja kuuevarbaline", eesti teater vene keeles	71 22.05.2001 - Ave Nahkuri näitus - lastelaulude plaat - Cannes'i filmifestival - ETV eetridisain	72 11.09.2001 - Eesti kontserdi uus sari „Avatud klassika“ ja OP-i tunnushelid - Mihkel Muti romaan ilmus. Arutatakse romaanikirjutamise üle - Ain Mäeotsa lavastus „Pühak“ - Kestev tantsufestival
73 18.09.2001 - Õigeusmuusika festival Ülejäänud saateinfo puudulik	74 25.09.2001 - Tartu teatrilabori uus tükk, Andrus Laansalu lavastuses - Kunstikeskus.ee tekkimine ja selles Lapini uus näitus - Mis on maja: Madis Eek - Kamikaze publi - Anna Karenina lavastus vene teatris	75 2.10.2001 - Eesti-Soome luulesild, Käsmus loeti luulet, Kirjanike majas ka - Rahvusvaheline muusikapäev - Mis on maja: Andres Alver - Shreki film - Eesti-Läti-Leedu kunstnike ühisprojekt
76 9.10.2001 - Ülo Soosteri suurnäitus - 2 uut teatrisaali ühel nädalal, Tallinnas raamatukogus ja Tartus Sadamateater - 10-s NYFD festival - Mis on maja?: Andres Siim	77 16.10.2001 - Kiviräha Rehepapp Draamateatris - Kirjanikud kui meelelahutajad. arutlus - Noored helid ja loojad, kuidas õpetatakse muusikat - Jüri Arraku näitus - Mis on maja?	78 23.10.2001 - Muusikaakadeemia CD kogu täienes Wagneriga - 4 klaasinäitust - Mis on maja? Eva hirvesoo - Undi "Kirsiaed" Vanemuises
79 30.10.2001 - Enigma variatsioonid Ugalas - Mis on maja? - Sevilla habemeajaja, Riia ooper Estonias külas - Prantsuse film „Kepi mind“	80 06.11.2001 - Hüljatud, muusikal Malvius - Interstanding, kunstinäitus - Linnateatri „Palju õnne argipäevaks“ - Mis on maja?	81 13.11.2001 - Space trend näitus tarbekunstimuuseumis - Mis on maja? Kristiina Renter - Kabuki teater Tallinnas (jaapani teater)
82 20.11.2001 - Rakvere teatri uus lavastus Kino-Mati - 2 uut Eesti dokumentaali - Magritte, fotonäitus - Mis on maja?	83 27.11.2001 - Leo Kunnase raamat - Betti Alveri päevad - Georg Otsa 6 plaati ja antoloogia	84 4.12.2001 Soome eri - Porvoo linn ja kunstnik Louis Sparre - näitus ArS1 Kiasmas - Nüüdistants

		-filmifest
85 11.12.2001 -Mis on hea filmimuusika? -Linnateatris Völumägi, Rohumaa esikas -Terry Pratchett Eestis	86 18.12.2001 -Harry Potteri raamat tõlgitud -Ilmar Laabani näitus -Lindpriide uus plaat -Kaks meest ja kalender, uus raamat kalendaarium	87 8.01.2002 -Indrek Hirve uus luule -Maile Grünbergi näitus -Villu Jaanisoo skulptuuride näitus -Sven grünberg filmimuusika CD
88 15.01.2002 -Alasti akadeemia, joonistamise seisust -Erich Lessingi fotonäitus -Jäänäitus	89 22.01.2002 -Ervin Õunapuu raamat ja näitus -Mis on maja: Raivo Puusep -Ene-Liis Semperi näitus Hansapanga uues galeriis -Sõrmuste isand, film	90 29.01.2002 -Barokifestival -Brittide lennutrikid soolalaos -Mati Undi viimane „tango“, esikas -Mis on maja?
91 05.02.2002 -Aasta film -murdeluulekassett -Näitlejad laulavad -Mis on ruum?	92 26.02.2002 -“Head käed” sai Berliinis auhinna -Restauraatorid kanuti gildis -BBC salvestab kontserte -Tantsijad Kanuti Gildis, avatakse SAAL ja festival Evolutsioon	93 05.03.2002 -3 vene kunstnikku -Young british architecture, uus näitus -3 Eesti nukufilmi -Mis on maja: Ain Padrik
94 12.03.2002 -Teater raadios „Ekke moor“ ja kuuldemänguraamat -Merimees ehk Portugal Theatrumis, Peterson lavastus -Hea inimene Sezuanist -Mis on maja	95 19.03.2002 -Georg Otsa kontsert -Lauritsa näitus -Kuressaare teater, probleemlugu, raha, uus juht -Orisaare kvartett -Mis on maja?: Ülo Peil	96 26.03.2002 -Gertrud ja Claudius, raamat -Mis on ruum: Hannes Praks, Andrus Kõresaar -Isad ja pojad Linnateatris, Shapiro
97 2.04.2002 -Teemu Mäki näitus -Kalju Orro pildid teatriraamatus, portreelugu -Galaktlan Kohvirekordi vinüülplaadil -Mis on maja:Peeter Pere	98 9.04.2002 -Margit Puusaag ja tema mehed, Olev Remsu uus raamat -Eesti muusika päevad -Mis on maja? -Hommikueine Tiffany juures Rakvere teatris	99 16.04.2002 -Mati Karmini miininäitus -Jüri Okase näitus -Mis on maja? -Neli rüütlit Draamateatris

100 23.04.2002 -Tekstiilinäitus -Eesti film 90 -Black Sabbath rRondelluse esituses (ladinak) -Mis on ruum? Taso Mähar	101 30.04.2002 -Põhjamaade luuletajad Tallinnas, luulepäevad -7 filmi kunstnikest -Kokoko: Corelli Consort ja kontratenorid -Mis on ruum?	102 7.05.2002 -Vene teater Satirikon Tallinnas -Hemingwayst raamat -Rootsi-Eesti lauluplaad
103 14.05.2002 -Linnateater Vormsil külalisetendusega -Eesti tootedisaini näitus -Jazz tap, stepitantsija Ivashkevits -Mis on maja? Eero Palm	104 21.05.2002 - Potteri lõpp, esietendus -Hando Runneli luule -Eesti keeled, uus plaat	105 28.05.2002 -Ave Alavainu luulevihik -Räpina paber -kolm peadirigenti -mis on maja? – Vahur Sova, lasteaed
106 3.09.2002 -vene krimisari Vaarikuga -Wimbergi uus raamat, kommenteerib Keskküla -mis on maja -Juss Piho Haus galeriis -11.sept Ameerikas ja Eestis, Leiten, Klas ja Parek	107 10.09.2002 -Mäetamme näitus -mis on maja: Neiseri tööstushoone -teatrilegendid -“Jääaeg” eesti keeles	108 17.09.2002 -Hea teatri auhind Guido Kangur -Kurjuse karistus, uus raamat -Agent Sinikael -mis on maja:Ristiku põhikool
109 24.09.2002 -Ugalas “Minu pere ja mud loomad” -Ugalas “Onu Vanja” -mis onmaja: Viljandi Kultuurikolledž - Kolledži uued erialad -Villem Ormissoni 110 sünnipäeva näitus Viljandis -Viljandi kunstipäevad	110 1.10.2002 -Raamat lutheri vabrikust -Austraaliast pärit eestlase näitus -VAT teater 15 -Mis on maja: elamu Suurupis	111 8.10.2002 -Arabella etendus -Eesti kunstnike liit 80 -Ehtenäitus -Potilaadale esikas -Mis on maja: alvari tn korterelamu
112 15.10.2002 -Draamateatris Meie isa -Edgar Viiese suurnäitus -Vene draamateatris uus etendus -Rajangu uus näitus -Mis on maja: Leppneeme elamu	113 22.10.2002 -Tšehhovi festival Ugalas -Mis on maja: EÜS-i seltsimaja -Murutari uus raamat -Fluxus hakkab -Vene film “Kägu”	114 29.10.2002 -Nimed marmortahvilil -Mis on maja -Gibsoni raamat eesti keeles, mis on küberpunk -Uued Eesti multikad
115 5.11.2002 -Mudisti raamat -Teet Kask tantsib. Poolportree -Näitlejate pildinäitus	116 12.11.2002 -Velikie Luki kontserdid -Mis on vangimaja? -Lastenäidendite võistluse	117 19.11.2002 -Kummikauplejad Draamateatris -Soome film mees minevikuta -Vadi uus raamat

-Mis on maja: Harku keskus	kokkuvõte -Endlas Ekke Moor	-Mis on maja: Hansapanga kontor Haapsalus
118 26.11.2002 -Rao Heidmetsaga võttel, millest uus film? -Pingviinide film (Riho Unt) -Volmeri film Barbarid -Nukufilm Mirjam -mis on maja: Oru koolimaja	119 3.12.2002 -Eestlased Prantsusmaal Põhjala festivalil -Collage uus CD (Eesti) -Äike Vene Draamateatris -Pöff ja kaks Eesti filmi -mis on maja: DOB Eesti büroo	120 10.12.2002 -Dagö toiduklubi -Aurora Temporalis, uus lavastus -Ay, Carmela, Linnateater -Mis on maja: Riigikogu hoone renoveerimine
121 17.12.2002 -Jari Tervo raamat -Karlsson Endlas ja Iir Hermeliin -Ene-Liis Semperi intsallatsioonid, arutelu -mis on maja: Tallinna golfiklubi Niitväljal	122 24.12.2002 -Kait Tamra uus plaat -Viinistu kunstigalerii -mis on maja: Palamuse pastoraadihoone	123 7.01.2002 -Tõnis Mägi pühendus -Akadeemia ajakirja sünni -TÜ raamatukogu 200 -Mis on maja?: Martti Preem
124 14.01.2003 -Inishmorei leitnant Draamateatris -Näitus "Kapital!" -Maja: EMTA -Sandor Marai raamat Eesti keeles	125 21.01.2003 -Full Monty Rakveres Mis on maja?: Hansapangaga peahoone -Lätlaste näitus -5 uut lavastajat, kes nad on	126 28.01.2003 -Jaan Tätte 2 raamatut -Näitus ühispangas -Mis on maja -Tõnu Raadiku plaat
127 4.02.2003 -8 miles ja 8 naist, filmide analüüs -Mis on maja: Martti Preem -Kadmose ja Harmonia pulmad, raamat Eesti keeles -Antigone ja Oidipus Vanemuises	128 11.02.2003 -Vanad ja kobedad said jalad alla (film) -mis on maja -Ibsen Draamatetaris -Dallase uus plaat (Eesti)	129 18.02.2003 -Kärt Tominga laulud plaadil -mis on maja -noorte filmioperaatorite hindamine -Sigade revolutsioon otsib osatäitjaid
130 25.02.2003 -Trouble Productionsi (Soansi ja härmi) näitus -mis on maja -Aasta film Agent Sinikael. Arutelu. Miks mitte Nimed Marmortahvil -Waanenburgi tapatalgud eesti keeles (raamat)	131 4.03.2003 -Bent Vanalinnastuudios -Tõde ja õigus Estonias -Henn Rebase ja Jürjendali plaat -mis on maja: Tehnika tn ärihoone	132 11.03.2003 -Asko Künnap kujundas raamatu ja luuletab ka -mis on maja -Alasti tõde Vene Draamateatris -mis on Õ-fraktsioon (film)
133 18.03.2003 -Jaapani joonisfilm Vaimudest	134 25.03.2003 -Rakvere Teatris	135 1.04.2003 -Chicago film

viidud, Karlo Fungi intervjuu autoriga -mis on maja -Kajakamägi Draamateatris -Tolkieni kuulsus kestab raamatutel ja DVD-del	„Heategijad“ -Kursi koolkonna näitus -Eesti-Taani-Rootsi bänd the Dynamite Vikings -mis on maja: Evelekt sisustus- ja ärihoone	-mis on maja: Tatari ärihoone -Helesinine vagun Ugalas -Indrek Hargla uus roman, arvustavad Sulbi, Habicht
136 8.04.2003 -Briti ja Taani disaini näited Tallinnas -Eesti muusika päevad -mis on maja -krimijutud plaadil	137 15.04.2003 -Litograafiakeskuse avamine -mis on maja: Raine Karp -Moskva noorsooteater Tallinnas -Lev Rubinshteini raamat eesti keeles	138 22.04.2003 -Jonny English -Mis on maja: eramu Tabasalus - Terry Pratchetti uus raamat eesti keeles, intervjuu autoriga - Undi uus lavastus Kärbeste saar
139 29.04.2003 -Kondase keskus alustas naivistlik kunst) -mis on maja -Eesti Instituudi uus ajakiri -Läti noore kunsti näitus	140 6.05.2003 -Kivastiku “Teener” laval -välisfotograafi fotof Kinobussist Eestis -mis on maja: vene kool -Mandragora Linnateatris -Läti nüüdiskunst Tallinnas	141 13.05.2003 -Jää-ääre plaat -Mis on maja: Albu mõis - “Gagarini pst” Vanalinnastuudios - Kunstiliin, kunstiküsimustele vastused -Segakoor Nooruse kontserdid
142 20.05.2003 -Supiteater Vanalinnastuudios -Ööülikool algas -Weekend Guitar Trio uus plaat -Hirve Ülemlaul, uus raamat -Mis on maja?	143 2.09.2003 Iirimaa erisaade	144 9.09 2003 - Ingmar Bergman 85 - mis on maja: okupatsioonimuuseum - Viimane kangeline, Rotermanni soolalaos näitus - uus doksari “Eesti lood”
145 16.09.2003 - taksojuhid Von krahlis - mis on maja: Koolibri hoone - Von krahli akadeemia - Tarvvi Laamanni näitus JUJU Linnagaleriis	146 23.09.2003 - Somnambuul - mis on maja: A Le Coq arena - Kilmi ja Maimiku “Elav jõud” - Dekameron Ugalas, Bakuu lavastaja	147 30.09.2003 - Newcastle'i filmifest, filmid, mis tulevad ka Põffile - maja: Aaviku elamurajoon - Näitus KALPOURKAN - IRAAN. Tuhandete aastated traditsiooniga naiste keraamika Adamson-Ericus - Cinematic Orcestra: Inimene filmikaameraga
148 7.10.2003 - VAT Teatri Kolumats, välislavastaja	149 14.10.2003 - Viuldaja katusel Vanemuises	150 21.03.2003 - Nukufilmide festival - maja: Pärnu rannahotell

<ul style="list-style-type: none"> - mis on maja : 21 kool - Briti popkunst Rotermannis - raamat Meistri ja Margarita päevik tõl eesti k 	<ul style="list-style-type: none"> - mis on maja: metodisti kirik - näitus “Suur pesupäev” ERM-is - Impromuusika kontsert Nigulistes 	<ul style="list-style-type: none"> - Eesti funktsionalismi näitus Pärnus - Utopia Sadamateatris
151 28.10.2003 <ul style="list-style-type: none"> - Harry Potter ja Fööniksi ordu - maja: Tamula hotell - Võru teatriateljees ennola, lav Taago Tubin - Ellumõistetud - Viljandi kultuuriakadeemia õpilased Rakvere teatris 	152 4.11.2003 <ul style="list-style-type: none"> - Näitus “Loomad ja inimesed” Rüütelkonna hoones - mis on maja: Merko maja - “Testament” Draamateatris - Andres Vanapa uus raamat 	153 11.11.2003 <ul style="list-style-type: none"> - Ülle Ulla raamat, tantsuportreelugu - mis on maja: restoran Novell - Aasta Kultuuripidur - “Et keegi mind valvaks” Linnateatris
154 18.11.2003 <ul style="list-style-type: none"> - sepp Tõnu Arraku töid ning vanu külmrelvi Eesti Ajaloomuuseumi kogust. - maja Tabasalus Raimund, lavastus Endlas - UNESCO maailmapärand UNESCOsse esitamiseks mõeldud videomaterjal, mis hõlmab eneses Kihnu kultuuri ja Läti, Leedu ning Eesti laulu- ja tantsupidusid. 	155 25.11.2003 <ul style="list-style-type: none"> - Raul Vaigla sooloplaad - “Matrix reload” film - maja: Laulasmaa spa - Urmo Rausi maalid 	156 2.12.2003 <ul style="list-style-type: none"> - Animapöff - maja: Coca-Cola Plaza - Rohumaa “Godot oodates” - Jan van Imschooti maalide näitus
157 9.12.2003 <ul style="list-style-type: none"> - raamat Kreutzwaldi Kalevipoeg - mis on maja: Hekotek - Euroopa filmiauhinnad - Krossi mälestusteraamat “Kallid kaasteelised” 	158 16.12.2003 <ul style="list-style-type: none"> - Tõnis Mägi plaat Siirius - mis on maja: villa Tammekann - Tshapajev ja Pustota Linnateatris - Kaplinski raamat “Isale” 	159 13.01.2004 <ul style="list-style-type: none"> eelmise aasta parimad
160 20.01.2004 <ul style="list-style-type: none"> - ArhitektideLiidu näitus Rotermannis - mis on maja: Veskitammi korterelamud - “Asjade seis” Draamateatris - Betti Alveri ja Marie Underi albumid 	161 27.01.2004 <ul style="list-style-type: none"> - Claudia del Monte näitus “Women of the world / Maailma naised” Kunstihoones - mis on maja-Veeteede Amet - Jalta-mäng Ugalas 	162 3.02.2004 <ul style="list-style-type: none"> - vendade Coenite “Talumatul julmus”, Coenitest endist ka - mis on maja: Draamateater - Carl Oswald Bulla fotod Kuressaare lossis (Tsaari Venemaa päevapiltnik) - Valme ja Praksi

	- raamat "Kalerwo ja Kultase ajal"	koostegemisest, etendus Artur Tõhu unenägu
163 10.02.2004 - Filmiarjakirjanike auhind: Elav jõud, rež Andres Maimik ja Jaak Kilmi Somnanbuul, rep Sulev Keedus. - maja: Lasnamäe kergejõustikuhall - näitus "Raudtuli "ERM-is - Lavastuse "Arabella ja Taaniel " muusika CD-plaadil - Nukuteatri Risk ja Linnateatri plaat "Kaotajad"	164 17.02.2004 - kaks uut Eesti filmi, Reporter ja Kurat tuleb sauna - maja: eramu Kiilis - Timo Steineri lühiooper Estonias - iiri raamat "Illusionist" eesti keelde	165 3.03.2004 - "Lendas üle käopesa" Vanemuises - maja: club Tallinn - Ervin Õunapuu raamat - Ain Mäeotsa ja Peeter Lauritsa näitus
166 10.03.2004 - Täna öösel me ei maga - maja: Maakri maja - "Boob teab" Linnateatris - Hansapanga kunsti preemia, välisnäitus	167 17.03.2004 - Eesti ehted Hiinas - maja: Kaupmehe tn - Jaak Rähesoo sai Kultuurkapitali kirjandusauhinna Joyce'i "Dublinlased" ja "Kunstniku noorpõlveportree" tõlkimise eest Bloomsday festival iirimaal - Polkovnik lendas õhku Draamateatris ja Kaunis vaade Rakveres - Balkani-teema ja kriisisituatsioonide olulistest küsimustest	168 23.03.2004 - Sigade revolutsioon - maja: eramu Viimsis - Kuidas kuningas kuu peale kippus - Ivanov Vene teatris
169 30.03.2004 - Eesti-Läti koostööfilm Veepomm paksule kõutsile - maja: sushihaouse - Esto TV film Vali kord - Finis Nihili Draamateatris	170 7.04.2004 - Kohtume trompetis Salongteatris - maja: kortermaja Harkus - Gibsoni film Kristuse kannatused - Pullitzeri preemia	171 14.04.2004 - Düreri graafika Tallinnas - maja: Viru keskus - väliskülalised steptantsijad - Henry Laks 25 tööjuubel
172 21.04.2004 - Hollandi kultuurifestival - maja: Ammende villa - Navitrolla ja Sven Saagi näitus - "Üks pluss üks" Draamateatris	173 28.04.2004 - Romeo ja Julia Vanemuises - maja: TÜ üliõpilaselamu - Tartu kultuurikonverents	174 5.05.2004 - Doris Lessingu portree - maja: Linnahall - Eesti muusika päevad - Pärnu filmi ja videofestival

	- CD Eesti ballaadid	
175 12.05.2004 - Alo Mattiiseni mälestusplaat - maja: hotell l'Ermitage - mida teha Vanalinnastuudioga - Maalikunstnike Liidu aastanäitus	176 19.05.2004 erisaade Walesist	177 26.05.2004 erisaade Cannesi filmifestivalist
178 15.09 2004 - Hea teatri auhind, Aleksander Eelmaa portree - maja: Tallinna raekoda - XIII Tallinna graafikatriennaal -Erkki Hyva CD	179 22.09.2004 - Thomas Brussigi raamat eesti keelde - maja: Saku pruulikoda - film Jaan Krossist - Boob teab Rakvere teatris	180 29.09.2004 - Almodovari film "Halb kasvatus" - maja: TTÜ energeetikahoone - festival Trialogos raamat Meedia süsteem ja meediakasutus Eestis
181 5.10.2004 - lavastus Vladimiri väljak Vanemuises - maja: Vanemuise teatri andministratiivhoone - aafrika kunst ERM-is - raamat "Tragöödia leksikon"	182 12.10.2004 - uued Eesti filmid - maja:hotell Ülemiste - Julia Draamateatris - Kunstimuuseumi Madalmaade kogu näitus	183 19.10.2004 - raamat "1001 filmi mida peaksid nägema" - maja: Tõstamaa kooll - Sven Grünbergi plaat - Metamorfoos Linnateatris
184 26.10.2004 - Teatriromanss, draamalavastus Estonias - maja: erahaigla Fertilitas - näitus Tarbekunstimuuseumis - raamat "Keraamika, mu arm"	185 2.11.2004 - Puutumata, tantsudraama Vanalinnastuudios - maja: Trendexpress - Kaljo Põllu raamat - Disainiprojekt "EL-I subjektiivne atlas", Hollandi projekt	186 9.11.2004 - Ilja & Emilia Kabakov ja Raul Meel Kunstihoones - Maja: Hüüru veski - "SEBASTIAN", Linnateatris - Segakoor "NOORUS" 45, juubelituur - saksa kultuurisaadik Mikko Fritze lahkub Eestist
187 16.11.2004 - Teleteater "Kohtumine tundmatuga" - Maja: Kurtina hotell - heategevuslik kontsert Maarja Küla heaks - "Pal tänava poisid", VAT teater	188 23.11.2004 - Lavakunstikooli 22. Lennu "Suveöö unenägu" - maja, Veskimöldre lasteaed - näitusus "Klaashelmed maailma kultuuris", Tarbekunstimuuseum - tantsuetendus "Don Juani pidusöök", sarjast "Diplomaatilised noodid"	189 30.11.2004 - Kivisildnik ja tema fenomen, uus raamat ja portree - maja: Jungenti büroo - Bonzo uus plaat - näidendid "Vee mälu" ja "Diileri valik" teatris Endla

190 7.12.2004 - tantsufestival Ida - internetitelevisioon - ERM-i näitus “Naiskorporatsioonid Eestis” - Kärt Johansonu uus plaat	191 14.12.2004 -konkurss "Eesti parim puitehitis" - maja: Rakvere spordikeskus - näidend "Tundetust", Rakvere teater - jazzmuusikaprojekt "Dessert time"	192 21.12.2004 - Saatejuhi sissejuhatus. Kalev Kesküla raamat "Veini juht" - maja: reklaamiagentuur Tank - teatrifestival "Talveöö unenägu" - Margarita Voites ja "nNoorkuu" kontsert Rootsi Mihkli kirikus
193 11.01.2005 - eelmise aasta kokkuvõte	194 18.01.2005 - Videokunsti näitus "It is hard to touch the real" - Tõnu Kõrvits "Ellujäänute laulud" - maja: Räägu tänava ridaelamu - film "Kohtumine tundmatuga"	195 25.01.2005 - Peter Greenaway Eestis, näitus - maja Tabasalus - ulmekultuur Eestis. Plaat "Ulmerealismi tähised" ulmemuusikaga, näitus "Mees metsast", galeriis Vaal, autor Priit Pajos - "Savonarola tuleriit" Eesti Draamateater
196 1.02.2005 - raamat "väike jumal tennessee keelde" - maja: Kõrgema Lavakunstikooli - film "2046", rež Wong Kar-Wai - Eesti Kultuurkapital 80. Arhiivikaadrid Eesti kultuurist	197 8.02.2005 - lavastus "Suur kuri hunt" Vanemuine - maja: Tartu Ülikooli kohvik - raamat "sigalahe suvi" jüri pino - tantsuetendus "the last hairy", koreograafid Taavet Jansen, Oksana Titova	198 15.02.2005
199	200	201
202	203	204
205	206	207 19.04. 2005 - "Tütarlaps ja surm" Draamateater, lavastaja Mati Unt - maja: Viinistu kunstimuseum - näitus "Homo grandis natu", Tallinna Kunstihoone, - Eesti muusika päevad
208 26.04.2005 - "Johannese passion" Rakvere teatris	209	210

-maja:Tüve 95 -Briti videokunsti näitus -“Iwona, Burgundia printsess”, Theatrumis		
211	212	213 6.09.2005 Erisaade Šotimaast
214 13.09.2005 - tegija arvab: Toompere valimisplakatitest - malev - ÜKS MINUT. Täna üks Jaak Allik-põrgu wärk - ORA. Arhitektidest.tänapäevased hooned - mõni mõis: Vasalemma mõis	215 20.09.2005 - Jürgen Rooste plaat " Ilusaks inimeseks" - Tegija arvab: jan kaus draamafestivalist - Hagi Ėeini Suur teleraamat. - mõni mõis: Hõreda mõis - Katrin Essensoni tantsuetendus Manusega mõtted	216 27.09.2005 - välislavastajad Eestis: Pepeljajev, Hilda Hellwig Othello - üks minut: Värske Rõhk - Raul Rajangu tööde näitus - mõni mõis: Malla mõis - Tegija arvab: meediakonverents
217 4.10.2005 - Evald Okase juubelinäitus - mõni mõis: Kose-Uuemõisa mõis - arutelu lasteraamatutest - tegija arvab: Gerda Kordemets uutest lavastustest - Sõpruses väärtfilmid Supersize Me ja Dear Wendy	218 11.10.2005 - hea teatri auhind Marika Vaarikule - Doris Kareva uus luulekogu - mõni mõis: Harku mõis - Lauri Saatpalu uus plaat	219 18.10.2005 - multifilm Vennad Karusüdamed - Eia Uusi uus romaan - lavakunst raamatus - mõni mõis: Kõltsu mõis - kilekotiäitus
220 25.10.2005 - "Subkultuurid aja kaleidoskoobis" festival - Avatud Eesti Raamatu sari. - mõni mõis: Vihterpalu - festival Kuldne Mask - Kalju Saarekese raamat "Elu kui kabaree"	221 1.11.2005 - Mänguasjamuuseumis rahvuslike lauamängude näitus - Lotte lendab lõunamaale Vanemuises - Imbi Paju film tõrjutud mälestused - mõis: Saku mõis - semiootika sügiskool	222 8.11.2005 - EPLi raamatusari - mõis: Kalvi mõis - näitusest "Kas te räägite jalgpalli" Kunstihoones. - Jõhvi kinomaja - Ly Lestbergi näitus
223 15.11.2005 - film "Vennad Voitkad" - Continental Breakfast.Tantsufestival - mõis: Maardu mõis - Von Krahli Jänese aasta	224 22.11.2005 - Naeruta paik Linnateatris - Lauritsa 3 näitust - Akadeemia 200 - muusikal Georg - Keila Joa mõis	225 29.11.2005 - Harry Potteri film - näitus "Oma raha" - Sagadi mõis - Kulka rahajaotused: kellele millegi korruptsioonjäre

226 6.12.2005 - Breaktants ja beatbox Eestis - jõulud: Asko Künnap poeet ja reklaamikunstnik (subt) Jutuks: tarbimine. - unejuturaamat - Palmse mõis - kultuuriajakirjandus	227 13.12.2005 - Libahundi needus - TMK raamat "Vastab..." - Kai Kaljo näitus Kunstihoones - Alu mõis - loengusari Viru keskuse raamatuäris	228 20.12.2005 - Bonzo ja Tõuni plaat - Adolf Rühka lühikene elu - Tõnu Õnnepalu raamat "Enne heinaaega ja hiljem
229 17.01.2006 2005. aasta parimad	230 24.01.2006 - ERM-i hoonekonkurss - Tõnis Mägi plaat "Vestlus Hermanniga" - Sada aastat üksildust Vanemuises - maja: Balti jaama peahoone ja juurdeehitus	231 31.01.2006 - heade Ameerika filmide festival - näitus Kapital - maja: Pääsküla raamatukogu - Gösta Berlingi saaga Draamateatris - mõte: Mart Raukas
232 7.02.2006 - NO93 nafta - kultuurikatlamajas disainishow - maja: Kumu - Vilve Undi moenäitus - Peeter Simmi film Kõrini	233 28.02.2006 - Sarneti film "Tabamata ime" - maja TLÜ uus õppehoone - Välis- ja Eesti näitus Skaalanime Kumus - mõte: Rein Raud ülikoolist	234 7.03.2006 - film Ruudi - näitus tootedisainist - maja: Estonia teater - ooper Gurmaaniid Estonias - mõte: Kristiina Ehin luuletaja (tiiter) räägib ühe naistepäeva teket selgitava loo.
235 14.03.2006 - Kuldrannake - maja: Aed restoran - Aldo Järvsoo kollektsioon - Kulka kirjanduspreemiad - Mõte Indrek Tarandilt - president Lennart Meri	236 21.03.2006 - Genoom Linnateatris - Marcos Lopezi näitus - Aasta Betoonehitis - Pia Frausi portree - Külli-Riin Tigassoni mõte	237 28.03.2006 - Eesti Filmi päevad - Rakenduskunsti triennaal "Kaks lähedas" - "Keeleuuenduse lõppematu kurv" Linnateatris - Nüganeni mõte
238 4.04.2006 - Vana daami visiit - Eesti muusika päevad - Ehetenäitus Maarjamäe lossis - Merle Karusoo mõte	239 11.04.2006 - Västriku film Middendorfi jälgedes - maja: Art Depoo - NO Stalker - Mati Küti maalinäitus - Dagö muusikavideo	240 18.04.2006 - VAT Teatris vaenlase kosmeetika - maja Kadriorus - Kiviräha raamat Limpa ja mereröövlid - Näituse "Vägivald ja propaganda" Tallinna Kunstihoones - Hando Runneli mõte

241 25.04.2006 - uued Eesti animafilmid - maja: büroohoone Tetris - Rulers of the Deepi uus muusikavideo - Kurismaade näitus - eestlased Veneetsia biennaalil - Peeter Linnapi mõte	242 2.05.2006 - Kevade restaureeritud - maja: Eesti filmiarhiiv - Eesti filmipäevad - Eesti kultuurfilm 75 - Rein Paku mõte	243 9.05.2006 - LED R-i kontsert ja portree - Tõnis Mägist raamat Müümata naer - maja: City plaza - Vanemuises Teatriparadiis - Marju Lauristini mõte
244 16.05.2006 - Rein Oja mõte - filmi, moe jms festival Femme Fatale - Järelmäng Draamateatris - Eesti Energia büroohoone - Näitus "Kaldal.Tapetud troojalaste tantsud" Tallinna Kunstihoones (tiiter) välisnäitus	245 23.05.2006 - Syrrealistid Draamateatris - "Väga ilusad masinad.Sarjast Inimene ja Jumal" Draakoni galeriis (tiiter) - eramu kesklinnas - Korea vms film Vibu - Plink-Plonk - mõte Mark Soosaarelt	246 30.05.2006 - Rabarock - maja Pääskülas - suveetendused 2006 - näituse "Ilusad maalid" Aaspere mõisas (subt) - mõte Hando Runnel
247 5.09.2006 - näitemängude eri	248 12.09.2006 - VAT Teatri elvis oli kapis - CD Murõt ei olõ - Hasso Krulli luulekogu - Näitus "40 aastat disainiharidust Eestis" Eesti Tarbkunsti - ja Disanimuuseumis	249 19.09.2006 - Isa Rakvere teatris - maja Rakvere turuplatsil - Tiit Aleksejevi raamat valge kuningriik - arutelu pakendidisaini üle - näitusteema "Kogutud kriisid" KUMUs - Mõte : Lennart Meri kõne Eesti Televisioonis 7.oktoobril 2001. Loeb Arne Üksküla.
250 26.09.2006 - Lotte film - Triin Soometsa luuleraamat - disainilõik EKA disainiosakonnas - Eesti disainiauhind Bruno - maja: Triumph plaza - Trialogos - valged ööd Theatrumis - Mihhail Lotmani mõte	251 3.10.2006 - Ene-Liis Semperi näitus - maja: Viimsi kool - raamat Pilveatlas eesti keelde - disaini areng eEestis - 10 Veneetsia arhitektuuribiennaal - mõte Jaanus Rohumaalt	252 10.10.2006 - Louis Kahn . Kuulsa Eestist pärit arhitekti näitus Kuressaares. - Peeter Sauteri uus raamat - maja: Vene teatrer - Von Krahls Hamletid - Von Krahls Faust - disaintooted - Eino Tambergi mõte
253 17.10.2006 - film Meeletu - ehtenäitus	254 24.10.2006 - Vanemuises Tühirand - Gruusias Mati Undi	255 31.10.2006 - Müümise kunst - esseekogumik Vana viha

<p>Tarbekunstimuuseumis</p> <ul style="list-style-type: none"> - maja - Maarja Kangro kKurat õrnal tulel - Keisri hull Ugalas - Barbi Pilvre mõte 	<p>mälestusüritus</p> <ul style="list-style-type: none"> - maja: Rakvere eragümnaasiumi algkool - Leo Kunnas "Viiv pikas sõjas" - Kosmikute plaat - mööblidisain - Rein Veidemanni mõte 	<ul style="list-style-type: none"> - maja: Kalev spa - Ly Lestbergi näitus - Viivi Luige kogutud luuletused - disainitooted - Hasso Krulli mõte
<p>256 7.11.2006</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rätsep Linnateatris - Jüri Arraku näitus - Sakala kortermaja - Mihkel Kaevatsi raamat - Vilbre film Teine - graafiline disain - Jan Kausi mõte 	<p>257 14.11.2006</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Roots" , lavastaja Oksana Titova ja Juhan Ulfsak - "Vägistatud jäämägi" , autor Sven Kivisildnik - agulimaja Pelgulinnas - netidisain - näitus Kuritöö ja karistus - mõte Sakarias Leppikult 	<p>258 21.11.2006</p> <ul style="list-style-type: none"> - lavaka tudengite Kajakas - 10 Pöff - Naba lasteaia maja - Raine Karbi näitus - Indrek Hirve mõte
<p>259 28.11.2006</p> <ul style="list-style-type: none"> - Näitus. PINK PUNKi "Must turg" - maja-a le coqi spordihoone - Ülo Mattheuse raamat "India armastus". - Näitus "100openwindows" - Eduard Parhomenko mõte 	<p>260 5.12.2006</p> <ul style="list-style-type: none"> -animaõppetool EKAs, anima areng Eestis - Vetemaa raamat Vaba vaimu vennaskond - disainiauhind SÄSI - Sirbi vahel ajaleht Kirp - Ilmar raagi mõte 	<p>261 12.12.2006</p> <ul style="list-style-type: none"> - toidukultuur Nõukogude Eestis, näitus "Ise sõime, ise jõime" - Hea Teatri auhind, Aare Toikka - "Eesti ennemuistsed jutud" - Fahle maja - disainkannud - Martin Saare mõte
<p>262 19.12.2006</p> <ul style="list-style-type: none"> - Theatrumi kokteiliõhtu - Rävala pst maja - Lorupi klaasinäitus - "Iraeli raamat" eesti keelde - disainimasinad - Eia Uusi mõte 	<p>263 26.12.2006</p> <p>2006. aasta kokkuvõte</p>	<p>264 16.01.2007</p> <p>OP!-I auhinnad</p>
<p>265 23.01.2007</p> <ul style="list-style-type: none"> - Marilyn muusikal Viljandis -Sakala kirjastuse maja -Wimbergi raamat -Disainilõik, plaatide disain 	<p>266 30.01.2007</p> <ul style="list-style-type: none"> - USA filmid Sõpruses - maja: Soosepa korterelamud -Tarmo Tederi raamat -Mandeli ja Saatpalu plaat -Erki moeshow 	<p>267 6.02.2007</p> <ul style="list-style-type: none"> - Talviku film -Maja: Tammeõue elamurajoon -Kristiina Ehini uus raamat -Mirr VAT Teatris -Disainer Jaan Argussar

268 13.02.2007 - Raadi film - Näitus Kehaturg - Ehtekunstnik Tammin - Afanasjevi uus raamat - Maja: kaera 22 - Mõte	269 20.02.2007 - lavastus "Hüppajad" - Tartu Kunstimuseumi näitused - maja: Veriora noortekeskus - Toometi raamat "Õnnelik lapsepõlv" - Disain: Matti Õunapuu - Mõte: Jüri Marran	270 27.02.2007 - Thori vasar, Eesti muusikal Turus - maja: TIK-i spordihoone - Jan Uuspõld läheb tartusse - Uus raamat - Reet Aus - Mõte: Kaplinski	271 6.03.2007 - Meister ja Margarita sari - Eesti Filmi päevad - Maja: Viimsi tallihoone - Timo Steiner: Opimuusika - Itaalia luule - Mõte: Ülo Mattheus
272 13.03.2007 - Uue Tantsu festival - maja Rannamõisas - Uus ajakiri Muusa - Diana Leesalu raamat - Mare Kelpmann, disainer - Paul Mccarthy näitus - Mõte muusikas: Bach	273 20.03.2007 - Klassi film - Sortsid Draamateatris - Banvillei raamat eesti keeles - Maja: Lukueksperdi hoone - Mait Summatavet - Mõte: Helga Nõu	274 3.04.2007 - Voldemar Draamateatris - Toomik Kumus - Maja: Foorum - Raamat, veiko märka - Mõte: Katrin Kivimaa - Disain, Sixten Heidmets	
275 10.04.2007 - "Õnne valem" Von Krahlis - Eesti muusika päevad - maja: kortermaja Juhkentalis - "Kuidas ma õppisin sõitma" Linnateatris - Kiviräha uus raamat - näitus "Elamise kunst" - mõte: Märt-Matis Lill	276 17.04.2007 - uued Eesti filmid - maja: Audentese Rahvusvaheline Ülikool - Priit Pärna sõejuonistuste näitus - Jüri Üdi raamat, arutlevad Sinijärv ja fs - disain: Anton Koovit - Mõte: Eva Park	277 24.04.2007 - lauvad kirjanikud plaadil - maja: Laulasmaa kool - Maimu Bergi raamat - Signe Kivi ja Eve Kase näitus - Disain: Joel Volkov - Mõte: Philippe Jourdan	
278 1.05.2007 - Kokkola Endlas - maja: Hiiu staadionihoone - luulefilm Must lagi - Elo Viiding Pentti Saarikoskist - disain: Kärt Ojavee - mõte: Tiina Laanem	279 8.05.2007 - Debora Vaarandi aeg, film - Vseiovi raamat - maja: Telegraaf - Naine ja hirmutis, Draamateatris - Disain: Kärt Ojavee Mõte: Marco Laimre	280 15.05.2007 - GEP NO-s - maja: sünagoog - Kärt Hellerma uus raamat - näitus Ajaloomuuseumis - mõte: Tiit Hunt	
281 22.05.2007 - Chalicei uus plaat	282 29.05.2007 - uus kunst Venemaalt,	283 5.06.2007 - Linnateatris Ronk	

<ul style="list-style-type: none"> - näitus “Uus laine” Kunstihoones - Armin Kõomägi uus raamat - maja: nelipühikirik - disain: Maria Pukk 	<ul style="list-style-type: none"> - näitus - noore kultuuritegija preemia, tantsija portree - prantsuse filmide ameerika uusversioonide fest - maja: Koidu tn majad - Rein Pruuli raamat Disain: Kärt Ojavee Mõte: Jüri Arrak 	<ul style="list-style-type: none"> - Helletused, portree - maja: Alasniidu elurajoon - Jüri Ojaveri näitus - Jan Kausi raamat - disain: Tiina Sarapu - mõte: Tõnu Piibur
284 11.09.2007 <ul style="list-style-type: none"> - Sügisballi film - Siim Tanel Annuse portree - kunstniku maja - Vanemuises suurema kurbuseta - Merca luulekogu 	285 18.09.2007 <ul style="list-style-type: none"> - Eesti teatri laulud - elamu Nõmmel - skulptuuri näitus - Kaplinski Seesamajõgi - mõte: Mati Hint 	286 25.09.2007 <ul style="list-style-type: none"> - film Berliini Aleksanderplatzist - maja Kolde pst -Nukufilm 50, nukufilmi näitus -VAT Teater 20, 2 uut etendust
287 2.10.2007 <ul style="list-style-type: none"> - film Otsast - maja: Tallink spa - Sigmund ja Freud, tantsuetendus Vanemuises - Veneetsia biennaal - Göteborgi raamatumess 	288 9.10.2007 <ul style="list-style-type: none"> - ambulARToorium - Soome hobune Draamateatris - maja: viimsi kirik - Eesti graafikute näitus 	289 16.10.2007 <ul style="list-style-type: none"> - Arvi Siigi uus luuleraamat - maja: Kuldala elurajoon - soome fim „mehe töö“ - noorte kunstnike biennaal
290 23.10.2007 <ul style="list-style-type: none"> - Kuhu põgenevad hinged - maja: põhumaja - Tallinna graafikatriennaal, selle näitused - Lembit Uustulndi raamat 	291 30.10.2007 <ul style="list-style-type: none"> - Kommunisti surm NO-s - maja: korterelamu Pirital - näitus Gottlieb Welte rokokoo - dokfilm Nipernaadit otsimas 	292 6.11.2007 <ul style="list-style-type: none"> - maja: Pelgulinna gümnaasium - disainiaasta lõpp - Kumu dokumentaal - NU fest - uued kunstiraamatud
293 13.11.2007 <ul style="list-style-type: none"> - kitarriplaat - maja: Teletorn - Kunila kunstikogu näitus - Edgar Valteri maailiraamat - Vaikne Muusika draamateatris 	294 20.11.2007 PÕFFI eri	295 27.11.2007 Nukufilmi eri
296 4.12.2007 Soome eri	297 11.12.2007 <ul style="list-style-type: none"> - Kinnunen - maja Sõpruse pst - näitus KU-s - Inna Gensi raamat 	298 18.12.2007 <ul style="list-style-type: none"> - Tuule Kann ja Jaak Sooäär CD - maja: Rotermann - Rao Heidmetsa animafilm - näitus Kumus

	- Kasterpalu lavastus	- Kareva uus raamat
299 22.01.2008 - Puustusmaa film - korterelamu Noole4 - Boulgakoff - Lapini näitused	300 29.01.2008 - Krahli harmoonia - maja: C'est la vie - Päratrusti DVD - Kumus Miro - Tammsaare romaanipreemia	301 5.02.2008 - VAT Teatris Porno - Tallinn pimeduses linastub - maja: Merirahu - Maasiku fotonäitus - Juhan Maiste raamat
302 12.02.2008 - Sügissonaat Draamateatris - maja: EKA - arhitektuurinäitus - Maria Lee debüütogu - muusikafestival Täiuslik vaikus	303 19.02.2008 - film Noored kotkad restaureeriti - film Aja meistrid - maja: kaksiktornid - Destudio näitus - raamat Toompea lossist	304 26.02.2008 - välismaa filmid - maja: Öismäe vaba aja keskus - Künnapu näitus Breznevist - raamat Peipsiveerest
305 4.03.2008 - Sadamateatris Võta mind - maja: Athena keskus - Kärt Johanson'i plaat - näitus - Kanuti gildis Kangro ja Ciupke	306 11.03.2008 - maja: Arigato - fotonäitus: Etnograafilised tüübid - CD Tehnoloogiline päike - Helga Nõu uus romaan - Eesti filmi päevad	307 18.03.2008 - Linnateatris Murdlaine - maja: IT Kolledz - raaminäitus - Margus Tamme näitus - Kunstihoone saab 75 - Hvostovi raamat
308 25.03.2008 - Draamateatris Sigmatau - Kuusiku näitus vabadussõja monumentidest - maja: Kiili lasteaed - raamat mõisalegendidest - Haapsalu Õudusfilmide festival	309 1.04.2008 - Nukuteatris Mängurid - Eesti muusika päevad - maja: Nordic hotel - näitus: soome kunsti kuldaeg - jaapani anime festival	310 8.04.2008 - Linnateatris Ohvrit mängides - fotonäitus Eskapistid - maja: VHK - Runneli raamat - Bonzo plaat
311 15.04.2008 - Perikles NO-s - Raadioteater - Volta maja - Rooste raamat - filmikool	312 22.04.2008 - Krahli Nora - jazziplaat Kogutud rikkus - maja: Kinomaja - näitus Orlan	313 29.04.2008 - VAT Teatris Nürnberg - maja: Eesti lastekirjanduse keskus - Lastekirjanduse Teabekeskus - Moskva näitus
314 6.05.2008 - Viljandis Kolm meest paadis - Eerik Haameri näitus - maja: Überblingen	315 13.05.2008 - Endla Janu - Kumus Kondase näitus - maja: alumiiniummaja	316 20.05.2008 - Vanemuises Koidula veri - näitus Eesti uhkus - maja: Kuperjanovi pataljon

- raamat Muinaslinnad	- Kumu animateek, animaürituste sari - Paavo Piigi luule	- film Lotmani maailm
317 27.05.2008 - etendus Käsmus - Põldroosi näitus - Põldroosi maalide raamat - maja: Villardi - tummfilmid Katariina kirikus - raamat Elo Viidingult	318 02.09.2008 - film Mina olin siin - Ruja muusikal - maja: villa Lokaator - ehtenäitus Just Must - Mari Tarandi raamat Juhan Viidingust - Ehini raamat	319 9.09.2008 - festival UNT! - maja: Tigutorn - Taarka film - taskuraamatust luulet
320 16.09.2008 - film Ants Eskolast - Pärimusmuusika ait - maja: Pärimusmuusika ait - Monastõrski näitus - vene naljaraamat eesti keeles - taskuraamat	321 23.09.2008 - nukuteatris Buratino - maja: Lutheri kvartal - Disainiöö - aktinäitus Hausis - taskuraamat	322 30.09.2008 - Toomiku film - kanutis Tulevikukass - maja: lennujuhtimiskeskus - Fluxus East - tallinna kooli raamat - taskuraamat
323 7.10.2008 - Draamateatris Lõputu kohvijoomine - Elu ilma Gabriela Ferrita - maja: Pirita - Õnne Pärli raamat - Mihhailkovi 12	324 14.10.2008 - NO-s Rambo - Detsembrikuumus - maja Meriväljal - klaveriplaat - taskuraamat	325 21.10.2008 -Rao Heidmetsa uus animafilm -maja: elamu Ehitajate teel -Eesti kultuurfestival Walesis
326 28.10.2008 - arhitektuurinäitus - maja: Faehlmanni - Ideaalmaastiku restauratsioon - Andres Langemetsa raamat - taskuraamat	327 4.11.2008 - moenädal - Testosteroon Endlas - maja Tartus - köitekunstnike näitus - muinasjuturaamat - taskuraamat	328 11.11.2008 - Kogutud teosed Vanemuises - Venemaa revolutsioonifilm - korterelamu Kollasel tänaval - Eia Uusi raamat - taskuraamat
329 18.11.2008 PÖFFi eri	330 25.11.2008 - Creeps Rakvere teatris - Soosaare Kihnu film - Jõe tn büroohoone - Keskküla näitus - saksa romaan - taskuraamat	331 2.12.2008 -Macbeth NO-s -Gruusia ballett -Maja Rotermanni laod -Raamat Lasnamäe lunastaja -Jaques Rosenbaumi näitus -Taskuraamat
332 9.12.2008 - Lavakunstikooli uus lend	333 16.12.2008 - Iguaani öö Linnateatris	334 23.12.2008 - Talveöö unenägu

<ul style="list-style-type: none"> -Maja Erika tn -Ernesaksa film -Swedbanki näitus -Karusoo raamat 	<ul style="list-style-type: none"> - Eesti Raudtee maja - Lilian Linnaksi näitus -Taskuraamat 	<ul style="list-style-type: none"> - Soovide puu - Adamson Ericus näitused, muuseum 25 - Rein Raua romaan - taskuraamat
335 20.01.2009 2008 kokkuvõte	336 27.01.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Vasha film Soome režissöör - Adamson-Eric ad astra, uus vana teater - Tiit Aleksejevi palveränd - taskuraamat 	337 3.02.2009 <ul style="list-style-type: none"> - sünnipäevapidu Viljandi Ugalas - eesti-udmurdi plaat - maja: Paide raekoda - ikooninäitus Maarjamäel - Olev Remsu uus raamat
338 10.02.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Pedro Paramo Draamateatris - maja: Draamateater - klaasikunstinäitus - Manfred Vainokivi uus film - taskuraamat 	339 17.02.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Arbuusisuhkrus Linnateatris - Iseolemise tahe – Ajaloomuuseumi näitus - maja: Poska maja - Vaapo Vaheri uus raamat 	340 3.03.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Vanemuises Kafka loss - maja: ärihoone Tartus - Ain Kaalepi koondkogu - näitus Unelmavabrikud - taskuraamat
341 10.03.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Rasmus Merivoo flm buratino - maja: Rotermanni laudsepatöökoda - VAT Teatri Ingel, ingel vii mind taeva - näitus Ars Fennica (eesti ja soome ja läti) - Kaplinski uus esseeraamat - taskuraamat 	342 17.03.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Hingede öö Endlas - maja Tabasalus - Jan Kausi miniatuurid - Noore Arhitekti auhind - Tõnu Soo näitus - taskuraamat 	343 24.03.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Hecuba pärast Linnateatris - maja: Kalamaja põhikool - Floromaania näitus Kumus - Peeter Helme raamat - taskuraamat
344 31.03.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Ugalas Artur Rinne - näitus Lilleflirt - maja: Lotte lasteaed Tartus - uus koomiksiraamat - Leeni Linna uus film - taskuraamat 	345 7.04.2009 <ul style="list-style-type: none"> - NO teatri Kuidas selgitada pilte surnud jänesele - näitus Loomakari - maja: Metro Plaza - esimene kihnukeelne aabits - Disko ja tuumasõda - taskuraamat 	346 14.04.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Draamateatris Vombat - maja: pansionaat Pärnus - Kädi Talvoja poosid ja diagnoosid Kumus - Haapsalu õudusfilmidefestival
347 21.04.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Meelis Muhu film Kihnu pulm - VAT Teatris Väärviid 	348 28.04.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Von Krahli Kummitus masinas 	349 5.05.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Viini metsad Vanemuises - maja Koidu tn

<ul style="list-style-type: none"> - maja: korterelamu Kaupmehe tn - Muravskaja näitus Lucky Losers - taskuraamat 	<ul style="list-style-type: none"> - Eva ja Adele kunstihoones - maja Pelgulinnas - Mihkel Muti raamat - taskuraamat 	<ul style="list-style-type: none"> - Kärt Hellerma raamat - Uku Masingu filmid
350 12.05.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Prima Vista - maja: Tartu Kesklinnakool - ERM-i näitus - Pesakonna koomiksist inspireeritud näitus 	351 19.05.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Pea vahetus NO-s - tTallinna kirjandusfestival - maja: TTÜ akadeemikute allee - maali aastanäitus Hausis - taskuraamat 	352 26.05.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Meie kangelased Linnateatris - Peeter Tooming 70, näitus Fotomuuseumis - maja: Tammsaare ärikeskus - film: Inglise kirurg - Õnnepalu uus raamat - taskuraamat
353 2.06.2009 <ul style="list-style-type: none"> - NO hommikuteater - Sõpruses saksa filmid - Madalmaade maalikunst Kunstimuuseumis - Triin Soometsa raamat - taskuraamat 	354 1.09.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Viljandi Kultuuriakadeemia etendus Crave - maja: Raudna põhikool - muuseumiaasta: Matti Milius - Kunstihoone 75 näitus - Asta Põldmäe raamat 	355 8.09.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Jan-Jürgen Klaus, dokfilmi võitja Lutsu filmipäevadel - 20 sajandi mõttevooluid - arhitektuur: Vabaduse väljak - muuseum: KGB kongid - näitus Ülo Õun
356 15.09.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Imearst Vanemuises - maja: Tehnikaülikooli raamatukogu - näitus I love Malmö - muuseum: TÜ Carpe Diem - Kätlin Kaldmaa uus raamat 	357 22.09.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Plektrum - film Krantsid - muuseum: TÜ muuseum - maja: aiamaja - klaasikunstnike aastanäitus - Helga Nõu uus raamat 	358 29.09.2009 <ul style="list-style-type: none"> - NO teatris Margarita - maja: Pärnu keskraamatukogu - muuseumiaasta - ON Grupp Pärnu uue kunsti muuseumis - Paavo Piigi raamat
359 6.10.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Balletmeister Endlas - maja: Solaris - Püha Tõnu kiusamine - muuseum: Raimo Kangro kabinetmuuseum - Eesti disain ja elukeskkond 2009 	360 13.10.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Tõnu Virve film monument - Andres Toltsi näitus Kunstihoones - muuseum: Tammsaare muuseum - Birk Rohelendi raamat 	361 20.10.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Richard Kolmas Vanemuises - arhitektuur: Tamula promenaad - Ajaloomuuseumi näitus - Jaapani kunstniku näitus Adamsin Ericus - Mihkel Kaevatsi raamat
362 27.10.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Animapäev - Mihkel Ulki lühifilm - VAT Teatris Tarbetud inimesed 	363 3.11.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Rakveres "Elu ja kuidas sellega toime tulla" - maja, Riigi Kinnisvara 	364 10.11.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Ilmar Taska uus film - maja: Soosepa lasteaed - muuseum: Balti biidermeier

<ul style="list-style-type: none"> - muuseum: moodne mees Linnamusueumis - Harro Koskise näitus Kumus 	<ul style="list-style-type: none"> - Pangarööv - muuseum: Energiakeskuses näitus - EKA 95 -Kalev Keskküla elu sumedusest 	<ul style="list-style-type: none"> Kunstimuuseumis - Peep Ilmeti luulekogu - Kalevipoja uued illustratsioonid
365 17.11.2009 <ul style="list-style-type: none"> - NO-s Virginia Woolf - Hukkunud alpinisti hotelli restaureeriti - Animafilmid Animated Dreams festival - maja: koretrmaja Pirita teel - muuseum: Viimsi Rannarahvamuuseum - debüütraamatud 	366 24.11.2009 PÖFF-i eri	367 1.12.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Draamateatris Meretäis hirmu - maja: Vao tootmisjaam - Iisraeli naiskunstnikud - muuseum: näitus Meremuuseumis - Pessoa eesti keeles Önnepalu tõlkes
368 8.12.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Pikk pink - maja: kainestusmaja - Normandia maalid - muuseum: Tervishoimuuseumis näitus - Jan Kausi uus raamat 	369 15.12.2009 <ul style="list-style-type: none"> - Kabaree Risoom ja Harri magab - maja: Mia Milla Manda - Palusalu film - Popkunst forever - Loodusmuuseumis Eesti kalad - Maarja Unduski raamat 	370 22.12.2009 Aasta kokkuvõte
371 12.01.2009 <ul style="list-style-type: none"> - uus film Päeva lõpus - maja: Viimsi kool - sinikraenäitus - Merle Pesti jt reisiraamat - lugemisaasta 	372 26.01.2010 <ul style="list-style-type: none"> - Ma armastasin sakslast Linnateatris - maja: PERH-i X korpus - näitus Eesti aja arhitektuur - Sirje Kiini Under, monograafia - lugemisaasta: M;ari Kurismaa luges 	373 2.02.2010 <ul style="list-style-type: none"> - Virginia Woolf Linnateatris - Viimsi Keevituse büroohoone - Starkopfist näitus - Mehis Heinsaare raamat - lugemisaasta: Andrus Vaarik
374 9.02.2010 <ul style="list-style-type: none"> - Lear Krahli Viljandi tudengitega - maja: Rademari büroo - rahvuslusnäitus - Tähekeste sünnipäev - lugemisaasta: Jim Ashilevi 	375 16.02.2010 <ul style="list-style-type: none"> - Don Juan Vanemuises - Lumekuninganna - maja:Prooviveski - kaunimad raamatud - Kulka kirjandusnominendid - lugemisaasta: Marek 	376 2.03.2010 <ul style="list-style-type: none"> - Kirsiaed Draamateatris -Nähtamatu arhitektuur Linnagaleriis - Rocca Al Mare maja - Önnepalu uus raamat - lugemisaasta: Erki-Sven Tüür

	Tamm	
377 9.03.2010 - film Aeg on siin - maja: Nukukunsti keskus - näitus Kölerist Subbini - Nukuteater-muuseum - lugemisaasta: Peterson, Marius	378 16.03.2010 - Theatrumis uus lavastus - uued Eesti dokid - Donald Tombergi raamat - Taskade näitus Vanaisa ja mina - lugemisaasta: Lembit Peterson	379 23.03.2010 - The End Von Krahlis - Kiek in de Kök - maja: Kiek in de Kök - Filimonovi raamat - Lugemisaasta: Filimonovi raamat
380 30.03.2010 - Arkaadia Lavakas - Eesti filmi päevad - maja: Nordea - protsendiaja näitus - Tüürist film - lugemisaasta: Maria Lee	381 6.04.2010 - Homme näeme Linnateatris - Punane elavhõbe - maja: Looimeinkubaator - Ellinor Aiki näitus Adamson Ericus . Lugemisaasta	382 13.04.2010 - Huntluts Vanemuises - September, film - maja: Maaülikooli spordihoone - Nõukogude naine Kumus - Lauri Sommeri raamat
383 20.04.2010 - Rakvere teatris “Eikellegimaa” - V Haapsalu Õudus- ja Fantaasiafilmidefestival - Maja: kino Artis - Kristina Normani näitus - Rein Põder, raamat “Unustatud”	384 27.04.2010 - Augustikuu Draamateatris - maja: Baltika - Margus Karu raamat - Sõpruse kino taasavamine - Lauritsa näitus - lugemisaasta: Ever ja Kaljuste	385 4.05.2010 - Kutsar koputab kolm korda - maja: reklaamibüroo Tank - VAT Teatris kirjaklambitest vöö - Toomas Reinu näitus - Siim Nurkliku raamat - lugemisaasta Krista Kaer
386 11.05.2010 - “Keskööpäike” - Maja: elamu Suurupis - Kirjandusfestivalide nädal - Väliskirjanike portreed	387 18.05.2010 - “Vassiljeb ja Bubör tegid ta siia” Draamateatris - taastatud “Nukitsamees” - Marani film “Üheksavägised” - Maja: eramu Kakumäel - näitus “Muutuv maalikunst” - Lugemisaasta: Rein Maran	388 25.05.2010 - raha näitus - Kajakas lumes Kanutis - Maarja Kangro raamat - lugemisaasta: Oksana Titova
389 7.09.2010 - “Jõud”, Intervjuu: Uusberg - Draamafestival 2010 - Skulptuur “Noormees jalgrattaga” Rakveres - Tartu Kunstimuseumi graafikanäitus	390 14.09.2010 - Walter Benjamini esseekogu eesti keeles, intervjuu Marek Tamm - Veneetsia arhitektuuribiennaal - Maja: Lasva veetorn	391 21.09.2010 - “Puhastus” Vanemuises, intervjuu Smith - Hannak Höchi näitus kunstihoones - Skulptuur Marie Under - Aare Pilve raamat “Ramadaan”

- Lugemisaasta: Matti Milius	-Vainokivi film - Lugemisaasta: Peeter Laurits	-Lugemisaasta: Maarja Mitt
392 28.09.2010 -Sergei Isupovi näitus (välis), intervjuu -“Gorgo kingitus” -“Eesti kunst paguluses” Kumus -Herta Mülleri “Hingamise kiige” eesti k - Lugemisaasta, Peeter Raudsepp	393 5.10.2010 -Wimbergi raamat, intervjuu -Katusekino -“Tuulte pöörises” Rakvere teatris -Laurentsiuse näitus - Lugemisaasta: Andres Noormets	394 19.10.2010 -“Neegri vabastamine kõrgel kunstilisel tasemel”, intervjuu -uued Eesti lühifilmid -Maja:elamu Rocca Al Mares - Richard Sagritsa tööde näitus -Lugemisaasta: Hendrik Toompere jr
395 26.10.2010 -Kättemaks Tallinna Kunstihoones, intervjuu -“Üsna maailma lõpus” Linnateatris -Norkroosi dokumentaal -Gailiti novellikogumik - Lugemisaasta: Priit Võigemast	396 2.11.2010 -Endlas “Põletus”, intervjuu -Maja: elamu Rocca AlMares -Ene Mihkelsoni luulekogu - klaasikunstnike aastanäitus -John Constablei näitus -Lugemisaasta. Jaan Rekkor	397 9.11.2010 -Raadioteater “Vaikus ja karjed”, intervjuu -“Sisaliku tee” -raamat Juhan Liivi loomingust -Maja: Villa Keila-Joal - August Künnapu näitus - Lugemisaasta: Nero Urke
398 16.11.2010 -“Kunsvveri ja pisarad” Rakvere teatris, intervjuu -uus dokumentaal -raamat “Rataskaevu tn” -Sirje Runge näitus - Tartu Üliõpilasteatri lavastus - Lugemisaasta: Sirje Runge	399 23.11.2010 PÖFFi erisaade	400 30.11.2010 -Jaak Jõerüüti raamat, inetrvjuu -“Panso” Draamateatris -Maja: eramu Tallinnas -Mati Küti animafilm - Kõitekunstnike aastanäitus - Lugemisaasta: Paavo Piik
401 7.12.2010 -“Polli päevikud” -“Varjuteater” -Ugalas “Jürka” -Raul Meele näitus - Lugemisaasta: Tiina Lokk	402 14.12.2010 -“Idioodid” Von Krahlis -Maja: Pärnu kutsehariduskeskus -Näitus Tallinna Kunstihoones -Vadi uus raamat -Lugemisaasta: harry Liivrand	403 21.12.2010 -Toomas Pauli raamat, intervjuu -“Jumala narride vennaskond” -Maja: eramu Tallinnas - Lõhmuse film -Mall Nukke näitus -Lugemisaasta: Mart Meri
404 28.12.2010 Aasta kokkuvõte	405 11.01.2011 -Kivastiku film, intervjuu -fotonäitus Ajaloomuuseumis -Heinsaare raamat -Ljubljana graafikabiennaali hitid	406 18.01.2011 -Eesti päritolu Briti kirjanik, intervjuu -Kinobussi filmitalgud -Maja: Toompea komandandi maja - Maalikunstnike näitus

	Kumus	Rotermannis - maja: Miia-Milla Manda
407 25.01.2011 -NO99 uus lavastus, intervjuu -Docpoint festival -Maja: Sõmeru keskusehoone -Graafikatriennaal	408 1.02.2011 -“Kirjad inglile”, intervjuu -“Pulmad” lavastus -Maja: Elering -Normani dokumentaal - Eeva Pargi novellikogu	409 8.02.2011 -“Hirmus veretöö Läänemerel” Draamateatris, intervjuu -Kalju Kruusa luulekogu - Maja:büroo - tarbekunstinäitus - Kaunimad raamatud 2010
410 15.02.2011 -Tantsuetendused -“Hedda Gabler” - Tummfilmi festival - Maja: eramu - raamat “Jalutuskäigud Lotmaniga”	411 22.02.2011 -“Kuku, mina jään ellu”, intervjuu -“Surnuaiavahi tütar” - LHV pangakontor - Koolide lõpumärkide näitus - Noore Arhitekti preemia	412 1.03.2011 -Juhan Viidingu kogumik, intervjuu -“Monoloogid” film - Maja: Peterburi Jaani kirik - Kaasaaegse Slovakkia klaasikunsti näitus
413 8.03.2011 -“Aeg ja perekond Conway” -“Rotilõks”, intervjuu -Eesti Filmi Päevad - Raamat “reis öö lõppu” eesti keeles	414 15.03.2011 -Kormoranid, intervjuu -VAT teatri lavastus - Lapini näitus - Maja: BDG ruumid Solarises - Objekt 2011	415 22.03.2011 -The Rise and Fall of Estonia -Andres Tali näitus -Eino Tambergi portreefilm -Maja: Toom-Kooli I - Dokumentaalfilm Hing
416 5.04.2011 -Dokumentaalfilm Inimese mõõt, intervjuu -Tabamata ime Vanemuises -Maja: Tartu Kunstikool -Jüri Talveti luulekogu	417 12.04.2011 -Tudengifilmid, intervjuu -Kollane nool Ugalas -Maja: ärihoone Tartus -Raamat „Kolm saagat Põhjamaade muinasjaast“ -Nüüdisgraafikanäitus	418 19.04.2011 -Vaata ma kukun Linnateatris -Eesti Arhitektuurimuuseumis tuleorninäitus -Maja: Tallinna Roomakatoliku koguduse hoone -Ülo Pikkovi nukufilm, raamat, intervjuu -Värske antiik Tallinnast TÜ kunstimuuseumis
419 26.04.2011 -Linda-Mari Väli debüütromaan, intervjuu -Draamateatris Õitseng -Maja: Deltaplaza -HÖFF	420 3.05.2011 -Koolinoorte kaasaaegse kunsti triennaal Eksperimenta, rahvusv., intervjuu -Rein Pakk otsib naist -Maja: põhuteater -Jumalik komöödia eesti keeles -Kadrioru kunstimuuseumis maalirestaureerimise näitus	421 10.05.2011 -Teatriprojekt MIM, intervjuu -Foucault eesti keeles -film Legend vägevast seebist

422 17.05.2011 -Nisa VAT Teatris -Köler Prize nominentide näitus -Veronika Kivisilla luulekogu, Helena Laksi luulekogu, intervjuu	423 24.05.2011 -Ljudmilla Siimu ja Jüri Palmi maalid -Hvostovi uus raamat „Sillamäe passioon“ -„See on see päev“ Kersti Uibo film -Maja: Energia talu -stereofotoaparaatide näitus	424 31.05.2011 -Ird K. Intervjuu -Kristiina Ehini uus luulekogu -HeadRead, Agualusga, Ikstena, Claudel, Ankersen
--	---	---